Nagyvárad, 1895. I. évfolyam 92. szám. Vasárnap, április 14.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség czimére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:
A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . 6 frt — kr.
Félévre . . 3 » — »
Negyedévre . 1 » 50 »
Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:
Egész évre . 8 frt — kr.
Félévre . . 4 » — »
Negyedévre . 2 frt — kr.
Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:
Egész évre 10 frt — kr.
Félévre . . 5 » — »
Negyedévre . 2 » 50 »
Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr.

Revizió.

Irta: **Kaas Ivor.**

Budapest, ápr. 13.

Az ellankadt kereszténységet Magyarországon közönyéből felrázta ellenségeinek támadása. A hitetlenség, mely nem ismeri az Üdvözitőt; az erkölcstelenség, mely az emberi ösztönt vakon követi s nem türheti az Istent; a felfuvalkodott önhittség, mely a véges ész tudományát tekinti legfelsőbb törvénynek, a kereszténység gyülöletében szövetkeztek azokkal, kik a betlehemi jászoltól a Golgothai keresztfáig a Megváltó életére törtek és segitségül hivták egyháza ellen az államot. S valamint hajdan Heródes és Pilátus az állam nevében és vélt érdekében számkivetették és megölték a kereszténység megalapitóját, azóta 1900 esztendőn keresztül még mindig üldözik ellenségei Krisztus Urunkat; benne kételkednek; hogy feltámadott és él, tagadják; meggyalázzák, elitélik; törvényeikre hivatkozva kiküldik ellene az árulókat és a fegyveres szolgákat, hogy legyenek végrehajtói az ő törvényüknek, mely nem türi, hogy Isten fiának mondassék, avagy királynak neveztessék. A törvény és a császár nevében felfeszitették a Mestert, megkövezték, s börtönre vetették tanitványait. Ez igy van most is. Gyűlölik és üldözik most is. S mert a kereszténység erkölcse és törvénye más, mint a természet erkölcse és a világi hatalom törvénye, szeretnék a kereszténységet megtörni, hogy elveszitsék. Épugy, mint hajdan érdekből, pénzzel megvesztegetve, törbe ejtették, hiveit megfélemlitették, a népet felbujtatták és az állam hivatalnokait és fegyveres erejét rábirták az igazság elnyomására, ugy most is csak ezen eszközökkel dolgoznak, pénzzel és megvesztegetéssel, igéretekkel, ijesztgetésekkel, hivatalos hatalommal és erőszakkal.

Az antikeresztény fanatizmus uralkodik Magyarország felett. Törvényeket hoz, melyek a keresztény vallást alapjaiban támadják meg. Nemcsak magát a vallást, hanem a keresztény társadalmat és a keresztény államot is. Dekrisztianizálták az államot, hogy vallástalanná tegyék a társadalmat. Okos számitással a családban támadták meg mind a kettőt, tudván, hogy a család alapja nemcsak az államnak, hanem az egyháznak is. Ismerik, mi volt a család a kereszténység előtt és hogy minő az a mohamedánok és pogányok között; tudják, hogy a kereszténység reformálta a családot s ezen nyugszik a keresztény czivilizáczió. Ebben foglaltatik a házasság, a gyermeknevelés, a családi jog és erkölcs. Ha ezt megbontjuk, vallásosságától megfosztjuk, kötelességeit megszüntetjük és közösségét individualizáljuk: azután ki-ki csinálhat, a mit akar, férj, feleség, gyermek, legény és leány az állami jog kényszere alatt, de az erkölcsi rend alól felmentve. Ez a szabadság törekvése azoknak, kik a kereszténységet megszeretnék buktatni.

Ha ezt elérték, az egyéni ssabadság nevében, melyre a liberálizmus hivatkozik, a keresztény egyházakat deposszedálták. A fölöslegessé vált egyházak elsorvadnak s a további támadásoknak ellentállni még kevésbbé lesznek képesek, azt hiszik. Egy uj világrend kezdődik, melyről némelyek felteszik, hogy minden ember a saját felfogása, tetszése és akarata szerint fog boldogulni, de ez nem igaz, mert az egyes ember gyöngébb, mint folyóban a csepp viz. Hanem igenis valósziniű, hogy ez a reform a társadalmi forradalom kezdete, melyet a szocziálisták akarnak uj vagyon- és munkafelosztással. Még bizonyosabb, hogy ezen reform az állami abszolutizmus rendszerére vezet, legyen az liberális, vagy szocziális állam; mert a hol más, a családot kötelező rend nincs, csupán az állami törvény és a hivatalos kényszer, ott nem a szabadság, hanem az abszolutizmus uralkodik. Az állam pedig, mely keresztény jellegét megtagadta, vallásos lenni nem tud és felekezetnélküli lenni akar, erkölcsös nem lehet. Hová jutunk?

A deczemberi törvények ezért nem maradhatnak változatlanul meg. Ha fentartatnának, itt vége a kereszténységnek, de vége Magyarországnak is. A kereszténységet azonban elnyomni nem lehet. Az be van oltva a szivekbe és semmi mással nem pótolható. Meg vagyon irva, hogy a kő, melyet az épitőmesterek elvetettek, sarkkővé leve; a ki e kőre esik összetörik, akire pedig az esik, szétmorzsoltatik. Mi jutott a magyar államférfiaknak eszébe, hogy kulturharczot inditottak Magyarországon?

A revizió a béke. Revizió nélkül nincs béke. Nem lehet béke. Nem azért, mert a keresztény egyház le ne nem mondhat a családról, a gyermekekről és a nevelésről, s a mely felekezet erről lemond, önmagáról mond le.

De a józan, becsületes magyar politikusok sem mondhatnak le a revizió követeléséről, mert nem mondhatnak le arról, hogy a család erkölcsös és a gyermeknevelés vallásos legyen, ami pedig a deczemberi törvények végrehajtásával kizártnak mondható. Igaz ugyan, hogy ez kimondva nincs. Sőt ellenkezőleg a törvény szövegében benne van. Azonban e törvények jól kieszelt hatása, mint a lassu méreg mindennapos beadása szétbontja a szervezetet, megöli a hitet, a családi élet tisztaságát és az egyházak befolyását a nevelésre és a házasságra. Elfajzott erkölcsöknek szüleménye a deczemberi törvények, s még nagyobb erkölcsi elfajulást eredményeznének. Ez nem lehet közömbös az államférfiakra. Nem tagadhatják, hogy ezen törvényhozás féluton meg nem állhat s logikai kiépitését követeli majd ujabb, hasonló törvényjavaslatokban. A kereszténység ellenségei most csak biztonságba akarják helyezni prédájukat, azért oly simák. De mihelyt keresztülvitték tervüket, ujabb követelésekkel fognak fellépni s az

☛ Lapunk mai száma 28 oldal. ☚

egyházat üldözni és fosztogatni. A kulturharcz tehát revizió nélkül folytattatni fog s e kulturharcz Magyarországot tönkreteszi. Felbontja felekezetekre, osztályokra és nemzetiségekre. — Ezt nem akarhatja magyar államférfiu. Hogyan kivánhatja valaki a vallási béke helyreállitását revizió nélkül? Ez abszurdum. Ez csak ugy volna kivihető, ha a kereszténység teljesen le volna igázva és senki sem volna képes az állam illetéktelen beavatkozásának a hit és lelkiismeretek körében ellentállni. Hála Istennek, ettől még távol állunk.

Mi legyen a revizió? A jövő képviselőválasztásoktól fog függni, hogy milyen legyen. A nemzet szabad választásokon elhatározhatja, hogy meddig terjedjen, kényszerválasztások azonban a kérdést el nem dönthetik, azok után megmarad az elkeseredés. Senki sem tagadta, hogy a házassági jogok rendetlensége Magyarországon türhetlenné vált és hogy az országnak joga van a házasságra és vallásra vonatkozó törvényeket hozni — az őt megillető jogkörben. Ha a liberálisok megtagadják a reviziót és erőszakolják egyházellenes törvényeik végrehajtását, ebből könnyen következhetik a deczemberi törvényeknek nem módositása, hanem eltörlése. Vigyázzanak, mert ez a reakczió, mely ismét nem békekötés, hanem az állam és egyház közötti háborunak folytatása.

A revizió lehet többféle. Lehet, mint Amerikában van, hogy a lelkészek házasságkötésre és anyakönyvvezetésre az állam részéről is törvényesen felhatalmaztatnak s átruházolt hatáskörben mint állami hivatalnokok is szerepelnek s ezért bizonyos fizetést huznak. Ez különösen nemzetiségi szempontból volna Magyarországon ajánlatos, mert az egyházakat az államtól nem elválasztja, hanem szorosabban hozzáfüzi. Lehet a revizió a kisegitő polgári házasság formájában. Hiszen a fentebb emlitett mód is efféle. Apponyinak ragaszkodnia kellene ezen, ő általa kifejtett álláspontjához, mintthogy a nemzeti állampolitikának az felel meg legjobban s a békét is legkönnyebben állitaná helyre, mert a létező viszonyokhoz leginkább alkalmazkodik. Vagy történhetik a revizió a fakultativ polgári házasság alapján, mely nem forgatja fel a szokásokat és nem kényszeriti a lelkeket s az egyéni szabadságnak leginkább megfelel. De sőt a kötelező polgári házasság módozatával is képzelhetni reviziót, ugy, amint a primás a főrendiház ülésén a javaslatot módosittatni kivánta, hogy t. i. megtörténvén az egyházi esketés, a házasok a házasságlevéllel esetleg — ha tiltó akadály forog fenn — a tanuk bizonylatával a polgári házassági szerződést kössék meg az állami hatóság előtt. E példákat felhoztam csupán azért, hogy megmutassam, hogy: est modus in rebus, ha nem rosszakaratu kormány és antikeresztény országgyülés intézik Magyarország sorsát.

Kivánatos a béke, tehát szükséges a revizió. Ne késsünk vele, hanem siessünk. Tiszteljük egymás jogát, akkor megtaláljuk a szeretetet. Hasznos munkát a revizió előtt nem fog végezhetni hazánkban semilyen kormány és semmi törvényhozás

Az üldözés nem fog ártani a kereszténységnek. Istent hiába tagadjátok, kik hamar elenyésztek. Az ő gondviselése őrködik Magyarország felett.

Alleluja!

Hiába őrizték testét a római katonák, hiába volt sirján a kőszikla, hiába pólyázta be tagjait a halotti lepel: földre hullottak az őrök, elgördült a szikla, szétszakadt a gyolcs kötelék. — Aki a halált legyőzte, annak mi sem állhatott ellen: Krisztus halottaiból dicsőségesen feltámadott. S ezzel meg volt alapitva a keresztény vallás.

Szót szaporitani az ó- és ujvilág bölcsei is tudtak és tudnak, de a kétségektől kinzott értelmet megnyugtatni, a szenvedélyeitől zaklatott embert megjavitani nem tudták. Rendszereket a tudomány is alkot, de az ember nyomoruságát nem enyhiti s boldogságot nem ad. A lét problémáit az ész és tudomány meg nem oldja, hanem csak a kinyilatkoztatás; a bün csábitásaitól vonzott szivet csak Isten törvénye és kegyelme vezeti az erény ösvényére; az élet bajai közt vigasztalni, a sir sötét éjjelébe fényt vetni, a halál borzalmait enyhiteni csak a keresztény vallás képes.

De Isten szavát, parancsát, alkotását az ő müveinek: a csodáknak kell megpecsételni. És a kereszténység minden csodái között legnagyobb, Krisztus istenségének bizonyitékai közt a legerősebb, a kereszténység alapkövei közt a legszilárdabb Krisztus feltámadása. Erre épiti tanitását a nemzetek apostola: »Ha Krisztus fel nem támadt, hiábavaló a mi prédikálásunk, hiábavaló a ti hitetek.«

Krisztus feltámadása azonkivül, hogy minden kétségen felül álló történelmi tény, még jelkép is: a világ erkölcsi feltámadásának nagy symboluma.

A keresztény világnézetben és kulturában felnőtt embernek fogalma sincs arról, mily nagy munka volt az emberi nem átalakitása. — Juvenális szatirái, a muzeumok bálványgyüjteményei Pompéji kiásott bünbarlangjai, a colosseum vértől áztatott földje tanuk reá, mi volt a világ a kereszténység nélkül. S ahol a kereszt-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Liza.

(A »Tiszántúl« eredeti tárczája.)

Irta: **Horvát (Horovitz) Lipót.**

A járásbiróság börtönébe hivtak — gyóntatni.

Sejtettem kihez és hálát adtam a bünösök irgalmas Istenének.

Oh tudtam én, hogy magába fog szállni, megbánja bünét.

Hisz oly jámbor, kedves gyermek volt — Liza.

Én készitettem az első áldozásra s mindközt ő volt a legbuzgóbb. Mikor ajkára tettem az Ur testét — fehér ruhácskájában, fehér koszorujával s két vállán leomló fehér fátyolával, amint fölemelte fejét, kinyitotta ajkát az Ur befogadására, szemeiben az Istennel való egyesülés vágyának ragyogó sóvár tekintetével, arczán a menyei ihlet szüz tiszta glóriájával — olyan volt, mint egy égből, e perczben ideszállt szeráf. Azután is, hogy az iskolából kikerült, minden évben olyan volt, mint mikor áldozott.

S mégis — elbukott.

A szerálban végre is — földi sziv dobogott.

S most itt van a járásbiróság börtönében.

Régi dal, mely folyvást uj marad.

Szeretett egy fiatal járásbirósági irnokot, egy szegény ficzkót, kinek még kilátása sem lehetett többre, mint legfeljebb telekkönyvi tisztviselőségre; ez is szerette; — legalább azt mondta.

Liza szegény, varró leány volt, de nagyon ügyes. — Egyszerü polgárleány létére rendkivül finom ízlése volt. Egész lényét s ő szép volt és nemes lelkü — öntötte ugyszólván munkájába. Ő nem szabta, varrta. Fantáziája találékonysága, izlése által valósággal költötte a rá bizott toiletteket. Igen, egy neme a költészetnek, vagy legalább is müvészetnek, müvészi lelkesedésnek kellett ahhoz egy női ruhát ugy elkésziteni, mint a hogy ő azt elkészité. Keresve keresték is s annyi munkája volt, hogy alig győzte s ha csakugyan nem igazi müvészi ihlettel dolgozott volna, ha nem lett volna gyönyör neki a munka, hanem fáradsag, rég felemésztette volna magát.

Sokat keresett.

De kellett is. Anyja már évek óta ágyban fekvő beteg — s atyja még kis korában elhalt Isten tudja, mily keservesen nevelte fel az özvegy őt.

S nem csak anyját tartotta el, nem csak kis tőkét is gyüjtött már magának, de a városka szegényei beszélik nekem csak ugy titkon, a világnak nem szabad róla tudni, mert még affektatiót is fognának rá, ugy is beszélnek róla eleget, csak a szegények beszélik, hogy de imádandó áldott kis keze van.

Csak egy hibája van, az hogy — — nagyon szép.

Nem azért, mert nagy veszedelemnek volt szépsége által kitéve. Oh ő nagyon ügyesen és röviden bánt el azokkal a tolakodó fiesurokkal azokkal az aszfaltbetyárokkal, kik akár a hizelgés csillogóvá festett pókhálószálaival, akár az aranynak győzelembiztosan hivalkodó fénysugaraival akarták szép lelkét behálózni. Egy tekintete elég volt ocsmányvágyaik pokoltüzére olyan hideg zuhanyt önteni, hogy valóságos erkölcsi náthalázt kaptak tőle.

Nem azért, hanem mert szépsége K. Jenőnek, annak a kis irnoknak is elvakitotta a szemét ugy, hogy bár vágyainak szárnyalása járásbirókisasszonyok, vagy legalább is százezres gazdaleányok körül csapongott mindig, Liza szép szemeiben önkénytelenül megakadt, fogva maradt.

S Liza is megszerette.

Hogyan? ez a hideg szépség!

Igen, e büszke névvel tüntette ki már őt a városka jounesse doréja, mert Liza, ki geniálitásával valóságos salonhölgygyé nevelte ki önmagát, mikor erdészné nagynénje aegise alatt (annyi mégis kellett, hogy a szegény varróleányt meghivják) a bálokban megjelent, igen megjelenhetett ugyanazokkal, kiknek ő varrta báli ruháikat, társalgásával, bájaival minden szivet forrpontra ragadott, hogy aztán mikor nagyon közel merészkedett kozzá tolakodni, egy ártatlan gyermeki naiv szava által megfagyjon.

Liza megszerette Jenőt, tán épen azért, mert a többi hölgyek rá sem néztek. A kis irnokocska oly rossz parthie volt, hogy még a telekkönyvvezető kisasszony sem vette észre a táneziteremben, legfeljebb csak akkor, ha nagyon kevés volt a tánezos.

Szépségétől elvakitva, körülrajongva látván őt anynyi első fizetési osztályban levő gavallértól oly szerényen, félénken vonta meg magát

ténység elterjedt, ott uj elvek, uj érzelmek, uj erények, a tiszta erkölcs és emberszeretet müvei támadtak; az élet észszerü, a szenvedés könnyü lett, s a halál félelmességét megszüntette a tulvilági élet reménye.

Szent Jusztin vértanu, a megtért pogány bölcselő következőleg festi a kereszténység által előidézett erkölcsi megujulást: »Nekünk, kik eddig gyalázatos bünökben kéjelegtünk, most a tiszta erkölcsben telik kedvünk; kik eddig babonaságot üztünk, most magunkat Istennek szenteljük; kik a pénzt imádtuk, most vagyonunkat összerakjuk és a szegényekkel megosztjuk; mi kik egymást gyülöltük és mészároltuk, s az idegent megvetettük, most, miután Krisztus eljött, testvérek vagyunk és ellenségeinkért imádkozunk.«

A pogányságnak is volt filozofiája, voltak törvényei. Egyes pogánybölcsek sok szépet és okosat tanitottak; de elveik végtelen távol állottak a kereszténység fönséges tanitásától és tiszta moráljától, s ami tanitásukban jó volt, azt is eltorzitották a kiséretében járó tévedések. A bölcsek erényei pedig könyveikben maradtak, azokat az életbe átvinni nem tudták. »Plato, — mondja Bossuet — kinek ékesszólását isteninek nevezték, ledöntött-e csak egyet is azon oltárok közül, melyeken a pogányok torzisteneit imádták? ellenkezőleg ő és tanitványai a hazugságnak áldoztak, mert eszük ellenére imádtak a teremtményeket.« S mily szépen beszélnek Socrates, Cicero, Seneca, a stoikusok az erényről és az emberek kötelességeiről! De meg tudták-e javitani a világot vagy legalább saját családjukat, — vagy legalább magukat? És a mi ezeknek nem sikerült, azt végbevitte a szegény halászok által hirdetett evangélium. Pedig a romlott akarat megjavitása egyszerre millióknál nagyobb csoda, mint a természettörvények felfüggesztése. Nem is volt ez más, mint Isten müve: Krisztus feltámadásának gyümölcse.

A zsidó és római hatóságok mindent elkövettek, hogy megakadályozzák a feltámadást; de hiábavaló volt minden óvintézkedés. A feltámadt Krtsztus müvével: a kereszténységgel szemben is hasztalan volt minden ármánykodás és üldözés. Hiába akarta eltemetni az emberi bölcseség, hiába próbálta vérbe fojtani a hatalom. Az igazságot nem lehet megölni. El lehet nyomni, le lehet győzni, el lehet temetni egy időre; de — mint az, aki a földre hozta — előbb-utóbb áttöri a koporsót, kikel sirjából és diadalmaskodik azokon, kik korán ujjongtak halála felett.

Ebből meritjük vigasztalásunkat, erőnket és reményünket mai nap is, a reánk nehezedő megpróbáltatások között. Mint Krisztust az ő népe megölte jótéteményeiért, ugy akarják ma hazánkban eltemetni a keresztény elveket, melyeken a magyar állam felépült: befolyásától megfosztani a kath. egyházat, mely nemzetünket czivilizálta és nagygyá tette.

Megbróbálták ezt már a kereszténység XIX. százados életében sokszor. De a mi sirba került és elenyészett, az nem a kereszténység, hanem támadóinak hatalma volt. A történelem bizonyitja, hogy ha az államok a kereszténység alapjáról leléptek, mindig ők adták meg az árát. De a kereszténység és egyház diadalmasan élte át az idők viharait, megtisztulva, megerősödve, megifjodva.

Krisztus dicsőséges feltámadása záloga annak, hogy ez hazánkban sem lesz másképp. Máris örvendetes jeleit látjuk a keresztény érzület, a katholikus öntudat ébredésének. Majd eljön a magyar katholiczizmus nagypéntekjének is a husvétja; a katholikusok ébredését majd követi a katholiczizmus elveinek, jogainak és intézményeinek feltámadása is, — az irástudók, farizeusok és pilátusok minden erőlködése daczára.

Sirius.

Állami anyakönyvvezetés.

Laptársunk a »Nemzeti Ujság«, legutóbbi számában, e tárgyban, a következőket irja:

A belügyminiszteriumban, mint állitják, teljesen elkészültek az anyakönyvi kerületeknek megállapitásával és most foglalkoznak az anyakönyvvezetők kinevezésének előkészületeivel. Természetes, hogy mint minden állás betöltésénél, ugy ez alkalommal is tizszer annyi a pályázó, mint a rendelkezésre lévő állás s még a szokásosnál is nagyobb a protektorok száma, a kik boldog boldogtalant hivatalba akarnak juttattatni. Hogy mi lesz ennek a következése, mikor egy önállósággal nem biró gyenge miniszter intézi a kinevezést, az elképzelhető. A legérdekesebb a dologban azonban, hogy bár eddig rendben vannak már az anyakönyvi kerületekkel s eljutottak a kinevezések stádiumáig, a legfontosabb dologban, az anyakönyvvezetés belső berendezése és az ez irányban kibocsátandó utasitások tekintetében, a belügyminiszteriumban még mindig a legnagyobb tájékozatlanság uralkodik.

Erre mutat legalább az, hogy most küldtek ki egy jogászt Németországba az anyakönyvvezetés tanulmányozása czéljából. Ezt más czivilizált államokban akkor szokták tenni, mikor még a törvény szövege nincs megállapitva, mert hiszen e részletek ismerete nélkül magát a törvényt sem lehet helyesen s speciális viszonyokhoz alkalmazva megalkotni. Nálunk éppen megforditva járnak el. Előbb leforditják a német törvényt, azután megállapitják a kerületeket, sőt már a kinevezésekre gondolnak és akkor jut csak eszükbe, hogy egy arra vajó szakemberrel nézessék meg Németországban, hogy az intézmény ott tulajdonképpen miként is funkcionál. Ez mindenesetre biztató jel arra nézve, hogy miként fog megindulni nálunk az anyakönyvezés, melyet ily nagy könnyelmüséggel készitettek elő, akkor, mikor ez az intézmény a legkényelmesebb személyi és vagyoni kérdések bizonyitására lesz hivatva szolgálni.

—

Politika a szószéken.

E hó 9-én közölték a pozsonyi lapok, hogy az ottani jezsuita templomban Findenik páter prédikációjában politizált, sőt Magyarország primását is sértegette. — Ujabban a váradi lapokat is jelentik, hogy ezt a pátert a provinciális e hó 6-ról kelt levelében hivatalából elmozditotta.

Lizához közel egy sarokban, oly remegve, pirulva tekintett reá, mikor tánczosa karjai egyszer-egyszer mellette elrepült, hogy végre is Lizának tünt fel a szerény ifju s ő kérte fel — minden etiqette ellenére — egy keringőre.

Ez a keringő volt Liza veszte.

A szegény szőke irnokocska, mint istennő előtt borult előtte a porba.

És Liza megszerette azt a szegény, félénk szőke irnokot, megszerette szivének egész hatalmas szenvedélyével, a milyenre csak egy ilyen zseniálisan érző sziv első megnyilatkozása képes.

És a szerelem, a szenvedély elragadta mindkettőt abba a világba, ahol nincs más törvény, rend, — nincs más erköles és vallás mint a — szerelem. És megfeledkeztek erről a világról, hol törvény, rend és — erköles van.

A szőke irnokocska előbb józanodott ki, előbb lépett vissza a földre.

Eszébe jutott, hogy ő nem csak az utolsó, de egyáltalában még semmiféle rangfokozatban nincs és hogy szerelemből nem él meg kettő, annál kevésbé — — három ember.

Egy gyors oldalmozdulattal flankenbewegung egy gazdag parasztleány lábai elé rakta le a mohó röpülésben megbágyadt szárnyait és jegyet váltott Péter gazda Eszterjével, ki ugyan apjának abbeli válogatásában, hogy miféle ur legyen a veje, egy kicsit belevénült, de azért zárdában nevelte elég okos és a mi fő, tizezer forint hozománya volt. Már a lakodalom napja is ki volt tüzve.

Igy álltak a dolgok, mikor engem a járásbiróság börtönébe — Lizához gyóntatni hivtak.

Igen, a szép, az erényes, nemeslelkü Liza börtönbe került.

Ugy történt a dolog, hogy mikor Jenő megtette azt a szép cselekedetet, mit különben az illendőség is ugy kiván, hogy eljegyzése előtt bucsuvizitet tett Lizáéknál, ez egy konyhakéssel megszurta Jenő mellét, persze nyomorult boszuból, hogy nem őt vette el (volt esze — beszélték — egy olyat elvenni, aki már — — hisz tudnivaló, mennyi urfi kurizált neki.)

A konyhakés persze czudarul rossz, életlen volt; vagy hogy tán Liza volt gyenge; biztos csak az, hogy Jenőben nem tett nagy kárt; mindössze két hétig ingyen huzta a fizetést, nem kellett hivatalba járni.

S Liza a börtönbe került.

Nem Jenő adta fel.

A szomszédok, a jó barátok, no meg a barátnék, kik a gőgös Lizát már oly rég megmondták, intették, hogy ez lesz a vége az ő kaczérságának, látták Jenőt vérző mellel Lizáéktól kirohanni, azok révén jutott a járásbiróság elé. Sőt Jenő próbálta is tagadni, hogy Liza sebesitette meg, hanem az a bolond Liza magára vallott. Igy aztán becsukták.

Mikor beléptem hozzá a börtönbe, egy darabig meredten nézett rám szótlanul.

Irtózatos harcz dulhatott szivében, e merev tekintet elárulta azt a szörnyü kataklizmát, mely e perczben lelkében véghez megy.

Segitségére akartam jönni: — hadd törjön ki lelkének viharja; — itt vagyok én villámháritónak, hogy kárt benne ne tegyen.

— Hivattál édes gyermekem. Jól tetted. Isten végtelen irgalmas, nagyon nagy a bünöd, de még sem oly nagy, mint Isten irgalma.

Még mindig meredten nézett, de már lágyabban, már azt hittem lábaimhoz borul, már meghajolt — hirtelen daczosan visszavetette fejét.

— Nem azért hivattam, hogy gyónjak — nem gyónok, nem akarok gyónni, nincs mit gyónnom — másért, egészen másért hivattam!

Ah tehát szörnyebb a vihar, mint gondoltam, nagyobb a pusztulás, mit véghez vitt e lélekben, — tán nincs is már mit megmenteni, tán elveszett már végképen e szép lélek.

— Nincs mit gyónnod — — — ugy hát nem igaz, nem akartad mégölni azt, ki nem igaz, nem rabolta el ártatlanságodat — mert önkényt adtad oda néki — az édes bün egy pillanatáért, vagy hogy tán az se igaz, »te olyan vagy még, mint milyen voltál mikor először áldoztattalak.«

— Igenis odaadtam magam neki, s mert nem kellek neki már, igenis meg akartam ölni — — ah »mért nem voltam erősebb, hogy szivéig ment volna a kés hegye!«

— Hát futsz az Istentől, el akarsz kárhozni — holott im ő fut utánad, hogy megmentsen!

— Már elkárhoztam!

— Hát mért hivattál!

— Hallgason meg. Én már elkárhoztam, de nem akarom, hogy ő is, meg az a másik is velem hulljon le a kárhozat poklába. Rég tudtam én, hogy szive nem az enyém már. Nem rimánkodtam neki, hogy térjen vissza hozzám. Tudtam, hogyha egyszer kihült, nincs az a prometheuszi tüz, mely ujra felgyujtsa a szerelem lángját — — a halottat csak igaz Isten támasztja fel s a szerelem hamis isten. Mikor láttam, hogy meggyőnom, aztán gyalázatommal elköltözöm messze földre, ahol nem ösmernek s kezdek egy uj életet, leszek ezután bünbánó Magdolna. Az is a menybe vezet. Még akkor se emeltem kezemet ellene, nem, csak sirtam,

Sajátságos körülmény, hogy erről a dologról a fővárosi lapok semmit sem tudnak, — csak a váradi lapok. Ez maga is gyanussá tette előttünk a dolgot. — De most megjött a czáfolat is.

A pozsonyi katholikusok a »Reichspost«-ban hosszu nyilatkozatot tettek közé. Az ünnepi hangulat tiltja, hogy ezt az erőteljes tiltakozást szószerint közöljük. Csak a következőkre szoritkozunk:

Igenis mondotta Findenik páter azt, hogy »vannak közöttünk emberek, kik a hatalommal tartanak, kik előtt több a hatalom, mint a jog, — Pilátus lelkek ezek, nyomorult teremtmények. (kijelentjük, hogy e kifejezés helyessége távol áll tőlünk:) Különösen van egy ember, (kit nem szükség megneveznem) aki megigérte, hogy az egyház jogait védelmezni fogja, de mégis a hatalommal tart«.

Laikus ember is láthatja, de a pozsonyiak maguk is kijelentik, hogy itt szó sem voit a primásról. Nagyon is világos czélzás volt a »West-Ungarischen Grenzbaten« másod-szerkesztőjére, aki egyuttal képviselő is, aki igenis »megigérte, hogy az egyház jogait védelmezni fogja,« de igéretét meg nem tartotta, s a kiről mondotta a szónok, hogy »köztünk van nem szükséges öt megneveznem.« — Hogy pedig ez a szavát meg nem tartó ur jónak látta ezt a primásra kenni, és ezt lapjában is közölni, — az meglepően jellemzi a szerkesztő urat.

Ami végre a provinciális levelét illeti, — az legalább is kétséges. Maga az, hogy 6-ról van keltezve, a pozsonyi lapok pedig 9-én hozták a dolgot — gyanusnak tünteti azt fel.

Lapszemle.

Budapest, 1895. április 13.

A **Magyar Állam** »Schopper György példája« czim alatt mondja, hogy Schopper Györgynek élete legyen a mi tanulságunk, az ő bölcsessége irányitsa lépteinket, az ő hite legyen példája a mi jövő küzdelmeinknek.

A **Hazánk** azt irja, hogy Agliardi pápai nuncius látogatása a primásnál nem egyéb puszta udvariassági ténynél s egy betü sem igaz abból, a mit a kormánypárti lapok kürtölnek, miszerint a főpapság magatartása meg fog változni e látogatás folytán.

A **Budapesti Hirlap** »A községek rendezése« czim alatt sürgeti a közigazgatás reformálását és államositását.

A **Magyarország** »Ünnep« czim alatt az ünnepekről emlékezvén, azt mondja, hogy a világtörténetnek uj irányt nem az a Jézus adott, a ki 30 esztendeig járt Palesztina földjén, hanem az a Krisztus, kinek alakja és eszméje két ezer év folyamán keresztül képződött, ki az elmékben és a szivekben. Majd a magyar társadalomra térve át, szomoruan látja, hogy mennyire belevetve magát a gyökeretlenség léha érzése, bizonyitja ezt azon közömbösséggel, melylyel a honfoglalás ezer éves fordulójának megünneplése találkozik. Megüljük az ünnepet ugymond egy kicsit udvariasságból, valavel inkább üzletből, de az a fölemelő érzés, hogy mi magunk vagyunk azok, kik ezer hosszu esztendő során keresztül eddig az ünnepig eljutottunk, a millenniáris mozgalom egész vonalán sehol nem dobog fel.

A **Pesti Napló** a román liga titkos törekvéseit ismerteti s figyelmezteti az országot a veszély elleni óvintézkedések megtételére.

Az **Egyetértés** a tapolczai győzelem hatásairól vezérczikkezik s azt állitja, hogy ez a választás ujabb tanuságot tett arról, miszerint elvhüség dolgában csak a függetlenségi párt adhat irányt és példát a nemzet közszellemének.

A **Nemzeti Ujság** azt irja. hogy nem igen bizik abban. miszerint a jelenleg mandátum nélkül levő 5 államtitkár egyhamar kerülethez jusson, mert mint a nyitrai és tapolczai választások bizonyitják, már kezd felébredni a népben az önérzet és nem hagyja magát félrevezettetni.

A **Magyar Hirlap** a főváros köztisztaságának hiányos oldalait tárja fel és a rendőrség államositását sürgeti, mivel ugymond, mindkettőnél botrányos állapotok uralkodnak.

A **Nemzet** a parlament tekintélyének megóvását és fenntartását óhajtja, mely az ujabb időben annyira lehanyatlott képviselők magaviselete folytán.

A **Pesti Hirlap** indokolatlannak tartja a hadügyi budgetnek a jövő évben négy millió forinttal való felemelését, mert a nemzetközi helyzet korántsem követeli, hogy a hadsereg ujabb, nagyobb mennyiségü felszerelésekkel láttassék el, s a nemzet ok nélkül nagy kiadásokat tegyen.

Karczolat.

Megtörtént Tapolczán a képviselőválasztás. Kossuth Ferencznek mandátuma van. —

Kossuth Lajos fia ezzel a mandátummal — nagyra nőhet — de el is törpülhet. —

Ki láthat be a jövőbe?! — —

*

Sajátságos választás volt az.

Kezdettől fogva a legeltérőbb kombinációk füződtek hozzá. S a gyarló emberfia ma sem lehet egészen tisztában bizonyos — állapotokkal. —

Persze a kormány jobban szerette volna, ha a liberális 48-as párt ellen a néppárt, vagy legalább a néppárt is fellépett volna. Kevesebb baja lenne igy. De hát a néppárt — igen bölcsen — nem ment bele a neki szánt — kelepczébe.

Hadd végezzen a liberális párt a liberális 48-asokkal — igy gondolkodott a néppárt — és a liberális párt csakugyan — végzett! — —

Meg is kellett volna jutalmaznia a hü 48-asokat — buzgó támogatásukért! — de meg is kellett buktatnia Kossuthot — Bécs kedvéért! —

Igazán fatális dilemma! — S a közvélemény szörnyen érdeklődött ez iránt!! — —

A közvélemény eleintén azt hitte, hogy a kormány majd csak ugy — látszatra fog operálni ez egyszer.

S midőn utóbb egy államtitkár lépett a küzdtérre, akkor az volt a hit, de már mégis csak komoly a dolog?! — —

Tehát mégis csak többet ér — Bécs, mint a liberális 48-asok — fegyverbarátsága? —

Végre is az lett a vége, hogy Kossuth győzött — s a kormánypárt — bukott.

S a kormány is utána bukhatik!! — —

*

Midőn azután belemelegedtek a választási akcióba, bizony ez a kormánypárt részéről egészen — ugy ment, mint menni — szokott.

S mégis a legnagyobb erőlködés is — hiába volt! —

Hát hiszen — nekem — mindegy: akár Vörös — akár Kossuth! — de annak az egy dolognak nagyon örültem, hogy most ez egyszer a kormánypártra járt reá a rud. S neki kellett — protestálnia.

S valljon talán — a maga — kortesfogásai ellen protestált?! — —

*

---

sirtam keservesen, iszonyu mély gyalázatomon, mikor eljött és a menyasszonya pénzével . . . ki akart fizetni. De mikor, anélkül hogy kérdeztem volna, anélkül, hogy egy szó szemrehányást tettem volna neki, hiszen csak sirtam, sirtam még akkor is mikor a pénzt lábaihoz visszadobtam, mikor nyomorult gyávaságában megesküdött, hogy elvenne. ha tudná hogy a gyermek a szivem alatt . . . az övé . . . akkor elkárhoztam. Akkor nem voltam már ember, ördöggé váltam . . . s meg akartam ölni.«

— »S el akarsz kárhozni . . . Liza, Isten oly jó, Isten megbocsát — ismét a jó, a jámbor, a bünbánó angyal leszel.«

— »A bukott angyal! — ne kinozzon, ne igyekezzék meglágyitani szivem. Elkárhoztam, de csak magam akarok kárhozott lenni; éljen hát ő, éljen vele, ha tud, boldogul, nem bánom. ha megteszi, ha visszavonja. Hivassa el magához, birja rá, hogy a gyermeket magának ösmerje el. Ha megteszi, . . . jól van, magammal majd végzek én — legyen boldog. De ha nem teszi — esküszöm! — elkárhozik én velem ő is, meg a másik is . . . Meg a harmadik lélek is!«

— Őrült vagy! beszélj miféle szörnyü pusztitó titkot rejtegetsz lelkedben!

— Menjen, tegye mire kértem, mert ismétlem. az enyimen kivül három élet függ attól, minő választ hoz holnap, az ő esküvője napján, énnekem . . . a börtönbe!

Elszörnyedtem. Hogy egy angyal ilyen mélyre bukjék . . . az csak a gonosz angyalok az égből bukhattak ily mélyen.

Kétségbeestem, hogy még egyszer fölemeljem.

— Nem megyek, kiáltám végelhatározással, itt maradok melletted. Megvárom, itt várom meg mig az örvény legszélére jutsz, meg várom, mig itt lesz az a harmadik lélek, melyet magaddal akarsz vinni a kárhozat örvényébe, hadd lássam van e bátorságod megölni . . . gyermeked!

— Ah! . . .

Egy velőt rázó, rémes sikoly — s Liza ájultan rogyott a földre.

Segitségért siettem.

Mire magához tért s én visszamentem börtönébe, azt a harmadik életet már kebléhez szorongatva ezer csókkal halmozá ölében.

Mikor hozzá léptem megfogta kezemet, görcsösen ajkához szoritotta és könnyekbe fulva rebegte:

— Köszönöm atyám, ön megmentett engem s megmentette őket.

Mélyen megrendülve adtam hálát az égnek, hogy e szerencsétlen teremtést megmentenem segitett,

Aztán megyónt töredelmessen.

Mikor elvégezte, Isten végtelen jóságu és irgalma érzetétől felmagasztosult, ihlet lélekkel mondám Lizának:

– És most légy nyugodt gyermekem, nem tudom meg miként, de esküszöm neked, hogy ő el fogja ösmerni gyermekét és ha komoly volt esküje, melyet neked, midőn bucsuzott tőled tett, a tied lesz! Ha visszatér hozzád, tudnád-e még szeretni?

— Mondám, felelé, a halottakat csak az Isten képes feltámasztani. Ha Isten feltámasztja halott lelkét, Isten csodája előtt térdre fogok hulni én is!

Másnap, ép az esküvő óráján hozták Liza gyermekét keresztelni.

Ép a kereszt kut elé tértünk a gyermekkel mikor a násznép bevonult a templomba.

A vőlegény és mennyasszony a keresztkut előtti padban elhelyezkedve várták a szertartás végét.

Mit tudták ők, kinek a gyermekét keresztelik, Midőn a keresztelési aktus alatt a keresztanya, Liza nagynénje az erdészné. a gyermeket hogy könnyebben érje a szentelt viz, felém emelte, a padról egy éles női sikolt hangzott vissza a templom bolt ivei alatt.

— Ez a te gyermeked! Arczodból van kivágva! Kiálltá a mennyasszony határozottan erélyesen a vőlegényre s eszébe se jutott elájulni. Megvoltak annak már edzve az idegei.

Scénát se csinált; ettől a fándai egészséges nevelés tartotta vissza; csak karját nyujtá a vőfélynek, s azzal kiperdült a padból, ki a templomból.

Utána meg a násznép.

Jenő maradt magában.

Egy darabig buta képet vágott s nézett a földre mint a gyerek, kinek vajas kenyere a porba esett.

Aztán megemberelte magát, szilárd léptekkel hozzá fordult:

— Plebános ur, én megesküdtem e gyerek hnyjának. hogy nőül veszem, ha bebizonyitja aogy gyermeke az enyém.

Nos bebizonyitotta — a mennyasszonyom Oh kérje meg Lizát, hogy legyen a — feleségem!

Hát hiszen — nekem — mindegy: akár Kossuth — akár Vörös! — s én csak azt bámultam a választási müveleteken, hogy a kormánypárt — egyszerre — milyen — buzgó — katholikussá — változott át? — —

A nyitrai választás alkalmával a liberálisok a néppártnak szemére vetették a — szentelt vizzel való — »házalást!« —

S ime a tapolczai választásnál a liberálisok elkövették a — szentelt vizzel való — **„árulást!!“**

*

Különben és egyebekben minden — hazai — képviselőválasztáskor, egy régi adoma jut eszembe:

Egy koresmában egy asztalnál egy vegyes társaság verődött össze. Beszélgettek erről is, arról is. Valaki a többi között előhozakodott azzal, hogy milyen — magasra — haladt — a felső — kabát — lopási — müvészet!

Egy más valaki erre nagy hetykén odavágta: szeretné látni, hogy ki tudná az ő kabátját ellopni?

Igy ni! — szólalt fel a társaság egy tagja, s odament a fogashoz, leemelte az illetőnek a kabátját, s magára vette és — kiment — és — soha sem került vissza — sem ő — sem a — kabát! — —

De hát azon a káros emberen aligha fog ez a dolog — másodszor is — megeshetni.

S a szegény **választók bizalmát** — másodszor — tizedszer — századszor is — **el tudják lopni!!** — — —

hatják, hogy az élet sivár viszonyai közt van még, ami igaz örömet, őszinte vigasztalást nyujt a népeknek s ezt az örömet és ezt a vigaszt kunyhóról-kunyhóra megviszi mindnyájunknak és ez a vallás. A mai sivár, kietlen, reményés kilátás nélküli viszonyok között is egyedül ez nyujt örömet és vigaszt, boldog Alleluját. Megajánlja a káptalan és papság tiszteletét, hódolatát, engedelmességét és közreműködését.

A biboros kegyesen fogadta káptalana és papsága üdvözletét, szivesen vette a megajánlott közreműködést, melyre ma oly nagy szükség van, mert egy ember nem tehet semmit, de sokaknak, az arra hivatottaknak összetartása mindent kivivhat. Viszont boldog ünnepeket kiván a tisztelgőknek.

Ő Eminentiája ezután beszédbe ereszkedett egyesekkel a tisztelgők közül. A nagy-csütörtöki terhes és hosszas egyházi funkczió megviselte egy kissé a biboros főpapot, — de komolyabb baja — hála Istennek! — nincsen.

* **A királyné Rudolf trónörökös emlékére.** Erzsébet magyar királyné. ki tudvalevőleg Korfuban időzik. oda hivatta Chiatone luganoi szobrászt, hogy Rudolf trónörökös emlékére szobrot készitsen. A szobor hat méter magas és három méter széles lesz; homlokrészén Rudolf trónörökös mellszobra fog állani egy fülkeszerü mélyedésben, felette pedig egy szárnyas géniusz terjeszti ki védőleg kezeit. A diszes emlékmü részére külön mauzoleumot épittet a királyné s az egészet az Achilleonnyaraló parkjának egyik szép helyére fogja elhelyeztetni.

* **Mai vezérczikkünk.** Felhivjuk lapunk t. olvasó közönségét a »Tiszántul« mai vezérczikkére, Kaas Ivor báró, a legkitünőbb magyar publiczisták egyike és a magyar hirlapirodalom méltó büszkesége, irt lapunk számára. Birjuk Kaas Ivor báró igéretét, miszerint becses és nagyhatásu czikkeivel ezentul gyakran fogja kereresni lapunk hasábjait, mit olvasó közönségünk kizonyára a legnagyobb örömmel fog tudomásul venni.

* **A sajtó Oroszországban.** Az elhunyt III. Sándor czár idejében annyira korláttozák Oroszországban a sajtót, hogy uj lapok alakitását egyáltalán nem engedték meg. Ugy látszik, a mostani kormány más véleménynyel van a sajtó szükségessége felől, mert az utolsó két hónapban több mint negyven politikai napi lap megindítására adott engedélyt. Az Amur-tartomány főkormányzója a napokban magához hivatta a Chabarovszkban megjelenő politikai munkatársait és kiadóit és köszönetét fejezte ki nekik a társadalom érdekében kifejtett önzetlen tevékenységükért, egyuttal kijelentvén, hogy mennél több és minél nagyobb politikai lap alakulása kivánatos, mert a sajtó áldásos müködését mindenkinek el kell ismernie. A beszéd viszhangjának tekinthető, hogy az Amur-kerületben már is készül egy uj nagy lap. Ellenben a sajtó czenzurát nem törülik el és azt a kilenczven ujságirót, a ki a czenzura eltörlése iránt a czárhoz kérvényt intézett, feltétlenül és gorombán elutasitották.

* **Jó matematikus.**

Alfréd báró: Megengedi kedves nagybátyám, hogy önnek egy számrejtvényt adjak föl?

Nagybátya: Mindenesetre, kedves Alfréd!

Alfréd báró: Tegyük fel, hogy önnek a tárczájában 1000 frt van, ha én abból kölcsön kérek 500 forintot, mennyi marad még tárczájában?

Nagybátya: 1000 forint, kedves Alfréd!

* **Dr. Bozóky Alajos legujabb dolgozata.** Dr. Bozóky Alajos nagyváradi kir. jogakadémiai igazgatónak egy rendkivül érdekes dolgozata jelent meg az »Academische Revue« legujabb számában, mely jogi szaklap a világ összes egyetemeinek és főiskoláinak nemzetközi közlönye. A dolgozat czime »Die Hochschu-Ungarns.« E dolgozatában a kitünő nevü iró Magyarország egyetemeit és jogakadémiáit ismerteti.

* **Agliardi nunczius Esztergomban.** Agliardi pápai nunczius az osztrák és magyar udvarnál, értesitette Vaszary Kolos herczegprimást, hogy husvét másodnapján kiséretével együtt Esztergomba érkezik. A herczegprimás, udvara ezen hivatalos értesitésre már Esztergomba utazott, hogy a nunczius ünnepélyes fogadtatására szükséges intézkedéseket megtegye. Maga a herczegprimás tegnap szintén székhelyére utazott. Agliardi nunczius esztergomi tartózkodásának programmja — mint illetékes helyről értesülünk a következő: Hétfőn délben fél 1 órakor Agliardi nunczius Bécsből Párkány-Nána állomásra érkezik, a hol a primás egész udvara és az esztergomi főkáptalan küldöttsége fogadja a magas vendéget. A vasutállomásnál a nunczius a herczegprimás fogatán egyenesen a primási palotába hajtat, a hol Vaszary Kolos biboros herczegprimás teljes diszben fogadja magas vendégét. 2 órakor Agliardi nunczius tiszteletére diszebéd lesz a herczegprimási palotában, melyre a politikai hatóságok és a főkáptalan tagjai hivatalosak. Délután a nunczius a papnevelőt s zárdákat látogatja meg. Kedden délelőtt a nunczius fogadja a tisztelgő küldöttségeket, hivatalosan látogatást tesz a herczegprimásná!, megtekinti a vizvárosi primási nőnevelő-intézetet s a Bazilikát. Délután a nunczius megteszi a bucsulátogatásait s este gyorsvonattal visszautazik Bécsbe.

* **Nagyváradi ipar külön pavillonban.** Mint értesülünk, a Janky-Rimanóczy-féle franczia konyakgyár a milleniumi kiállitáson külön pavillonban fogja bemutatni gyártmányait. A fiatal vállalat mindenesetre helyesen cselekszik, ha már is tért hóditott, gyárát igyekszik még ismertebbé és keresetté tenni.

* **Hány könyv van Európa összes egyetemeinek könyvtáraiban?** A legutolsó statisztikai kimutatások szerint az európai egyetemek könyvtárai a következő számu könyvekkel szerepelnek. Németország egyetemeinek könyvtárában van 5,850,000 kötet; Olaszország 2.594,000; Anglia 1.890,000; Ausztria-Magyarország 1.885,000; Oroszország 1.820,000; Svéd és Norvégia 790,000; Spanyol 726,000; Francziaország 692,000 kötettel van képviselve; — azaz az összes európai könyvtárakban 16.247,000 kötet könyv van, egy kötet árát aránylag csak 3 frtban számitva, a könyvtárak értéke 48.741,000 frtra rug.

* **A feltámadás.** A feltámadási ünnep megülése a helybeli templomokban mindenütt a legnagyobb pompával és rendkivüli nagy számu közönség jelenlétében történt meg. Az idő is rendkivül kedvezett, a mennyiben a Nagypénteken este szelessé, majd később esőssé változott idő ujra kiderült s egész délután verőfényes nap volt. A székesegyházban Schlauch bibornok pontifikált nagy segédlettel. Itt különösen rendkivül nagyszámu közönség gyült össze s a katonaság is ki lett vezényelve. A rend fentartására Papolczy Ferencz alkapitány és Mandel Ferencz rendőrbiztos ügyelt fel, mire az óriási nagy tolongás miatt igen nagy szükség volt.

A váradolaszii plébánia templomnál Szabó Gábor, az ujvárosi feltámadási szertartásnál pedig Kápolnay Gyula rendőrbiztos tartották fenn a rendet, hol mindenütt szintén igen nagy közönség volt jelen.

* **A katholiczizmus terjedése Éjszak-Amerikában.** Rendkivül érdekes adatokat közöl a newyorki »Independant« az éjszakamerikai vallásügyi viszonyokról. A hivatalos adatokra támaszkodó közlemény szerint Éjszak-Amerikában az összes keresztény felekezetek apadnak, kivévén a katholiczizmust, a mely feltünő rohamossággal terjed. A mult évben a katholikusok kétezer uj templomot épitettek és 1,248.868-ezal szaporodott a hivők száma.

* **Névváltoztatás.** Buchsbaum Benjamint nagyváradi illetőségü és lakos vezetéknevének »Bajor«-ra kért megváltoztatását a belügyminiszter engedélyezte.

* **Az árviz.** Szegedről irják, hogy Szeged alatt a röszkei töltésen, a mely Szeged határának egy részét védi, a válság tetőpontját érte el. Bár csöndes az idő, az átázott töltéshez, melynél ma tizenhatezer zsákot használtak föl, kirendelték a közerőt. Temesvárról táviratozzák, hogy a csurogi töltés, melyet most épitenek, átszakadt és a Tiszaár huszezer hold vetést öntött el. Belgrádból telegrafálják: A Száva vize behatolt a monopólium-raktárba és négy millió kilogramnyi sót elsodort. A Száva vize órákig olyan volt, mint a sós tenger.

* **Tolvaj Oroszország.** Érdekes epizódot irnak külföldi lapok az oroszok egykori hatalmas kincstárnokáról, a nemrég elhunyt Visnegradszkiről. Annak idején az ő növelkedő tekintélye és befolyása ugyancsak kényelmetlen helyzetbe hozta ellenségeit és irigyeit. Kezdtek ellene áskálódni és miután a cselvetés nem sikerült a legdrasztikusabb eszközhöz folyamodtak. Elbeszélték III. Sándor czárnak, hogy Visnegradszki kincstárnok, egy nagy kölcsön szerencsés keresztülvitele után, 52 érdekelt bankháztól nyolcz milliót kapott ajándékba. A hir mód nélkül felizgatta a puritán gondolkodásu czárt. A mikor másnap a kincstárnok a czár elé járult valami ügyben jelentést tenni, a czár roppant ingerülten fogadta és kirántotta a kezéből az iratait magában foglaló tárczát. Ez annyira hatott a pénzügyminiszterre, hogy a czár előtt ájultan rogyott össze és a szolgáknak kellett őt kivinni. Az eset roppant feltünést keltett. Midőn a trónörökös (a mostani czár) meghallotta a történteket, azonnal meglátogatta atyját és e szavakkal lépett ke hozzá:

— Tehát már Visnegradszki is!?

A czár elérzékenyülten ölelte meg fiát és az udvari főméltóságok jelenlétében, a kik az uralkodót csillapitani igyekeztek, igy szólt hozzá:

— Édes fiam! Engem és téged kivéve, mindenki lop Oroszországban.

* **A czigányok gyásza.** A nagyáradi czigányok vajdája, a városszerte ismert jóképü öreg Vajda János tegnapelőtt meghalt. A nagy kort élt hajdan czigányprimás többé nem fogja huzni azokat az ábrándos és tüzes magyar nótákat, melyekkel annyi vigadó fiatal nagyságos urat megrikatott. vagy éjjeli zenét kapó fiatal leányok szivét dobogásba hozta. Kihullott kezéből végkép a hegedü száraz fája, elpattant az ő szivének a hurja is, mint elpattannak lassanként óeska hegedüjének hurjai. Tegnap helyezték örök nyugalomra nagy részvét mellett. Temetésére megjelentek az összes nagyvaradi muzsikus czigányok, kik még egyszer elhuzták sirja felett kedvencz nótáit, azután letették koporsóját a hideg földbe, s az öreg vajda most már a másvilágon hallgatja a zenét, melyet életében is annyira szeretett.

* **Kréta — zsidó gyarmat.** Báró Hirsch Mór, az odessai »Chronika Wosova« hire szerint azon tervvel foglalkozik, hogy Kréta szigetét egészen megveszi Törökországtól, hogy ott zsidó gyarmatot létesitsen, hol az Oroszországból kivándorló zsidók letelepednének. Az itt elhelyezett zsidók teljesen függetlenek lennének az ott lakó többi népektől, idővel ott egészen önálló ország alakulhatna az európai hatalmak oltalma alatt. Az Argentinába való kivándorlás igen drágának és kevésbbé czélszerünek bizonyult, mig Kréta erre igen alkalmas. Az eszme a jelzett forrás szerint a hatalmaknál, melyekkel közöltetett, igen rokonszenves fogadtatásban részesül.

* **A Pius-tallérok.** Azok az ismert Pius-tallérok, a melyek IX. Pius pápa arczképét hordják, az utolsó hónapokban hallatlanul emelkednek ázsióban. E tallérok eredeti értéke 2·5 frankot tesz ki, mig most a Páris elővárosaiban levő kis bankok 8, 10, sőt 25 frankot is adnak egyért. Ennek a gazdasági fenoménnak okát a magasabb politikában kell keresni. Az utolsó belga választások óta, a melyek alkalmával a klerikális párt jelentékenyen megszaporodott, a katholikusok lelkesedése oly nagy, hogy egy élelmes brüsszeli kereskedő arra a

gondolatra jött, hogy ezt a lelkesedést üzleti czélokra kihasználja. Párisi éremkereskedők által annyi Piustallért küldetett magának, a mennyit csak összeszedni lehetett és eladta ezeket ékszerészeknek, a kik mindenféle ékszereket készitettek belőle. Ezek a Pius-tük, brosok stb. rövid idő alatt a katholikus pártok ámblémjává váltak és a belga klerikális hölgyek mint pártállásuk külső jelét nagy előszeretettel viselik. A divat tehát mindig több és több Piustallért fogyasztott és az erős kereslet lett oka a magas értékemelkedésnek.

* **Ezt ugy is tudtuk.** A kereskedelemügyi miniszter tegnap küldte meg a város közönségének azon ismert leiratot, melyben a kereskedelmi és iparkamarát a Lászlómalom segélyezése iránti kérelmével elutasitotta. Tudvalevőleg a város törvényhatósági bizottsága pártolólag irt fel a kamara kérvénye mellett s ennek elintézéseként a miniszter az emlitett elutasitó határozatának másolását küldte le.

* **A szinházból kivezetett szinigazgató.** Zomborban történt meg egy csinos kis eset a következőképpen: Szuvajdzsits Mirko a Zomborban müködött szerb szintársulat igazgatója a bucsuelőadás alkalmával kissé többet talált bevenni a jóból, s ugy viselte magát a kuliszszák között, hogy hangos és nem szalonképes megjegyzéseiben a néző közönség is gyönyörködhetett. Dr. Nikolits főkapitány őt első izben illedelmes viselkedésre szólitotta fel, de midőn ő erre ismét hangos és illetlen megjegyzésekkel felelt, dr. Nikolits a szinházból kivezetteté. De a direktor nem akart kivül maradni s a tilalom daczára több izben vissza jött. Erre Nikolits főkapitány az előadás tartalmára őt a rendőrszobában helyezte el. Az előadás végével aztán utjára bocsájtotta a magáról megfeledkezett direktort.

* **A kétéves önkéntesek.** Szomoru a sorsa azoknak a szegény fiuknak, akik a tiszti vizsgán nem állván meg a sarat, kénytelenek a megunt, az ujság ingerét végleg elvesztett egyen ruhát még egy hosszu esztendőn keresztül hordani. Keserü irigységgel nézik volt kollégáikat, akik megszabadulva a kaszárnya nyügétől tele tüdővel szivhatják a czivilélet szabadságának friss levegőjét, és lenézéssel azokat a »bundásokat,« akik uj kollégáikhoz szegődve, igényt formálnak arra, hogy velük egyformák legyenaek. Ezeket a szegény másodéveseket éri most az a nagy öröm, a melyre félesztendő óta várakoznak: végre eleresztik őket. Mint ugyanis Bécsből táviratozzák, az egyéves önkéntesek szabadságolására vonatkozó hadügyminiszteri rendeletet, amely azokat az egyéves önkénteseket, akik a tiszti rangot nem nyerték el, állandóan szabadságolja már a legközelebbi napokban közzé fogják tenni.

* **Kedvezményes fürdő a tisztviselőknek.** A m. kir. belügyminiszter tegnap érkezett körrendeletében tudatja a törv. hatóságokkal, hogy a stooszi hidegviz gyógyfürdő kezelősége által felajánlott kepvezményes helyek elnyeréséért legkésőbb a folyó évi ápriliis hó 30-ig lehet folyamodni. Később folyamodó tisztviselők kérvényei csak az esetben lesznek fiyyelembe vehetők, ha még üres hely áll rendelkezésre.

* **Uj katholikus körök.** A liptómegyei Nagy-Selmecz és Villa-Ludrován községekben katholikus körök alakultak. Mindkét kör elnöke Kekát Agoston ludrovai róm. kath. plébános.

* **A madarak vándorlása.** Érdekes fölolvasást tartott e témáról az osztrák turista klubban Wang Miklós, az udvari muzeumok természetrajzi osztályának igazgatója. Szerinte a madarak nem a hidegebb évszak elől menekülnek, hanem már vérükben az utazás ösztöne és ez az, ami a költöző madarakat időnként vándorlásra készteti. A madarak költözése különben egyike a legcsodásabb tüneményeknek. Sötét éjjeleken, egész világrészeken áthaladva, törtetnek a szárnyas vándorcsapatok utazásuk távoli czélja felé. Karakterisztikus példáját nyujtja ennek a kékbegy, mely az Egyptomból Helgolandba vezető, 400 földrajzi mértföldnyi utat egyetlen éjszakán teszi meg. Ez az apró madár tehát 45 mértföldet röpül egy óra alatt. A fecskék több mint négy kilométernyi utat tesznek meg perczenkint. A seregélyek és pacsirták rendszerint 500 méternyi magasban repülnek, de vannak madárfajok, melyek a csillagdák észlelései szerint 20,000 láb magasban röpülnek. Gotkos helgolandi arnitologus megállapitotta, hogy a vándormarak húzása nagy befolyást gyakorol a légáramlatokra.

* **Gyász Königswarteréknél.** Br. Königswartert sulyos csapás érte. Legkisebb fiacskája a tagnap elhunyt. E családi gyász alkalmából Königswarter telefonon fordult Schlauch püspökhöz, hogy engedné meg a még föl nem szentelt házi kápolna harangjával a kis halott számára harangozni.

* **Merevgörcs-járvány.** Párisban egy sajátszerü mérgezési eset fog nemsokára a képviselőházban szoba kerülni. Egy merevgörcs-járványról van szó, a mely még a mult év november havában tört ki a nanterreni koldusmenházban és a melynek eddig négy ember esett áldozatul. A mérgezés oka a kenyérben rejlett. A kenyérbe ugyanis romlott anyarozst (ergotint) vegyitettek, a mi merev-görcsöt okoz.

* **Nagyváradi huszárok Boszniában.** Tudvalevőleg minden év őszén a katonai helyőrségek nagy részének állomás helyeit megváltoztatják. Mint értesülünk, a hadügyminiszteriumban kidolgozott tervezet szerint a Nagyváradon állomásozó 15. sz. Pálffy huszárezred egy százada az őszszel Boszniába, a többi pedig Szabadkára megy. Helyökbe Nagyváradra a jelenleg Szabadkán állomásozó 4. sz. Edelsheim huszárpk jönnek.

* **A glagolitikus misék Horvàtországban.** A pápa tudvalevőleg megadta a horvátoknak azt a kedvezményt, hogy u. n. miséket tarthassanak, vagyis, hogy lelkészeik a liturgiát ó-szláv nyelven olvashassák. A zenggi kerület vikáriátusa most rendeletet intézett a diocézis lelkészeihez, hogy ez év julius 5-től, Cyrill és Methov apostolok ünnepétől kezdve ünnepélyes miséken csak az ó-szláv nyelvet használják. Misék tartását az u. n. scavet-liturgiával a legszigorubban megtiltották. Ennek a rendeletnek a végrehajtása alól csak néhány öreg lelkészt mentettek fel korukra való tekintettel. Felhivták a lelkészeket arra is, hogy a glagolitikus liturgia behozása előtt ismertessék meg azt a néppel és világositsák fel azt ennek a privilégiumnak a szentségéről.

* **A demérdi boszorkányüző.** A babonák kiirthetlanul mélyen gyökereznek a nép lelkében. Az iskola és a templom még emberőltők mulva sem fogják kigyomlálni a dusan burjánzó tévhitet. Hevesmegyében a Bischitz Dávid tulajdonát képező Sárga pusztán egymás után hullottak el a sertések. A cselédasszonyok boszorkányságot, rontást láttak a dologban és hitökben még jobban megerősitette őket, hogy egy reggel a beteg állatok egyikén »boszorkány-nyerget« találtak. A pusztai kovács felesége nagy bölesen kitalálta, hogy a furcsa alaku szalmakötélfonadékot valami »ügyetlen« boszorkány felejtette a sertés hátán. A babonás nép erre elhathrozta a tanitó minden ellenkezése daczára, hogy küldöttséget meneszt a »demerdí ember«-hez. Ez a demerdi ember az egész vidéken hires arról, hogy boszorkányüző hatalma van. Jó pénzért elmegy bárhová és ráolvas a boszorkánytól megszállott lelkes és lelketlen állatokra, mire a boszorkány nyomtalanul elhagyja azokat. Hogy milyen sikerrel szerepelt ez esetben a demérdi boszorkányüző, arról nem érkezett tudósitás, de hogy Hevesben még nagyon helyén van a »népnevelés országának« eljövetelét kérő imádság, arra elég tanuság ennyi is.

* **Rendőri hirek.** Megszökött gimnáziumi tanuló. Nagyszalontáról tegnap távirat érkezett a nagyváradi rendőrséghez, melyben a főszolgabiró Princz Dezső gimnázista letartóztatását kérte, mert a szülői háztól megszökött. — Meglopta a társát. Kiss János nagyváradi napszámostól Pável Tamás nevü czimborája egy nagypiacztéri korcsmában tárczáját ellopta és ezért a husvéti ünnepet a kóterben tölti. — Harczias Veréb. A neve után itélve, azt hinné az ember, hogy valami félénk hölgy, Veréb Juliánna, de ellenkezőt állitott tegnap a kapitányi hivatalnál az anyósa: özv. Gere Imréné, aki azt panaszolta, hogy a menye alaposan megrakta, mert nem akart vele czipővásárlásra menni. — Tetszhalottnak hitték a váradvelenczei rendőrök Magyar Mihály kocsist, aki a Nagypénteket ugy ünnepelte meg, hogy leitta magát. A teljesen eszméletlenül heverő embert beszállitották a Kossuth-utczai rendőrséghez, ahol tegnap délután felébredt és viselt dolgaira, halálára nem tud visszaemlékezni. — Megdézsmálta a husvéti kalácsokat. Gáll Lőrincz a Milibák József nagyváradi péküzlethelyiségében. Ez nem lett volna baj, de mert nem tudott fizetni, letartóztatták.

* **APRÓ HIREK. Elégett levelek.** Mint Sopronból irják, a pozsony-szombathelyi vonat postakocsijában a kályha tulfütése következtében tüz ütött ki, az ajánlottlevelek és ujságok elégtek. Mint Csornáról irják, a pénzeslevelek közül egy 14.000 frtos tartalmu is elégett. — **Feldarabolta a gyermekét.** Egy csehországi lap egy anya rémtettéről ad hirt. Szkalovoda Jozefa hajadon, a ki egészséges gyermeket szült, a csecsemőt darabokra vagdalta és a kutyáknak dobta oda eledelül. A szomszédoknak másnap feltünt a leány megváltozott állapota és feljelentették a rendőrségnek, a hol a gyilkos anya bevallotta tettét és azt, hogy a gyermek egy tizenöt éves fiuval való viszonyának a gyümölcse volt. — **Elfogott költő.** Genuából a következő különös esetet jelentik »Sampierdarenában hatósági parancsra az ismert olasz szinmüirót, Ulisse Barbierit elfogták, mert legujabb darabjában (»A bankár krachja«) lopásra izgat. — **Teplitz-fürdő lángokban.** Laibachból vett távirati értesülés szerint Teplitz-fürdőhely (Rudolfswerth metlett) lángokban áll. 26 ház, 24 gazdasági épület, s a pósta- és távirdahivatal leégett. — **Mérgező harisnya.** Brünből jelentik, hogy szomoru véget ért Zahrada Viktor főreáliskolai tanár neje, ki életének 42-ik évében elhunyt vérmérgezés következtében. A vérmérgezést a szines harisnya okozta, melyet az elhunyt urnő viselt. Öt kiskoru gyermeke maradt. Az egész városban nagy a részvét a szerencsétlen család iránt. — **A füzeskaszárnya** egyik szobájának felső padlózata leszakadt. Kár emberben nem esett. — A helybeli honvéd ezred egy közlegénye egy egyenesen erre a czélra vásárolt 2 kros bieskával fölmetszette a gyomrát s beszállitották a katonai kórházba.

---

x **80.000 darab rózsatő.** Mindenkinek, de főleg a virágkedvelőknek, bátran ajánlhatjuk, hogy a nagyvárad-velenczei mükertészeti telepet meglátogassa, s netaláni szükségleteit onnan szerezze be. Igazán nem mindennapi dolog, hosszu sorokban, kitünő fajok szerint elkülönitve, nem kevesebb mint 80000 drb rózsatőt együtt láthatni, mind a legjobb karban, eladásra készen. A legutóbbi télen nemesitett rózsák mellett, különösen kiemelhetők a szintén nagy készletben lévő két éves, szebbnél szebb rózsatők. De a ki praktikusabb dolgok iránt előszeretettel viseltetik, az is elég megtekintésre méltó tárgyat talál a telep konyhakerti részeiben. Egyáltalában az egész telep mintaszerüen van berendezve, s minden tekintetben minden igényt kitünően kielégiteni képes. A telepen naponként 50—60 ember nyer állandó foglalkozást és biztos kenyeret.

*

x **A tavaszi és nyári divatnak** megfelelő női felöltők legnagyobb választéka található Neumann I. Mihály üzletében Nagyvárad, Lévay-palota (korzó.)

*

Nàdor L. és társa dusan berendezett üzletében a legolcsóbban szerezhető be az ünnepre szükséges divatczikkek. Figyelmeztetjük olvasóinkat mai hirdetésére.

A közönség köréből.

Kérelem a nemesszivü emberbarátokhoz.

Városunk nagy közönsége országszerte ismeretes jótéteményeiről. Jólelkületével s minden alkalommal bizonyitott áldozatkészségével az utókornak oly jótékony intézményeket letesitett, melyekért az utódok alig lesznek képe-

sek hálájukat kellően leróni. Ámde a közélet ujabb és ujabb kivánalmakkal áll elő.

Immár a 10 év óta fennálló ipartestület helyes szabályszerü kezelés mellett és jórészben a nagy közönség pártfogása által azon helyzetbe jutott, hogy néhány, önhibáján kivül elszegényedett, agg iparosnak képes lenne menedékhelyet és ellátást nyujtani, ha az erre szánt épület fennállana.

A testület előljáróságának a közgyüléstől határozott utasitása van az épületek létrehozására s igy ezek még az év folyamán fel fognak épittetni. De, hogy a millenium éveinek első haván tul aggjaink elhelyezése és ellátása ne késleltessék, nekünk, az előljáróságnak, arra kell törekednünk, hogy a 20.000 frtra tervezett épületek berendezéseire szükségeltetendő összeget, mintegy 1500 frtot ugy teremtsünk elő, hogy ez alapunkat érintetlenül hagyja.

Minthogy azonban az emberbaráti szeretet forrásai, különösen pénzbeli áldozatok tekintetében, a nagymérvü igénybe vétel folytán majdnem ki vannak meritve: alulirott, osztályom szegényeinek fentartását a közel jövőben ugy óhajtanám biztositani, hogy ez az áldozatkész közönségnek pénzébe is alig kerülne s szegényeinek közös jóvoltát még is elősegitené.

Ezt oly módon vélem elérhetőnek, ha a világ szeretetét szülőnői keblek, az anyák, a gondos házi asszonyok maguk megkárositása nélkül áldoznának annyit, hogy a házuknál használhatatlanná vált rézből, vasból, vagy bármily érczből való tárgyakat, elhasznált fehér vagy tarka ruhanemüeket, férfi, női, vagy gyermek öltönyöket, elviselt lábbeliket, avagy bárminemü már nem használható tárgyakat összegyüjtenék és azokat hozzám elküldeni kegyeskednének. Ez adományokat, akármily kis értéküek lennének is szegényeink nevében szivesen fogadnám és a nemes czél kivitelére értékesiteném. A krajczárokból forintok lennének s ezek segélyével sok-sok könnyet lehetne felszáritani, aggodalmat, gondot elháritani a nélkül, hogy azt az áldozathozó ház fentartása megérezné.

Én tehát különösen városunk hölgyközönségéhez fordulok s kérem kegyeskedjenek szerető szivük melegéből czéljaink istápolására egy szemernyit áldozni azzal, hogy a lakásaikban értéktelenné vált tárgyakat, a helyett, hogy a szemétre dobnák, gyüjtsék össze s juttassák hozzám. A tárgyak értékesitéséből összegyülendő összeget az elaggott és munkaképtelen iparosok menházának fentartása javára, nyilvános köszönetem kiséretében fogom elszámolni.

Kérésem megujitása mellett maradtam
Nagyváradon. 1895. évi április hó 13-án,

alázatos szolgája

Bertsey György,
jótékonysági biz. elnök.

TANÜGY.

Értesités.

A biharmegyei tankerületi tanitótestület f. évi április 16:án d. e. 9 órakor Nagyváradon, a vármegyeháza kis termében évnegyedes, rendes és nyilvános szakülést tart, melyre a tantestület tagjait s a tanügy-barátokat ezennel tisztelettel meghivom.

Tárgyai a gyülésnek:

1. Elnöki megnyitó beszéd.
2. Szára János értekezése az 1868. évi XXXVIII. törvényczikk revisiójáról.
3. Jánosházi János referádája a debreczeni, augusztusi országos tanitói gyülés határozatáról.
4. Folyó ügyek és inditványok tárgyalása.

Nagyvárad, 1895. április 13.

Eszenyi Sándor,
tanitótestületi elnök.

IRODALOM.

— **Edhor J. »Az apai vér«,** lapunk hasábjain megjelenő kitünő regényét a fordító külön kötetben is közre bocsájtja.

A regény kitünőségéről, szellemének kifogástalanságáról nincs mit mondanunk. A ki csak részleteket is olvasott belőle lapunkban, nyugodt lélekkel ajánlhatja azt bárkinek, legyen az felnőtt, vagy serdülő, katholikus vagy nem katholikus.

A csinos kötet külső kiállitása, olyan lesz, mely a legelőkelőbb szalónok asztalán is helyet foglalhat. Finom papir, szép és tiszta nyomás s a nyomdai teknika minden előnye egyesül, hogy e kötetet még külsőleg is minél vonzóbbá tegye.

Terjedelme 10—12 iv lesz. Ára füzve 2 korona, csinos diszkötésben 3 korona.

A kötet május közepén fog megjelenni.

Az előfizetéseket kérjük Veress Zsigmond a »Tiszántúl« belmunkatársa czimére szerkesztőségünkbe küldeni.

Kérelem.

Felkérem mindazokat, kik »Dalaimból« cz. kötetemre előfizetési iveket kaptak, hogy azokat hozzám mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a nyomatandó példányok száma iránt tájékozhassam magamat.

Tisztelettel *Ifj. Kocsán János.*

EGYLET.

A »Biharmegyei nemzeti kaszinó« összes tagjai, az 1895. evi april hó 21-ik napján d. u. 4 órakor az egylet helyiségében tartandó évi rendes közgyülésre, — tisztelettel meghivatnak.

A gyülés tárgyai:

1. A választmány évi jelentése.
2. Esetleges inditványok tárgyalása.
3. A kilépett választmányi tagoknak ujbóli megválasztása.
4. Elhalálozás következtében, a választmánynak választás utjáni kiegészitése.
5. Lemondás következtében, a pénztárnoki állásnak választás utjáni betöltése.

Nagyvárad, 1895. évi april hó 6-ik napján.

A választmány.

Meghivás.

A »Szigligeti Társaság« tisztikarának és választmányának t. tagjait van szerencsém a f. hó 15-én, hétfőn délután 4 órakor a a »Gazdasági és Iparbank« helyiségében tartandó választmányi ülésre tisztelettel meghivni.

Az ülés tárgyai:

1.) Nagyszalonta képviselő testületének meghivása, a Nagy-Szalontán tartandó felolvasás tárgyában és az ennek folytán teendő intézkedések.
2.) Iványi Ödön siremléke ügyében végleges intézkedés megtétele.
3.) Folyó ügyek.
4. Esetleges inditványok.

Nagyvárad, 1895. április hó 13-án.

Rádl Ödön,
elnök.

Meghivás. A nagyváradi szépitési egylet folyó évi április hó 28-án délután 3 órakor a városháza nagy termében tartja rendes évi közgyülését. melyre az egylet összes tagjait ezennel tisztelettel meghivjuk.

A közgyülés tárgyai:

1. A választmány évi jelentése.
2. A számvizsgáló bizottság jelentése.
3. Az elnöki állás betöltése.
4. A választmányból kilépő 11 taghelyeire uj tagok választása.
5. Három számvizsgáló tag választása.
6. Dr. Sipos Árpád választmányi tag ur inditványa a »Biharmegyei régészéti és történelmi egylet«-nek megszavazandó adomány tárgyában.
7. Mezey Mihály választmányi tag ur inditványa az egyleti teendők ügyében.
8. Esetleges egyéb inditványok.

Nagyváradon, 1893. évi április 14.

Dr. Adorján Armin, egyleti jegyző. *Sal Ferencz,* egyl. alelnök.

Meghivó.

Van szerencsém az épitő ipartársulat t. tagjait a f. hó 15-én azaz husvét hétfőn d. e. 10 órakor a nagyváradi ipartestület helyiségében tartandó évi rendes közgyülésre tisztelettel meghivni.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentései.
2. A költsegvetés megállapitása.
3. A tagsági dijak leszállitása.
4. Az elnökség, igazgatóság és felügyelőbizottság választása.

Nagyváradon, 1895. április 4-én.

Az épitő ipartársulat.

Guttman József,
elnök.

Ipartestületi értesités.

A segédekkel dolgoztató iparos polgárokat hivatalos tisztelettel értesitjük, hogy ujonnan belépő munkásaikkal elhelyezés előtt munkakönyveikkel utasitsák, trachoma-vizsgálat végett a rendőrkapitányi hivatal orvosi rendelő szobájába, ahol a vizsgálat minden nap 9 órától 12-ig dijtalanul teljesittetik és könyveik lebélyegeztetnek. S csak ennek megtörténése után fog az ipartestületnél nyilvántartás végett előjegyeztetni. Kik ezen orvosi vizsgálatot teljesiteni elmulasztják, kihágást követnek el, sőt kiteszik magukat és családjaikat a veszélyes járványbetegség átragadásának.

A tanoncztartó iparos-társakat pedig értesitjük, hogy ez évi május 1-étől ujonnan felfogadott tanonczaikat a segődtetési szerződés megkötése előtt himlő-oltás, illetve ujraoltás czéljából a vasárnapi napokon a kis városháza nagytermében a város orvosai által dijtalanul eszközlendő mütétnek alávessék, mert kik ezt nem teljesitik, szerzőtetésük nem fog eszközöltetni s igy a tan-viszony nem kezdhető meg.

Tisztelettel

Bertsey György,
ipartestületi elnök.

A nagyszalontai leánykiházasitó egylet módositott alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta azon módositással, hogy »a választott birósági eljárásra nézve a 81. évi LIX. t. cz. irányadó.«

REGÉNY-CSARNOK.

Az apai vér.

Regény.

Irta: **Edhor J.** (12)

Forditotta: **Veress Zsigmond.**

(Folytatás.)

V.

Márczius első napjai nagyon fagyosak voltak. A hópelyhek milliardjai hullottak a földre, mely egészen fehér lett. A csipős északi szél süvöltve zugott a főváros utczáin át. Kisértetiesen játszott a fehér pelyhekkel, melyeket majd nagy rakásokba hordott össze, majd ismét minden irányban szétszórt.

Halden plébános régi, kissé kopott kabátban, melynek gallérját egészen felhajtá, a többi utasokkal, kikkel egy időben érkezett, a pályaudvar aszfaltos kövezetére lépett. Csendesen követte a zajos embercsoportot a kijárathoz, melyen kivül nagy világi élet zajongott. Lóvonatok, omnibuszok egymást keresztezték, tul meg a magán fogatok hosszu lánczolata mintegy falat képezve állott. De ma ugy látszék e fogatokra nem volt senkinek szüksége, mindenki a lóvonatok felé szaladt, hogy minél kényelmesebb helyet kapjon. Csak Halden plébános közeledett egy magán fogathoz, melybe beszállván, kocsisa kérdezé:

— Hová parancsol hajtatni?

— Széles-utcza 7. szám.

— Tehát Halden tanár urhoz? — kérdé mosolyogva a kocsis.

— Ismeri lakását? — kérdé csodálkozva a pap.

— Azt minden gyermek meg tudná mondani, — válaszolá az ember, miközben a bakra kapaszkodott.

A szekér tova iramlott az utczák tömkelege közé. A pap alig vetett egy futó pillantást a tarka utczai képre, csendesen hátradölt a szekér vánkosai közé. Ugy látszott az éjjeli utazás kifárasztá az öreg urat. A házak az ut hosszában nagyobbak és palotához hasonlók voltak, a környék pedig szabadabb és pompásabb. Az egyes paloták nem állottak többé közvetlenül az utcza szélén, hanem csinos rácsozattal voltak elválasztva az utczától. Szolgák szaladgáltak ide s tova fényes egyenruhában.

Hirtelen megállott a kocsi. A pap mély gondolataiból fölrezzentve a kocsis segitsége mellett elhagyta a szekeret; kezei idegesen reszketve keresgéltek a pénz után, hogy fizessen.

— Talán beteg uraságod? — kérdé részvételjesen a kocsis. Ne féljen Halden tanár ur, megfogja gyógyitani, ha még van egy kis élet önben.

A pap most csodálkozva szemlélé a nagyszerü épületet, melynek bejárata előtt állott. Szeme kétkedőleg nézett az előkelő ablaksorra és a megaranyozott erkélyrostélyzatra.

— Valóban itt lakik Halden tanár ur? — kérdé majdnem hitetlenül.

— Bizonyosan; már sok beteget hoztam hozzá, s személyesen is ismerem. Nagyon szép férfi, gyönyörü szemei vannak, melyek már magok is gyógyitanak. Itt áll a kapus — megvárjam uraságodat?

A pap tagadólag rázta kezét és a magas bejárat felé közeledett. Egy férfi ibolyaszinü egyenruhában fogadta.

— Lehet-e beszélni Halden tanár urral? — kérdé mintegy félénken.

— Épen most van az elfogadó teremben. Kérem méltóztassék fölfáradni a lépcsőn.

A lépcső keskeny szőnyeggel volt boritva, hogy megakadályozza a netaláni elsikamlást a sima fehér márványon. A lépcső korlátja sötétzöld bársonynyal volt bevonva.

— Itt — tehát itt lakik Felix! Ez az ő háza!

— Csak vonakodva haladott tovább az öreg lelkész. minden igen előkelőnek tetszett itt neki. Fennt megérkezve egy szolga szintén violaszinü egyenruhába öltözve mély főhajtással nagy magas üvegajtót tárt fel.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Uj városi kölcsön.

Budapest, április 13. (Saját tud. táv.) Budapest főváros számvevősége az ujonnan fölveendő kölcsönre vonatkozólag, mely 40 millió forintot tesz ki, ma nyujtotta be a tervezetet. A kölcsönt 3 százalékos nyeremény kölcsön alakjában reáliznák. Tekintettel a küszöbön lévő nagy kiadásokra a lapok keveslik a kölcsönt.

Árvizek.

Budapest, április 13. (Saját tud. távirata.) Az árvizveszedelem változatlan. Darozsma Hajdumegyei község határát a Tisza ma elöntötte. A másik oldalról a gátakat átvágással fenyegetik. Csendőröket kértek.

Tőzsde.

Budapest, április 13. (Saját tud. táv.) A gabonatőzsdén ma elkelt 25000 mm. buza 5 krral magasabb árakon. Határidőüzlet szintén élénk.

Indiai fölkelés.

Budapest, április 13. (Saját tud. táv.) A benszülöttek Umrekán vezérlete alatt visszavonulnak. Az angolok minden oldalról szoritják a fölkelőket.

Megkegyelmezés.

Budapest, április 13. (Saját tud. táv.) A spanyol regens királyné nagypénteken 15 halálra itéltnek megkegyelmezett.

Tavaszi képkiállitás.

Budapest, április 13. (Saj. tud. táv.) Ma délelőtt nyilt meg a mücsarnokban a tavaszi képkiállitás. Alig 200 gyöngye kép van a tárlatban, de mind hazaiak.

Milán évjáradéka.

Budapest, április 13. (Saját tud. táv.) A szkupcsina által Milánnak 600.000 frank évjáradékot akarnak megszavaztatni. — Milán a kérdés eldöntését Bécsben várja be, mert Natália addig nem akar Belgrádba menni, mig Milán ott lesz.

Elfogott szépség.

Budapest, április 13. (Saját tud. távirata.) A kassza betörőkkel való közösség miatt Zuza Antonietta hires szépséget Velenczében elfogták.

Elhalt 48-as.

Budapest, április 13. (Saját tud. táv.) Tassy Béla 48-as honvédtiszt, ki olasz emigráns, majd országgyülési képviselő volt, ma reggel meghalt.

Legifjabb főherczeg.

Budapest, április 13. (Saját tud. táv.) Ottó főherczeg neje Bécsben ma egészséges fiut szült. Keresztelése kedden lesz.

Közgazdaság.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. április 13-án.

Magyar aranyjáradék 4%	123.25
Magyar koronajáradék	99.10
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	126.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	104.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	124.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	98.74
Italmérési jog megváltási kötvény	101.—
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	98.25
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	162.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	151.25
Osztrák járadék papirban	101.50
Osztrák járadék ezüstben	101.50
Osztrák járadék aranyban	123.50
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztr. államsorsjegyek	158.50
Osztrák-magyar bankrészvény	1095.—
Magyar hitelbank részvény	467.—
Osztrák hitelintézet részvény	405.75
Osztrák-magyar államvasuti részvény	452.—
20 frankos arany (Napoleond'or)	966.—
Német birodalmi márka	39.70
London vista	122.15
Paris vista	48.35
20 márkás arany	11.94

NYILTTÉR.

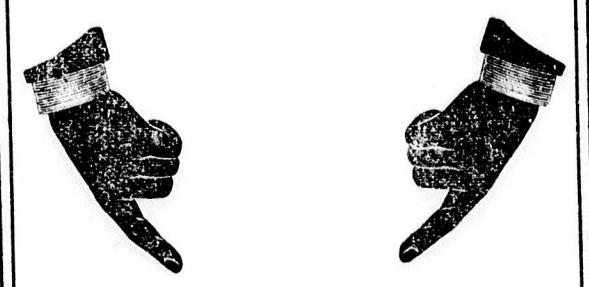

A mélyen t. hölgyközönségnek!

Neumann I. Mihály

Biharvármegye ez idő szerint kizárólag legnagyobb női felöltő-áruházának a legutolsó divatu párisi és berlini különlegességi remek női felöltők ujolag megérkeztek, melyek **megtekintésére a t. hölgyközönség tisztelettel meghivatik.**

(93) 0—1

BANK-IRODA.
PÉNZKÖLCSÖNÖK.

Azon kis- és nagybirtokosok, háztulajdonosok, vagy egyéb fekvőségek birtokosai, kik 4%-os kölcsönt törlesztésre óhajtanak felvenni, forduljanak **Lövinger J. János** irodájához (Nagyvárad, Kapuczinus-utcza 68, Stépán-ház,); ugyanaz értesiti a t. közönséget, hogy a kölcsönök **300 forinttól kezdve bármely összegig vehetök fel. Minden a bank szakmába vágó tárgyak** nálam kaphatók.

(43) 0—9

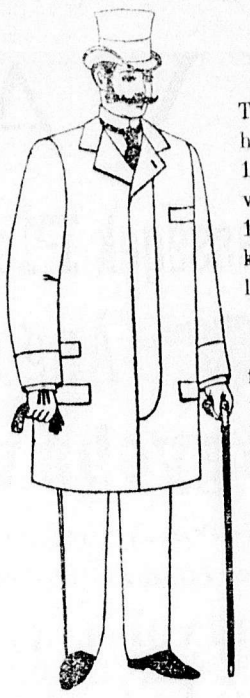

Tavaszi felöltők (Überzieher) tiszta gyapju Milton 11 frt. Fekete Camgarn vagy Cheviot szövetből 13 frt. Vizmentes Havelok köpeny nagy pellerin gallérral 10 frtért kaphatók

NEUMANN M.

férfi-ruha-üzletében Nagyváradon csakis Bémer-tér, Kishid-fő. (Czégemet hasonnevü czéggel kérem össze nem téveszteni. Vidéki megrendelések utánvét mellett eszközöltetnek. Meg nem felelő árúk szivesen kicseréltetnek.

(77) 20—75

Önkéntes árverés.

A László-malom I-ső telepén **f. hó 19-én,** pénteken d. u. 3 órakor **ócska géprészek, ponyvák, csigásorok** (Flaschenzüge), **vasuti vágányok, ócska zink trieurök, bouilleur kazánok, sárga** és **vörösréz tárgyak** önkéntes árverés utján el fognak adatni, mely árverésre a venni szándékozók ezennel meghivatnak.

Nagyváradon, 1895, április 13-án.

A László-malom
felszámoló-bizottsága.

(94) 1—3

Uj vendéglő és sörcsarnok.

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy

Nagyváradon, a vasuti indóház szomszédságában levő

Wőber-szálloda alatti

vendéglőt

ujonnan, a mai kor kivánalmainak megfelelően átalakitva és berendezve átvettem és azt

folyó hó 15-én, hétfőn este

a 37. gyalogezred zenekara közreműködése mellett ünnepélyesen megnyitom.

A **legjobb** és **legizletesebb konyha** mellett **kiváló jó** és **tisztán kezelt borok** állanak rendelkezésre, melyeket igen jutányos árakban fogom kiszolgálni.

Legjobb dupla márcziusi sör poharanként 8 kr.

A tavaszi idény beálltával **legszebb nyári helyiség** és **kuglizó** is rendelkezésére áll.

Számos látogatásért esedez

(88) 3—3 **KRAMPL VICTOR.**

Czélunk olcsó és jó kiszolgálás!

LEGUJABB KALAPOK.

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a Déri-házban volt **czipő-üzletünket áthelyeztük** és a Zöldfa-utcza

Dr. MUNK-féle bazár-épületben

egy a mai kornak megfelelő **URI**

DIVAT-ÜZLETET

rendeztünk be.

Különlegességek Pless Vilmos cs. és kir. udvari kalapgyárából.

Angol és olasz kalapok főraktára.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árak!

Ingek, gallérok, nyakkendők, harisnyák, selyem- és *bőrkesztyük, saten-* és *franczia Batist-ingek, illatos pénz-* és *szivartárczák, esőernyők, sétapálczák* stb.

!! Legnagyobb raktár férfi-, női- és gyermek czipőkben !!

MEGLEPŐ OLCSÓ ÁRAK!

(90) 2—10

Nádor L. és Társa, Nagyvárad.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Czélunk olcsó és jó kiszolgálás! Szeplő és májfolt ellen Eszéki Szalvator-szappan és Spitzer-féle arczkenőcs.

Czélunk olcsó és jó kiszolgálás! Karlsbadi czipők főraktára!

Czélunk olcsó és jó kiszolgálás!

HEIMAN LIPÓT és TÁRSA

Nagyvárad, Zöldfa-utcza.

Budapest, Károly-körut.

Feltünő női confectió ujdonságok

az 1895-iki tavaszi idényre!

u. m.: capes, gallérok, jaquetok és esőköpenyek

a legjutányosabban beszerezhetők fönti czégnél.

Kiterjedt üzleti összeköttetéseink, valamint **gyár- és export-üzletünk** folytán azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy velünk e szakmában

ugy jutányosság, valamint izlés tekintetében

(75) 11—20 egyetlen czég sem versenyezhet.

A t. hölgyközönség saját érdeke üzletünket meglátogatni.

Alapittatott 1865-ben.

Debreczen, Fő-piacz.

Alapittatott 1850-ben.

Dell'Ortó Károly
magkereskedése
a „Zöld koszoru"-hoz.

Gazdasági, kerti és virágmagvak, gumók!

Van szerencsém a nagyérdemü gazdaközönségnek ojánlani ***arankamentes***

franczia és magyar luczerna,

stiriai vörös lóhere, angol perje magvakat és a legkitőnőbb ***pázsit-disz vegyüléket*** s továbbá ***valódi oberdorfi kevek palaczk alaku, Dobidos*** javitott uj. ***Mammut takarmány, répa magvakat,*** melyekért felelősséget vállalok.

A t. gazdaközönség becses megrendeléseit legnagyobb készséggel várva, marádok kiváló tisztelettel

Dell'Ortó Károly,

(72) 6—6 Nagyvárad, Szt. László-tér, Kovács-ház.

Képes árjegyzéket kivánatra bérmentve küldök.
Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesitek; nagyobb rendelést csomagolási költség nélkül.

Kendermag nagyban és kicsiben kaphatók.
Lenmag. Gomborka vagy inoricza.

Kályhák és takarék-tüzhelyek.

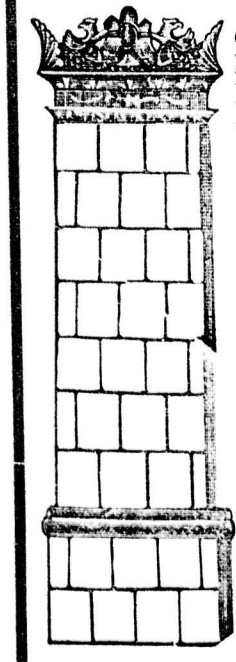

Van szerencsém a n. é. közönségnek tudomására hozni, hogy üzlet-telepemen **Kis - Fürdő - utcza 466. sz. a.** a vasfürdővel szemben saját készitményü

kályha-raktárt

tartok, melyben mindenféle **cserép-kályhák** kaphatók; u. m.: **svéd-** és **koczka-táblákból, fehér** és **szürke,** ugyszintén **barna, zöld majolika-kályhák** és **takarék-tüzhelyek;** a kályhák szép kivitelüek, jóságukért pedig teljes szavatosságot vállalok.

Ezenkivül mindenféle kályhák és takarék-tüzhelyek ujjáalakitását és javitását jutányos árért elvállalom és pontosan eszközlöm.

Midőn üzletem és kész szolgálatom a n. é. közönség pártfogásába ajánlom, maradtam

teljes tisztelettel

TÓTH LAJOS,
kályhás.

(85) 2—25

Fröhlich József
MÉZ- ÉS VIASZÁRU-ÜZLETE NAGYVÁRADON.

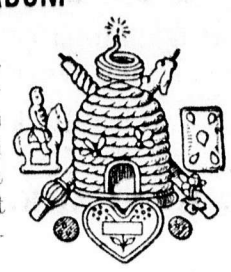

Alapittatott 1835.

Ajánlom a Főt. kath. Plébános urak b. figyelmébe kitünő minőségben és az egyház rendeletei szerint **valódi tiszta méhviaszból** készített templomi és egyéb viaszgyertyáimat.

Elsörendü valódi tiszta oltár-méhviaszgyertya 1 kgr. 3 frt.
Elsőrendü husvéti-méhviaszgyertya 1 kgr. 2 frt 60 kr.
Sárga oltár-méhviaszgyertya, a nagyheti egyházi szertartáshoz és gyászistentiszteletekhez 1 kgr. 2 frt 20 kr.
Másodrendü méhviaszgyertya 1 kgr. 2 frt.
Müviaszgyertya 1 kgr. 1 frt 60 kr.
Gyujtó viaszgyertya, nem csepegtet, 1 db 10 kr., 1 kgr. 2 frt.
Finom tömjén 1 kgr. 1 frt 20 kr.

Részletes árjegyzékkel kivánatra — bérmentve szolgálok. — Bármely fajta viaszgyertyámat, 5 klgramm mennyiségtől kezdve, bármely postaállomásra díjmentesen csomagolva, bérmentve szállitom.

Czégem számos elökelő kitüntetéssel és elismerő-levéllel rendelkezik.

Teljes tisztelettel

(44) 6—0 **FRÖHLICH JÓZSEF.**

Egy ügyes fiu tanulóul fölvétetik.

Szent-László gyógyfürdő.

Főévad: junius hótól augusztus végéig. Előévad: május 31-ig.

Utóévad: Szeptember hó 1-től október hó végéig 50% »szoba-ármérséklettel.«

(Püspök-fürdő.) Nagyvárad mellett félórára vasuti állomás, távirda és posta.

Fürdőmegnyitás kezdete május hó 1-én.

Ujonnan fúrt ártézi-kút, mely csak 36 méter mélységénél fogva valóban a természeti ritkaságok közé sorozható. A bámulatos kristálytiszta viznek hőfoka 33½ Réaumour. Ezen ujonnan talált hévviztömeg be lett vezetve minden fürdőmedenczébe s nevezetesen a tükörfürdőkbe, valamint a kádas és mórfürdőkbe is, mely utóbbiak hatása, mivel a mórföld e kitünő gyógyhatásu hévvizben van felolvasztva s alkalmazva — kettős lévén, feltünő gyógyeredményeket mutat fel.

1894. évről 1895. évre az összes fürdő-medenczék és vetkezők egészen ujból lettek a legnagyobb kényelemmel és elegancziával épitve. Azonfelül épült 15 kényelmes kád- és mórfürdő.

Van e fürdőtelepen igen diszes gyógyterem, gyönyörü nagy társalgó- és tánczteremmel, éttermekkel, kávéházzal és fedett terasszokkal, közvetlenül a nagy és árnyas erdő szélén; séták a diszes parkban, az árnyas erdőben és a Somlyó-hegyen födött sétahely, kitünő konyha, kitünő borok; hirlapok, tekepálya, naponta háromszor zene. Időközönként a váradi katonai zenekar is játszik.

A hévforrások kitünő eredménynyel használtatnak az ivóvizzel együtt, heveny és különösen idült gyomor-, bél-, légcső-, tüdő- és hólyaghurutoknál; feltünő eredményeket tanusitott a májbajoknál s nevezetesen az epekövek képződésénél, az epeutak, első műtéténél, valamint az ezekből származott sárgaságoknál kezdődő vagy már előrehaladt vesebajoknál, melyek a vizibetegség tüneteit idézik elő.

A mórfürdők, melyek szintén ezen kitünő gyógyhatasu hévvizzel készittetnek, bámulatos eredményeket mutattak a heveny és idült izületi csúzoknál, valamint köszvényes fájdalmak, izületi daganatoknál, görvélykórnál, de legkivált azon női betegségeknél, melyek oly mindennapiak s melyek a női szervezetet annyira kimeriteni szokták, ilyenek a rendetlen vérvesztések, az ezen időben megjelenni szokott méh- és alhasi fájdalmak, fehérfolyás stb.

A fürdő 120 szép, tágas világos szobával rendelkezik. — Fürdő-orvos: **Dr. FILKOR LAJOS.**

Bővebb tudósitásokkal szolgál

(92) 1—10 **a fürdőgondnokság.**

EZÜST ÉREM 1879.

Müller Károly
TEMPLOMFESTŐ ÉS ARANYOZÓ Nagyváradon.

ARANY ÉREM 1886.

A templomfestészet és aranyozás terén elért sikereim arra bátoritanak, hogy e szakokban magamat a főtiszt. Papságnak mély tisztelettel ajánljam.

Uj és régi oltárok aranyozását, festését, illetve márványozását.

Templomok kifestését szent képekkel együtt

illendő árak mellett vállalom.

Kivánatra tervezetekkel készségesen szolgálok.

Főtörekvésem, hogy csinos és izléses maradandó munkával fokozzam az eddig irányomban tapasztalt pártfogást és nagy szerencsémnek tartandom, ha szükség esetén a főtiszt. Papság rendelményeivel megtisztel.

(48) 9—10 **MÜLLER KÁROLY,** aranyozó.

Egy egész öltözet gyapju-szövetből 20 forint.

Egy egész öltözet gyapju-szövetből 20 frt.

Előnyös bevásárlás folytán üzletemet a közelgő tavaszi és nyári idényre a legszebb és legujabb divatu gyapju-szövetekkel gazdagon fölszerelvén, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy egy divatos tavaszi vagy nyári gyapju-szövet öltözetet

20 forintért

vagyok képes előállitani.

A nálam megrendelt ruhák izléses és legujabb szabás szerinti kiállitását azon körülmény is biztositja, hogy **fiam a bécsi internatinális szabászati akadémián nyert ismereteit és Münchenben a magasabb divatú szabászatban** szerzett tapasztalatait üzletemben értékesiti, minélfogva a legmagasabb igényeknek is meg tudok felelni.

Midőn ezt a n. é. közönség becses tudomására juttatni bátor vagyok és eddigi szives pártfogását megköszönve, kérem, hogy b. megrendeléseivel ezentul is mennél gyakrabban szíveskedjék szerencséltetni.

Mély tisztelettel

FEHÉR ISRÁEL, férfi szabó

(66) 9—10 Nagyvárad, Fő-utcza, Bazár-épület kapuja mellett.

Egy egész öltözet gyapju-szövetből 20 frt.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. Mintákat kivánatra bérmentve.

Háziasszonyok figyelmébe!

Több oldalról tett felszólamlások a ***padlózat-mázakra,*** arra inditottak, hogy igyekezzem az eddigi gyártmányokat túlszárnyalni. Nagy fáradozásaim után sikerült feltalálnom egy oly

SZOBAPADLÓ-LACKOT,

amely az összes bel- és külföldi gyártmányokat felülmulja és melyet három legkedveltebb szinben hoztam forgalomba. És miután azt tiszta anyagból készitem, úgy fényre, mint tartósságra a legjobbnak ajánlhatom.

BOROSTYÁN SZOBA-LACKOT . . 90 kr., 1 frt 40 kr.
SPIRITUSZ SZOBA-LACKOT . 1 frt 10 kr., 1 frt 50 kr.

SCHWEICZI PARQUET-FÉNYMÁZ 1 kilo . 1 frt 80 kr.
(GLAZUR) ZOMÁNCZ 1 kilo . . . . . 1 frt 10 kr.

Végül mindenféle **FESTÉK, KENCZÉK, BRONZ** és **ECSETEKET** legolcsóbb árban.

(73) 9—20

Kiváló tisztelettel **BERKES BERTALAN,**
Nagyvárad, Zöldfa-utcza.

512/1892 sz.

Árlejtési hirdetmény.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatási m. kir. Miniszter ur f. évi márczius hó 18-án kelt 65.760/94. sz. rendeletével Eskülő községben Tisza Kálmán ő nagyméltósága által e czélra ajándékozott telken emelendő két tantermet, két tanitói lakást és melléképületeket magában foglaló állami iskola felépitését rendelvén el, 11.414 frt 71 kr., azaz tizenegyezernégyszáztizennégy frt 71 krban előirányzott épületek terv és költségvetés alapján leendő elkészitésének biztositására **folyó 1895. évi április hó 26-án d. e. 9 órakor Nagyváradon** a kir. Tanfelügyelőség hivatali helyiségében (Szt János-utcza 333. sz. alatt) szóbeli és zárt irásbeli ajánlatok elfogadása mellett nyilvános árlejtés fog tartatni.

Az épitési terv költségvetés, árlejtési és épitési feltételek fentemlitett helyiségben folyó évi április hó 12-étől kezdve a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Felhivatnak tehát a vállalkozni szándékozók, miszerint a fentemlitett időben és helyen az előirányzott épitési költség után számitandó 5% és bánatpénzzel ellátva jelenjenek meg, vagy szabályszerü zárt irásbeli ajánlataikat az 5%-es bánatpénz csatolása mellett 1895. évi április hó 25 d. u. 5 óráig alólirott kir. Tanfelügyelőhöz nyujtsák be.

Megjegyeztetik, hogy bánatpénzül a kormány által elfogadhatónak megjelölt értékpapirok is elfogadtatnak.

Nagyváradon, 1895. április hó 4-én.

SIPOS ORBÁN,
kir. tanfelügyelő.

(89) 3—3

A t. c. gazdaközönség figyelmébe!

Mint minden tavaszszal — úgy az idén is bátorkodom üzletemet a t. cz. gazdaközönségnek: **gazdasági vetőmagvak** és egyéb gazdasági czikkek beszerzésére ajánlani.

Nagy készletet tartok: **arankamentes, valódi franczia** és **magyar luczerna, steier lóhere** magvakból; **olasz, angol perje** és **pázsitfűmag vegyülékekből;** eredeti, **nem után termelt** sárga **Oberndorfi, Eckendorfi,** angol veres **mammuth** és **buczok takarmány répamagvakból,** melyeket mind a **legolcsóbb napiárakon** árusitom, és azok **azonosságáért**, valamint **csiraképességéért** szavatolok.

Ajánlok továbbá mindenféle gazdasági czikkeket, u. m. petroleum, ásvány- és oliva gépolajokat; gazdasági gépekhez szükséges anyagokat, carbolineum és mindenféle fertőtlenitő, valamint állatgyógyászati szereket.

Vidéki megrendeléseket, a rendelmény vétele napján már elszállitok; pontos és jutányos kiszolgáltatást igérve, maradok a t. cz. gazdaközönség

Nagyvárad, 1895. márcz. 15.

kész szolgája
Janky Antal

(74) 9—10

Eladó Landauer-kocsi

Egy jókarban levő **Landauer**-féle **ÜVEGES KOCSI** jutányos árban eladó.

Értekezhetni a tulajdonosnál, **Nagy-Teleki-utcza 532. sz. a.** (91) 1—3

Tejeladás.

A nagyváradi l. sz. káptalani uradalom micskei gazdaságából naponkint literes és félliteres bedugaszolt palackokban, kifogástalan minőségü, egészséges tej fog Nagyváradra a vevők részére beszállittatni.

Megrendelést elfogad az uradalom központi irodája Barátok-utcza 854. sz. a. s ugyanott az eladás feltételei is megtudhatók.

Szabó Ferencz,
uradalmi igazgató.

(2) 20—0

SZILÁDKY ÉS TÁRSA

FÉRFI SZABÓK

NAGYVÁRADON, Bémer-tér. (Poynár-féle ház.)

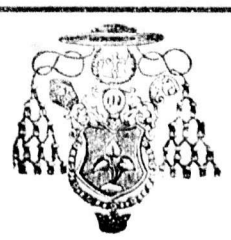

Főtisztelendő
Dr. Schlauch Lőrincz
bibornok úr
Ő Eminencziájának
szállitója.

Férfi ruhák.

Midőn a tavaszi és nyári idényre gazdag választéku **angol** és **franczia** kelmékkel berendezett raktárunkat a t. cz. közönség becses figyelmébe ajánljuk, bátrak vagyunk megemliteni, hogy

a külföld legujabb eredeti divatczikkei

nagy választékban nálunk kaphatók, s — tekintettel a divat haladására, — a **jó munka** és **izléses divat** keresztülvitelére a legkitünőbb erőkkel rendelkezünk. Szövetek mérték szerinti eladása gyári áron. Vidéki megrendeléseket pontosan teljesitünk, és mintákkal szolgálunk.

(79) 7—10

„Jutányos, határozott árak!“

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.

Resurrexit . . .

I. A feltámadás hajnala.

Még homály van. Csak a keleti égbolton huzódik végig egy vörös csik, majd szétoszlik ez is, halványpiros felhőfoszlányok rezegnek, csillognak a mérhetetlen légkörben, mely élénk pirosas színben kezd tündökölni.

A beköszöntő hajnal első derengése halvány fényt vet egy nagy kősirra, mely mélyen benyulik egy szikladomb belsejébe. A sir nyilása nyugat felé néz, mig a szikladomb gerince az olajfák hegyeinek tömegében vész el.

A sziklasir belsejét hirtelen tündöklő fény árasztja el. — Mintegy varázsütésre két hófehér ruhába öltözött alak jelenik meg a mélységben, arczukról a dicsőség fényözöne sugárzik, minden tagjok tiszta, áttetsző, mint a leggondosabban csiszolt kristály.

S a két alak egy érintésére elhengeredik a sirt fedő kőtömb s előttök áll az Üdvözitő keresztfáról levett, kihult, vértelen szent teste . . .

S a hajnal első lehelletére, kiszámithatlan mélységben megnyilnak a pokol tornáczának kapui s a mély sötétségben egy lélek repül ismeretlen tájak felé, kebléből ki-ki villannak Istenségének fénysugarai, s minden villanás után ugy látszik, mintha az áthatlan homály lassankint oszladozni kezdene a repülő lélek nyomán.

A sziklasirban levő tetem megmozdul s visszanyeri életerejét, egész alakján a dicsőség sugárözöne árad el, ruhája fénylő fehér lesz, mint a hó, arcza ragyog, mint a nap, mig fején az Istenség fényglóriája tündököl.

Mint mikor a kelő nap fényében a szökőkutak kristálytiszta sugarai csillogva merészen emelkednek az ég felé, ugy emelkedik a magasba az Üdvözitő feltámadott, megdicsőült teste, könnyedén áthatolva a kősir sziklaboltján s mig ajkairól a megdicsőültek öröme sugárzik, győztesen emelkedik mérhetlen magasságra, mint a ki diadalt aratott a halál, a bün, a pokol fölött.

S a szent alakot kisérő csodás fényözön elvakitja a sirt örző katonák szemeit.

II. A feltámadás reggele.

Az Olajfák hegyei mögül felkelő nap előreküldte néhány bibor sugarát, melyek aranyos fénnyel vonják be a hegyek ormait s csillogva törnek meg a mezők füvének dus harmatcseppjein.

A természet ünnepet ült. De ah, ez ünnepies hangulat s a madarak ujjongó dala nem tud visszhangot kelteni ama két nő szivében, kik a Tyropaeon völgyének mentében könyes szemekkel haladnak felfelé az Ur sirhelyéhez.

Mária Magdolna s a másik Mária bánatos alakjai ezek. Még néhány lépés s aztán a sirnál vannak, hogy uj illatszerekkel vegyék körül az Ur tetemét.

De ah, a sirt fedő kőtömb elhengeritve, a sirmélyedés üres, csak a vászonruhák vannak benne, melyek a szent testet takarták.

S a két nő keserü könyekkel panaszolja el a csapást a kősirban álló két hófehér köpenybe öltözött alaknak.

— Elvitték Urunkat s nem tudjuk, hová tették őt!

S Magdolnát a fájdalom nem engedi tovább az üres sirmélyedést nézni, megfordul s könyezve lép ki az üreg sziklaboltján. Ekkor egy alak szólitja meg:

— Asszony, miért sirsz? Kit keressz?

S a kérdező visszaszoritá önmagába a belsejéből kitörő fénysugarakat, eltakará kezein és lábain a sebhelyeket s megszentelt teste visszanyeré egy pillanatra halandó alakját.

Magdolnának pedig elhomályosulának szemei s nem ismerte fel a kérdező alakban az Urat.

S az Ur szemeiből a dicsőség egy sugara hatolt ki, odafordult a siránkozó nőhöz s megszokott édes hangján mondá neki:

— Mária!

S Mária Magdolna a kimondhatatlan öröm fohászával nézett az eltünt Üdvözitő után.

III. A feltámadás nagy napja.

Az Ur győzelmet aratott a halál fölött. S az ő győzedelme a mi feltámadásunk záloga lett. Nem ismert sejtelem fogja el a keresztény lelket a feltámadás ez ünnepén. Lelke kiragadja magát a jelen bilincseiből, elmélkedő szemei előtt csodás képek vonulnak el, képek egy ismeretlen jövőről, nem álmodott boldogságról, füleiben egy pillanatra megcsendül a mennyei lelkek glóriája, szive egy perczig kimondhatatlan örömtől ég, lényét áthatotta a szeretet mindent betöltő életadó lehellete.

Látja a sötét sirhalmot, melynek hantjaira, mióta az Ur áldott tagjai megszenteltek, nem hull többé a fájdalom könye, mivel az Ő haláda óta termőföld lett, melybe az örök élet csirája vettetik, egy virány, mely fölött a feltámadás hajnala dereng. Valamint a mag, midőn elvetik, előbb a rothadás palástját ölti magára, hogy ennek révén a dus levélzet ragyogó pompájában keljen ismét életre, ugy a keresztény hült teteme is leszáll a sir enyészetének ölébe s a halhatatlanság soha nem hervadó virágjában támad fel onnan.

Hol van, halál, a te győzelmed, hol van a te fullánkod? Sugárzó, ragyogó alakok válnak ki a sir homályából s megszabadulva a halandóság nyügétől, mint fénylő tüzsugarak büszkén, fönségesen emelkednek az ég felé s dicsfénytől övezett beláthatatlan táboruk allelujáit zengve, ujjongó szivvel sorakozik a feltámadottak elsőszülötte, Jézus köré, hová őket a szeretet határtalan hatalma hivja . . .

S uj egek s uj föld támadnak, hol az igazság lakozik. *Votisky Elemér.*

Az egyházpolitika magyar közmondásokban.

Velős rövidségü közmondásokban szokta a nép a maga természetes észjárásával itéletét kifejezni.

Hamarjában összehordtuk azokat a közmondásokat, melyek a mostani egyházpolitikai helyzetet sokkal találóbban jellemzik, mint bármely körmönfont hosszu okoskodás, melylyel valaki azt akarja elhitetni, hogy erre a reformra ilyen meg amolyan szükség volt.

A törvénytétellel nem kell sietni.
Ne tégy arról itéletet, amihez nem értesz.
A ki szelet vet, vihart arat.
Egres nem szőlő.
A botnak két vége van.
Többet hiszünk a jó erkölcsnek, mint szapora esküvésnek.
Kinél lakol, annak törvényével élj.
Addig jár a korsó a kútra, mig el nem törik.
Addig uszik a tök, mig egyszer elmerül.
Nincs hely a világon, honnan a pokolba út ne volna.
Ki a templom mellett lakik, jobbára utolsó a szentegyházban.
A hol szivesen nem látnak, oda ne menj.
A mely fának árnyékában nyugszol, ne nyesegesd.
A ki ördöggel lakik, ördöggé kell lenni.
A mi nyelvedet nem égeti, ne fujjad.
A méreg kóstolással is megárt.
Ki másnak vermet ás, maga esik bele.
Mosolygó ellenségnél nincs ártalmasabb.
Uj barátodért el ne hagyd a régit.
Mi haszna a mellverésnek, ha belül nem érzesz.
Aki bánja, tegyen róla.
Aki megtér, üdvözül.
Könnyü sebet ejteni, nehéz meggyógyitani.
»Nembánom«-ból lesz a bánom.
Nincs nehezebb seb, mint a kit rokon kéz ejt.
Vakmerőség a bolondság szele.
Becsüld ellenségedet, ő mondja ki hibádat.
Sok beszédnek sok az alja.
Nem mindenkor ég, mikor a harangot félreverik.
Betegséget nem lehet titkolni.
Elég nyavalya, ha vagyon és nem tudni hol.
Béke orvosság, czivódás méreg.
A békének üres helyét ördög foglalja el.
Kardot köszörül, békességet kér.
Jobb egy latja a békességnek, mint tiz fontja a győzelemnek.
Bizd el magad, ha szégyent akarsz vallani.
Erőtlen, ki elbizza m»gát,
Nem bizzák kecskére a káposztát.
Nem kell ott bizonyság, hol maga szól a dolog.
El ne hagyj bizonyost, bizonytalanért.
Ki álmokra épit, árnyék után kapkod.
Nagy boldogság a jó házasság.
Végórája ütött ott a boldogságnak, hol tanyát adnak a viszálkodásnak.
Egy bolond oly követ dob a kutba, hogy száz okos sem kirja kivenni.
Bolond likból bolond szél fú.
Mi egynek vétek, másnak sem erköles.
Nem arra való a törvény, hogy a jók bünhödjenek.
Büdös bornak nagy czégért szoktak emelni.
Sok csudálkozás tudatlanság jele.
Csuszhatik a kereszthez, a ki egyszer meggyalázta.
Mást simit, maga borzas.
Minden farsangnak van egy bőjtje.
Összeszürték a levet.
Két pörös fél között harmadik az örökös.
Ott keresed az ellenséget, ahol nincs.
Maga alatt vágja a fát.
Kis bajt került, nagyba esett.
Nem csak kenyérrel él az ember.
Francziának hajpor, a magyarnak jó bor.
Nem oda Buda.
Addig lépj a vizbe, mig kövét látod.
Főzheted a paréjt, még sem lesz jóizü.
Pap jószág nem tartós.
Többet észszel, mint erővel.
Ugy verj éket a kemény fába, hogy szemedbe ne pattogjon.
Nem kell a győzelem előtt tapsolni.
Ne önts olajat a tűzre.
Ne fesd falra az ördögöt: megjelen.
Hamar lett, rosszul lett.
Hű bele Balázs módjára.
Rosz tanácsadó a harag.
Se hite, se lelke.
Hitvány madár az, ki fészkét rutitja.
Törvényben igazság jó.
Hol sokat igérnek, keveset nyujtanak.
Isten velünk, ki ellenünk.
Él még a magyarok Istene.
Nem jó a tűzzel játszani.
Nagyot kezdett, kicsinyt végzett.
Jobb az Isten nálunknál, maradjon a házunknál.
Nem lehet két urnak szolgálni.
Ki mit keres, megleli.
A lejtőt járja stb.

Egy váradi püspök oroszországi utazása a XVIII. században.

Közli: **Dr. Némethy Gyula.**

Az alább közzétett levelet b. e. Kalatay Ferencz, váradi püspök irta, ki 1787-től 1795-ig volt az egyházmegye főpásztora, mely idő alatt sok és nagy tettekkel örökitette meg emlékezetét. Ő egyuttal az első nagyváradi püspök kit már a mostani székesegyház kriptájában helyeztek örök nyugalomra. Mikor e levél iródott, még tábori pap volt, egyuttal II. Józsefnek lelkiatyja, az egykori jezsuita, ki a rend föloszlatása után is szeretettel gondolt vissza szerzetesi éveire. Hisszük, hogy olvasóink nagy érdeklődéssel fogják kisérni az eleven utleirást, melynek latin eredetije Kereszturi József történeti munkájában található föl. A munka czime: Compendiaria descriptio fundationis ac vicissitudinum episcopatus et capituli M. Varadin. 1806. Két olyan történeti alak, mint II. József és II. Katalin czárnő találkozásának leirása szemtanu, volt váradi püspök, a császár gyóntatója tollából, mindenesetre megérdemli figyelmünket.

*

Nagyon tisztelendő, szeretett, egyetlen Testvérem Uram!

Nem tévedett abban kedves Testvérem Uram, hogy jót nevettem magamban, midőn először illetett az én szeretett testvérem Főtisztelendő titulusával, de hát engem egész Oroszországon és Lengyelországon át Főmagasságunak neveznek, az ujságirók pedig ő felsége Nagy Alamizsnázsának irnak, mert igen helyesen úgy vélekednek, hogy ilyen nagy uralkodóhoz, ilyen emlékezetes utban társul, lelkivezérül csak nagy és Főmagasságu férfiu illik. De hogy az előbeszéd hosszu ne légyen, immár eleget teszek igéreteimnek, meg az egriek kivánságának s ime ide mellékelem ennek a hatszáz mértföldre terjedő utazásnak történetét, mely két hatalmas uralkodó találkozását, s egyéb emlékezetes dolgokat foglal magában. Röviden, őszintén fogok irni, semmit nem költve, semmit nem nagyitva, de azért a csekélyebb jelentőségü dolgokat sem mellőzve el. Amit pedig ezenkivül fognak irni az ujságirók a mesék sorába számittassék.

Május 18-án indultunk el Lembergből, ahol a császár öt napig tartózkodott, a folyamodványokat kegyesen fogadta, s mindenekről gondoskodott, s folytattuk utunkat Bródon keresztül, (ez egy kisebb város Lengyelország határán) 7 kocsival, melyekben összesen 27-en ültünk. Bródban kaptuk az utra vonatkozó rendeleteket, melyeket ő felsége maga vetett papirra. 1. Senki idegen földön császárnak vagy ő felségének ne nevezzen, hanem Falkenstein grófnak. 2. Senki határozott engedélyem nélkül idegen asztalhoz ne üljön. 3. Idegenekkel ne ereszkedjék senki hosszas társalkodásba. 4. A vásárolt dolgoknak minden alkudozás nélkül meg kell adni az árát. 5. Senki ne szitkozódjék, se ne ütlegeljen senkit. 6. A kocsisokat nem kell zaklatni, ha föl is forditanák a kocsit, nem kell tűrhetetlenkedni. Ez utóbbi rendeletet, Mohilov mellett vizbe borulva, szentül megtartottam, de az első ellen mindjárt az első állomás után vétettem.

Elhagyván Galicziát, Podolián, Ukránián keresztül, a Nieper folyón átkelve máj. 25-én az orosz Kiew városába érkeztünk. Nagy, hatalmas, ékes hely ez, de nagyobbára faházakból áll, hármas fal keriti, benn nagyszerü szakadár templomok (semmi római kath. nincs itt) aranyozott tornyokkal, fényes sirboltokkal. Másnap meglátogattuk a labyrinth formájára épült és vágott, számtalan ereklyékkel bővelkedő kriptákat. Maga a a szakadár érsek volt vezetőnk, őt követte a császár, ki velünk együtt viaszgyertyát vitt a kezében. Kivánesiságból megérintettem a tetemeket, a száraz csontokat, de régiségnél egyebet nem volt időm tapasztalni rajtuk. A császár megkérdezte az érsektől, vajjon a római pápa avatta-e szentekké az itt nyugovókat, mire az érsek igenlőleg válaszolt. Még akkor a lengyelek uralkodtak a városon. Ő lássa. Később meglátogattuk a császárral az érseket, amint alkalomadtán egész Oroszországban meglátogattuk a tudós főpapokat, akik mind igen jól beszéltek latinul s azt mondották, hogy óhajtják az uniót. Itt ugyanis hire járt, hogy a császár az uuió érdekében utazik.

Oroszország határán nagy katonai diszszel fogadta ő felségét a hires és szeretetreméltó modoru hadvezér, Romanzow, ámbár a császár vonakodott. Ez különben az egész uton igy történt. A császárnő parancsára, Lengyelország határától kezdve ki volt egyengetve az útak, sok ezer kéz munkájával; diadalivek, ujonnan ültetett fák diszlettek azokon; a városok és falvak, melyeket éjjelenként érintettünk kivilágitva, az utak virágokkal füvel beszórva, az egész uton olyan sokaság, olyan ujjongás, melynél nagyobbat maga országában se várhat fejedelem. Ámbár ő felsége grófi czimet használt, s testét közönséges, hogy ne mondjam hitvány ruha födte, a fölség mégis ugy sugárzék róla, mint a nap fénye a foszladozó felhők körül, mindenek lelkét megvidámitá, elragadá.

Három napi kiewi tartózkodás után hallván a császárnő megérkezését, éjjel-nappal igyekeztünk, hogy Mohilovig elébe menjünk, hová jun. 2-án érkeztünk. A császárnő 4-én délelőtt 10 óratájt érkezett meg nagy ágyuzás és harangzugás között. 10 postaló volt kocsijába fogva, mellette Engelhard kisasszony, Potemkin herczeg ültek, előtte három főrangu asszony kocsizott, néhány főméltóság, 100 lovag, egy két lengyel főurból állott kisérete, elég csekély kiséret a szokotthoz képest. Utánozni akarta amennyire méltósága engedé, fejedelmünk egyszerüségét. A városba érkezve amely szép helyen van ugyan, de nagyobbrészt fából épült, egyenesen a templomhoz hajtatott, s jelenvolt a szakadár püspök által tartott istentiszteleten. Innen a fából hevenyészett szállásra kocsizott, hol azután epedve várt, de még nagyobb örömmel fogadott csaszárunk Braun tábornok és két katona kiséretében, méltóságának minden jelvénye nélkül hamuszin ruhába öltözve meglátogatta őt, vele körülbelül egy óráig társalgott, egészen titokban; vele étkezett, amint hogy az egész tartózkodásunk alatt ugy történt. Estefelé a császár bérelt lakására ment, mert nem fogadta el a császárnétől felajánlott lakást és ellátást; senkinek sem volt alkalmatlanságára, senkinek sem okozott költséget, de a magáéból böven osztogatott.

Nap-nap után egyik mulatság a másikat érte a magas vendég szórakoztatására, bálok, operák, kivilágitás, tűzi játékok stb. Az orosz császárnő ámbár 50-ik esztendejét tapossa még egészen üde, a középnél valamivel magasabb termetü, kövérségre hajlandó, ékes alaku; nyájassággal elegyes méltóságot lehel egész valója. Nagyobbrészt terebinth botra szokott támaszkodni; mindnyáját anyai érzelemmel karolja át. Nagylelkü Katalinnak mondhatjuk tetteinek tanusága szerint. Ime ez az ő képe.

Mohilovban meg az az egész Lengyelországtól elszakitott országrészben találhatunk »magános veréb«* módjára jezsuitákat, régi állapotukban kiket a császárnő tudományuk, s az iftuság nevelése miatt, kegyel és oltalmaz. Meglátogattam a Pater Provinciálist, aki épen akkor végezte rendes látogatását, s megkérdeztem tóle, minő alapon állanak ellent a pápai brévének?** Azt felelte, legkegyelmesebb császárnőnk pártfogol, az elhagyatott népnek szüksége van reánk Róma tudja az egészet, s nem mond ellent. Elő is mutatott egy levelet a szentatyától, VI. Piustól, amelyben vigasztalja őket s inti, hogy a további intézkedésig maradjanak jelenlegi állapotjukban. Egyébiránt hozzátette, hogy jóllehet a császárnő az egész birodalomban mindenütt be akarja őket hozni, ök mégis készek a pápa egy intésére mindenüket elhagyni s követni egyéb társaik sorsát.

Ime ez a jezsuita-szellem; a sorsüldözte s méltán elkeseredett maradék-csapatban is fönntartotta magát! E tartományban összesen 250-en vannak. Legtöbbnyire más tartományokból vesznek föl ujonczokat, kiknek még van bátorságuk a rágalmazott édes igába hajtani a nyakukat. Generálisuk gyanánt a mohilovi l. sz. püspök szerepel, kitünő egy férfiu de meddig fog ez igy tartani? ki tudná azt megjósolni.

* Szentirási phrasis a zsoltárokból.

** Amelylyel t. i. a jezsuiták eltörlése az egész egyházra nézve kimondatott, 1773. jul. 21. »Dominus ac Re demptor.«

A császárnő óhajtván látni a római szertartást, egész kiséretével jelen volt a püspöki misén, helyeselte, megdicsérte s ezer rubelt adott a püspöknek e miséért. Császárunk jóllehet, nagyon szereti a Jézus társaságot, amint az részvétteljes beszélgetéséből is látnivaló volt, s Mohilovban is kétszer volt, még pedig látható örömmel a jezsuiták miséjén: de hosszabb beszélgetésbe vagy értekezletbe amint az ujságirók hiresztelték, nem bocsátkozott velük, csak a templom előtt állókhoz intézett néhány rövid üdvözlő szót. Ennyi igaz az egészből amit a jezsuitákról irtak. Az oroszok fölséges császárnője Mohilovban tulságos sok ajándékot nem osztogatott. Braun tábornok gyémántokkal kirakott jegyzőtáblát kapott, a többiek szelenczéket, gyürüket, órákat. Én egy csudaszép mivü aranyszelenczét kaptam, amely 150 aranyra van becsülve. Hogy ez a szelencze örök emlékezetül a Kalatai familiánál maradjon, ha tul él kedves Testvérem, Kegyelmedé leszen, Kegyelmed azután át fogja adni valakinek a familiában. Császárunk különben sokkal bővebb ajándékokat juttatott az orosz miniszereknek.

Junius 9-én elhagyva Mohilovot Smolenskbe utazánk. A császárnő egy kocsin utazott a császárral. Az előbbinek kocsisa, aki századosi czimnek örvend, midőn hetvenkedve dicsekvék, hogy a föld két leghatalmasabb fejedelmét, kiket alig képes befogadni a föld, kocsijában viszi, a császártól 1000 aranyat a császárnőtől pedig 6000 rubelt kapott. Smolensk hatalmas nagy város a Boristhenes mellett, mély árokkal keritve; sok látványosságnak voltunk itt tanui.

Három nap multán a császárnő Pétervár felé: mi Moszkvának vettük utánkat, 383 verstnyit kocsizva, (5 verst tészen egy német mértföldet; a mértföldet Oroszországban nem ismerik). Junius 17-én értünk Moszkvába, ahol nagy sokaság és riadalom fogadott bennünket; valamerre a császár hajtatott, utczák, ablakok tömve néppel. Azon hét nap alatt, melyet itt töltöttünk alig nézhettük meg csak egy részét is a hatalmas városnak. Hosszában két német mértföldre terül el széltében is csaknem annyira, a számtalan faházakat nem is számitva 6000 nagy kőházat számlál, azonkivül rengeteg sok templomot. A sok kert, csaknem minden egyes ház mellett teszi e várost ilyen roppanttá. Sok dolog van itt méltó a megemlitésre; a patriarchalis basilica, kincstár, egy ornatus merő arany és ezüstfonálból, drága kövekkel kirakva. A római katholikusoknál aligha találnánk ennyi fényt és pazarságot a templomokban ornátusokon. Itt van a legnagyobb, bár tört harang az egész világon. Hihetetlen nagyságu ágyuk, egy árvaház, mely 6000 gyermeket táplál, s tanit mindenféle müvészetekre, tudományokra. Nagy és szép császári kert is van itt, melyben a császár tiszteletére kétszer volt álarczos bál az egész város részvételével. Szokás volt Moszkvában annak előtte utszéli korcsmákban kapuczinus ruhába öltözködni, szerzeteseinknek csufjára; a császár iránt való tiszteletből azt most már törvénynyel tiltották meg. Nagy disze e városnak Oroszország uj érseke Plató, ritka tudományu férfiu, kivel császárunk hosszabb beszédbe ereszkedett. E férfiu különös kegyével tisztelt meg engem, s többféle igazi orosz ajándékkal örvendeztetett meg.

Junius 24-én bucsut mondva Moszkvának, Pétervárnak vettük utunkat, négy nap alatt, éjjel nappal utazván, 100 mértföldet hagytunk hátra igen kellemetlen döczögős uton. Az egész vidék, mely Moszkva és Pétervár közt elterül, moesaras, erdős, mindazonáltal már is sok falu és város épült ott. 27-én végre Pétervárra érkeztünk. A császárnő ő felségét Czearszkeszel nevezetü pompás nyári lakában vártak három mértföldnyire Pétervártól. Itt több napon mulattak, Pétervárra be-berándultak, több féle látványosságban gyönyörködvén három napon át; végre Peterhofba mentek a császárnő e véghetetlen kies nyári palotájába, négy mértföldnyire Pétervártól, ahol a Náva a tengerbe szakadt. Itt maradt azután a császár a császárnővel s egész kiséretével mindvégig, nem számitva természetesen a Pétervárra tett több rendbeli berándulásokat, a különféle látnivalék végett.

Csudálatra méltó különösen Sz. Péter és Pál ünnepe, melyet a császárnő megkoronáztatásának emlékére hihetetlen fénynyel ülnek meg. Egész Pétervár és környéke összecsődül ez alkalomra. A császári kert egész éjjel jobban mondva hajnalon (mert éjjelt nem láttam itt egész idő alatt) kivilágitva. csudás müvészettel alkotott hatalmas ugró-kutak, vizesések sziklák magaslatáról, alájuk helyezett lámpákkal tündéri fénybe boritva az egész kerten át egy hatalmas csatorna le a tengerig, fényárban uszva, hat hajó kivilágitva. tüzi játékot szórva, zene, énekesek énekesnők etc. etc. királyi látványt nyujtottak. De térjünk vissza Pétervárra. Pétervár a Néva mellett, amely olyanforma mint a Duna vagy talán még nagyobb, mocsaras vidéken terméketlen földön épült kemény, hideg alatt. Nincs itt vetés az egész környéken, a gyümölcstermő fa; egy cseresnyét rubellel fizetnek. De ha a házak, mit mondok paloták nagyszerüségét tekintjük, a császári rezidenciát, amelynek alig van párja Európában; az utczák szélességét, egyenlőségét; a különféle tudományos és müvészi intézeteket; a nagyszabásu természettárt, amelyben minden megtalálható valamint ég, föld, tenger tartalmaz; a kővel rakott, vasráccsal szegett hajózható rendbeli csatornát, melyek a várost keresztül-kasul szegik; a gyönyörü szobrokkal ékeskedő császári kertet, a templomokat, a Stobián palotát, mely kivül-belül márványból épült, a Néva áldásait, a tenger közelségét, minden nemzetbeliek forgalmát, a virágzó kereskedelmet, ha mondom, mindezeket tekintetbe vesszük kétségkivül Európa legnevezetesebb városai közé kell azt sorolnunk. Ez az annakelőtte vad és miveletlen birodalom egész müveltségét I. Péter császárnak köszönheti, de egyuttal mostani császárnőjének aki Péter terveinek hü végrehajtója. Nincs halálbüntetés az egész birodalomban; a gonosztevőket, homlokukan, füleiken, orrukon megbélyegezve Sziaériába küldik a bányákba. De sokkal kevesebb kihágás fordul elő mostanában, mint régente. Ennek oka a jó rend s a szervezett rendőrség. Pátriárkájuk most nincsen hanem a birodalom feje egyuttal az egyház feje is, aki azután egy négy egyházi férfiuból álló zsinat felett elnököl. Ezeket jegyzem meg Oroszországnál, talán legközelebb bővebben.

Három hétig különféle látványosságokkal mulatozván jul. 18-án utnak indultunk. A császár 19-én indult Peterhofból, kit azután Narvában régi város Finlandban vártunk meg; azután Finlandon, Islandon át, ahol Riga nevü régi gazdag és müvelt városban álltunk meg két napig; továbbá Curlandon Samogitián, Lithvánián, Polonián keresztül, Varsó megkerülésével végre Zamosciába érkeztünk aug. 3-án, mely város immár a császár birodalmához tartozik.

A császár itt három napig maradván a folyamodókat kegyesen hallgatta, a szükségeseket elrendelé, s az elhunyt Károly herczegért requimet mondatott az érsek által.

Isten különös kegyelméből császárunk tehát épen és vidáman tette mea ezt az emlékezetes, nehéz katonai kiséret nélkül nem elég biztos, éjjel-nappal elhagyatott vidékeken átvezető utat, majd előre menve, majd ismét követve a csapatot. Igazán ájtatos, Istennel élő, példás fejedelmünk sohasem mulasztotta el a szent misét, s többször gyónt utközben. Ájtatosságával, példájával a katholikusok közül a közönyösöket és ingadozókat a jóban megerősité. Moszkvában a kapuczinusok templomában, Pétervárott a francziskánusok egyházában nyilvánosan megjelent a nagy misén. Én bevallom Kegyelmednek szeretett Testvérem, hogy sok és szokatlan kellemetlenségeket állottam ki ekben az utban: de egy ilyen fejedelem jelenléte, jóindulata, naponként való barátságos társasága mindent megenyhitett. Midőn végre elbucsuztam a császár többféle kegyet és kiváltságot ajánlott föl nekem, sőt reám is erőszakolt. Nehogy ugy tünjék föl a dolog. mintha ezt a csekély fáradságot is érdekből állottam volna ki, a jelenre nézve semmit sem kértem magamnak halasztottam. Életemet, sorsomat csudálatosan vezérlő Istenem kegyelméből aug. 7-én a császár Bécsbé én pedig 100 aranyat kapva tőle Lembergbe kedves állomásomra tértem vissza. Ha Püspök ő Kegyelmessége olvasni óhajtaná ez utleirásomat, simitson azon elébb Kegyelmed kedves Testvér, irassa le szépen s kézcsókom átadása mellett ajánlja fel. Egyebekben testvéri szeretetébe ajánlom magamat. tisztelve egyuttal a főtisztelendő kanonokokat, különösen az én Kontsekemet, de minden barátaimat, rokonaimat, ihmerőseimet.

Lemberg, 1780. aug. 23.

Nagyontisztelendő Uram hüséges Testvére

Kalatay Xav. Ferencz,

Galicziában és Lodoméria a tábori papság felügyelője és apostolí helytartó.

Egy kis felvilágositás egyben-másban.

Korunkban, melyben a sok politikai reformálások, — deformálások, — visszásságok és áldatlan felforgatások szomoru idejét éljük, akadnak emberek, kik fennen kérkedve egeket hasogató felvilágosodottságukkal, a legnagyobb vakmerőséggel azzal gyanusitják, vádolják a kath. egyházat, mintha az a korszerü tudományos haladásnak ellensége volna. Ezt állitani könnyü, de érvekkel, megczáfolhatlan érvekkel bebizonyitani hasztalan törekvés.

Igaz, hogy a természetfölötti vallási dolgokban, különösen azokban, melyeket maga az Isten megállapitott, tehát a hit és erkölcstanban nem ismer az egyház haladást, — mert ha a kereszténység csakugyan bevégzett isteni kinyilatkoztatás, és tana, törvényei, valamint intézkedései csakugyan isteniek, aminthogy azok is: akkor hogyan javithatnák, tökélyesithetnék azokat a korlátolt felfogásu emberek?

A hit, mint az istení kinyilatkoztatásnak tárgyilag meghatározott tartalma, nem változhatik, nem tökélyesülhet; azonban a hitnek ismeretében, tudományában, alanyi elsajátitásában és a szellemébe való behatásban az ember soha a netovábbhoz nem jut. Ám valamely földi, csupán emberi dolgokban a haladást korlátnzni éppen nem áll érdekében, az egyháznak. — mert a földi, csupán emberi mü, legyen az bármi, vonatkozzék az akár a tudományra, müvészet vagy mesterségre, kereskedelmi vállalatokra, felfödözésekre vagy azok használatára; sőt akár politikai, társadalmi vagy bármely egyéb emberi érdekekre, miután földi valami s mint ilyen tökéletlen: tehát tökéletesedésre képes, a haladás tehát e tekintetben nem csak lehetséges, hanem — a körülményeket tekintve — szükséges is.

A katholikus tan és a profán-tudomány közt nincs kiengesztelhetlen ellenkezés, hiszen mindkettő csak egy végczélra lehet hivatva. A keresztény hit czélul birja a legmagasb erkölcsl tökélyt, végczélul pedig magát az Istent. Ezen előzmények után szabadjon föltennem ezen kérdést: vajjon mikor hagyta az egyház a tudományt parlagon heverni, vagy csak mostohán is mikor bánt azzal? A történettudós ily korszakra nem emlékszik. Mikor még senki más a tudományra nem gondolt: a kath. egyház gondos anyai kezekkel űltette és ápolta a tudományt, anyatejével táplálta azt és azzal mindenkor mint saját kebelgyermekével bánt. Még azon vad, barbár időkben is, melyek csak ökölharcz és fegyverzajhoz szokva, a müvelődés minden elemeit eltiporták: az egyház az ő csendes zárdáiban a tudományoknak menhelyet adott, és itt, csendben és titokban azoknak ujjászületését előkészité.

Nála nélkül az ó-pogány, görög és római irodalom kincseit nem birnók. S általában: ugyan kinek másnak köszönhetjük egész mostani nyugati müveltségünket, mint a kath. egyháznak? azért igen érthetőleg és bátran hangoztatá néhány évvel ezelőtt Simor János, kardinális herczegprimás egyik beszédében, melyet a sz. István társulati gyülésen mondott, — hogy »azon intézet, mely a pogány klasszikusokat az emberiségnek megmentette; mely egykor a tudományos egyetemeket létrehozta; mely az egyes nemzetek fiai közt nemzeti klasszikus irókat művelt, bebizonyitván ez által, hogy egyetemisége mellett egyes nemzetek érdekeit háttérbe szoritani sem szándéka, sem kedve; igen, — mely a szépmüvészetet egész az utánozhatlanság fokáig emelte, ezen intézet — nevezzük meg a kath. egyház, nem lehet a valódi felvilágosodottságnak, müveltségnek, haladásnak — mint némelyek elhitetni szeretnék, — ellensége.«

A nagytudományu Toldy Ferencz is, kit igen jellemzően és méltán a magyar irodalom kincstárnokának neveztek el, »a magyar nemzeti irodalom története« czimü müvében nyiltan bevallja, hogy hazánkban a tudományosság az egyházból indult ki. Avagy ezen közmondásnak: »Nem káptalan az én fejem« eredete nem oda viendő-e vissza, hogy honi káptalanaink egyénei tanult férfiak voltak azelőtt is, hogy szerették és előmozditották a tudományokat, mint ezt máig is teszik? Meg: »A jó pap holtig tanul«-féle szólam vajjon nem a papság tudományszeretetét bizonyitja-e? Valóban, vagy igen elfogultnak, vagy igen tudatlannak kell annak lennie, aki a kath. egyháznak a müveltség és a valódi tudományok körül szerzett érdemeit vagy azoknak szeretetét eltagadja.

Vannak ismét magukat tudományos készültségökkel fitogtatni szerető természetbuvárok, kik legujabb időben nagy zajt ütöttek a természettudomány eredményei és a szentirás közt állitólag felfedezett ellenmondásokkal, és pontos földtani nyomozások által kideritettnek állitják, hogy a földnek, melyen az emberiség él, mozog, nyüzsög, hatezer évesnél idősebbnek kell lennie, tehát győztesen felkiáltanak: »A szentirás természettörténete és hat napja valótlan!« Azonban ezekkel szemben én már előre is kijelenthetem, bogy azok a látszólagos ellenmondások, melyeket egyházunk tanai és a tudomány közt tehát a természet fölötti és a természeti igazságok közt ezideig felfödözöttnek hisznek némely természetbuvárok, csak képzeletben léteznek, nem pedig valóságban; mert: ugyan hol mondja a szentirás, hogy a föld, melyen élünk, csak hatezer éves? A világ első teremtésétől, a semmiből, melyet a Biblia első fejezetének első versében emlit: »Kezdetben teremté az Isten az eget és földet« egész az első nap munkájáig, mint azt a nevezett fejezet harmadik verse előadja imigyen: »és mondá Isten, legyen világosság!« elegendő tér ven ezer meg millió évekre és minden lehetséges fejlődések, evolucziók vagy revolucziók számára, miként azokat a tudomány nevében szükségesnek tartották elfogadni. S ugyan ki mondja azt nekünk, hogy a mit a szentirás a hatnapi munkánál »nap«-nak nevez: természetes napot és nem inkább egy-egy nagyobb világ vagy földkifejlődési korszakot jelent? Az egyház ezt nem mondja, mert ő e tárgyban nem nyilatkozott. Ha tehát a felállitott tudományos vélemények, vagy: ha ugy tetszik, az ujabb természettani nyomozások ezen eredményei kétségtelenül igazak is: mit árt az a szentirás tekintélyének?!

Hogy az Ádámtól származó emberi nem hatezer évnél idősebb legyen: még eddig nem tudták bebizonyitani a tudósok, bármint erőlködtek is.

Vagy: más részről véve a dolgot, bizonyos csillagászok azt akarják kimutatni, hogy némely csillagoknak már millió évek óta kellett létezniök és ezáltal ismét a szentirás hitelessége volna megrenditve. De mi köze a szentirásnak a csillagok ezen korához?

Hogy nem maguktól lettek és nem véletlenül támadtak, hanem hogy az Isten teremtette azokat, még pedig semmiből, és . . . hogy ennélfogva Isten dicséretét és dicsőségét hirdetik, ezt ugyan tanitja a szentirás, mert a koronás lantos, Dávid is mondja: »Egek beszélik az Isten dicsőségét és kezeinek müveit hirdeti az égnek boltozatja«, de ez ellen csak nem lesz a természettudománynak kifogása? A csillagok korával nem foglalkozik a Biblia. A szentírás ama hat nap leirásában általán csak földünk alakulási történetét beszéli el; a negyedik napot, melyen a nap, hold és a csillagok teremtettek, nem kell szükségképpen ezen égi testek első létrehozásáról, hanem megkezdett földhöz való viszonyukról értelmezni.

De meg e tételről, melyet Galilei felállitott, hogy »a nap a világ egyetem központján áll és mozdulatlan«: még ma is lemondhat minden csillagász, valamint még ma sem fogja azt senki bebizonyitani akarni, hogy a föld semmi tekintetben sem mozdulatlan, sem a hozzá tartozó testekre nézve, sem a rajta vagy légkörében előforduló változásokat és mozgásokat tekintve.

Ama szavak, melyeket Galilei állitólag mindjárt véleményéről történt lemondása után lábával a földre toppantva mondott: »És a föld mégis mozog«, — nem igazak és mint Heis, a münszteri akadémiánál a természettudományok egykori tanára állitja, csak a mi tizenkilenczedik századunk találmányaihoz tartoznak.

Majd meg azt sem tudják némely tudósok a tudománynyal megegyeztetni, hogy a szentirás szerint a világosság a nap előtt, vagy legalább a naptól függetlenül jött légyen létre; ámde a tudomány itt csak tévedését árulja el, mert ami még csak néhány évtized előtt is képtelenségnek tartatott, t. i. a világosságot a naptól függetlenül gondolni, az most Aragó fölfedezése óta mint elismert és általánosan elfogadott tudományos igazság szerepel.

Majd ismét a tudományt biróul hivják fel némely tudósok az emberi nem egysége ellen, azaz: azon állitás ellen, hogy az egész emberi nem egy emberpártól, ősszüleinktől. Ádámtól és Évától származik, mert a bőrszint, koponyaképezést, szellemi tehetségeket és efélékben nyilvánuló fajkülönbségeket az emberi-nem egységével összeférhetlennek tartják; ámde más természet vizsgálók, kik ezen kölönbségeket éghajlati és más életviszonyokból származtatják, — ezt az emberi-nem egységével igen szépen megegyeztetik.

Mindezekből láthatjuk, hogy a tudományrak a szentirással vagy egyháztannal való ellenkezése, mire ujabb időben oly nagy sulyt fektetnek némely tudósok, még sem oly jelentékeny s egyelőre a hittől a tudománytól nincs mit félnie, amiért is igen helyesen jegyzé meg Sner János Magyarország egykori herczegprimása a Sz. István társulat egyik nagy gyülésén mondott beszédében, hogy »az egyház a tudományos buvárlatoknak, a természetjelenségek éles megfigyeléseinek mindig barátja volt. Ugyanis a természet tényeinek szigoru megfigyelését mindig szivén hordja az egyház, mert oly müve az az Istennek, miként a keresztény hit. A természeti ténynek nem Ura, hanem megfigyelője az ész, miként a hit tényeinek, s akkor helyes a megfigyelés és lehozás, ha a természet törvényeivel összhangzik, éppen az áll a kér. hittel is. A természet mezején az ész a természetnek szolgálója, a hit terén — a hitnek szolgálója. A természeti tény sokban világosságot hoz a hitre, miként a hit világosságot derit a természet tényeire: ezek nem hogy kizárják, hanem hivják és üdvözlik egymást.«

A kath. egyházban is van haladás és pedig igen nagy, csakhogy az valódi haladás, nem pedig a hit megváltoztatása, — haladás a korrak és századoknak fokozata szerint, mely által megismerés, a tudomány és bölcseség, az istenitan keresés ékkövei, müvészileg alakitva és ügyes rendezéssel hiven összeillesztve, — fényt, szépséget és varázst nyernek, ugy mindazonáltal, hogy lényegökben megmaradjanak, vagyis: hogy ugyanazon tan, ugyanazon értelem, ugyanazon igazság megmaradjon és semmi uj ne mondassék, midőn a régi igazság uj alakba öntetik.

De befejezésül szent egyházam védelmére fölidézem hazánk egy második biboros főpapjának, Fayrald Lajosnak remek szavait, ki egyik főpásztori körlevelében igy szólott: »Az egyház nem ellensége a világosságnak, hisz ő maga a világosság, a világ világossága, melyet eddig semmi más világosság nem pótolhatott ki, anélkül, hogy lángba ne borított és hamvasztott volna mindent maga körött. Ő nem ellensége az igazi haladásnak, sőt: kész az együtt haladásra, csak ... ha a haladók szemei ég felé irányozva maradnak.« — És igy kétségkivül még a jövőben is állani fog az, mit mintegy kétszáz év előtt az uj természettani módszerek alapitója Verulami Ferenc mondott: »A tudomány felületesen megizlelve, Istentől elvezet, alaposan azonban kimeritve Istenhez vezet!

P. R.

A latin nyelv-tanitás.

A közoktatásügyi költségvetés tárgyalása alkalmával leplezetlenül föltárult a középiskolai oktatás tarthatlan állapota. Ideje, hogy végre valahára felébredett az érdeklődés eme, a nemzetre oly fontos ügy iránt. Egyrészt panasz zug a tulterhelésről, másrészt meg be kell vallanunk, hogy egyes tantárgyaknál, általában a nyelveknél, különösen a latin nyelvnél, daczára az átlagos heti hat órai tanitásnak, ifjaink nyolcz esztendőn keresztül sem érik el azt a szinvonalat, amely a tudomány-egyetemi továbbképzésnek alapjául kivánatos volna.

Pedig mily eredményt mutatnak föl középiskoláink a magyar nyelv tanitásával?! Magyar irodalmunk oly lendületet vett az ujabb időben, annyi az irónk, hogy kis nemzet létünkre ez valódi büszkeségünket képezheti. Én itt kivált a helyes nyelvkezelésre fektetek sulyt. A magyart pedig, átlag csak heti három órán át tanulja a fiatalság. A latin tudásunkkal — készakarva nem irtam: tudományunkkal — pedig oly annyira hátra vagyunk, hogy ritkaság, eseményszámba megy, ha az ujságok még holmi elcsépelt latin közmondást is hibátlanul hoznak. Sajtóhiba megesik egyszer-máskor, de következetesen nyakatekert idézeteket hozni, a korrektura daczára is, az már tudáshiányra vall. Például a néhány év előtt az országgyülésen elhangzott: videant consuli, legujabban egy magyar tudósnak (azóta közoktatási miniszter) egy német folyóiratban kiadott famózus mondása: genus genum sequitur stb. stb.

Belátom, hogy a magyar nyelv tanitásánál már készen kapjuk a nyers anyagot és csak csiszolásra, finomitásra szoritkozik a mi tevékenységünk. De ez az állitás is csak azokra a vidékekre szól, ahol a magyar nyelvet már magukkal hozzák a gyermekek a gimnáziumba, nem pedig a sok-sok középiskolára, melyek a másnyelvü nemzetiségeink között terjesztik a magyar müveltséget. Magam is csak eppen, hogy olvasni tudtam magyarul, mikor a gimnáziumba kerültem.

Idő elég áll rendelkezésre, tehát csakis a tanitási módszerben lehet a hiba után kutatnunk. A baj abban a természetellenességben rejlik, hogy elméletileg tanitjuk a nyelvet. Szabályokat magoltatunk unos-untig, nem, hogy beszélni tanitanók növendékeinket. A természet a gyermekkort jelölte ki a nyelvtanulás korának, s aki a természet ellen akar erőszakot elkövetni, az rendesen csuful felsül. Nem is kell annak az 5—10 éves gyermeknek, tudja Isten, milyen lángésznek lenni és biztos vagyok, egy év alatt megtanitható akár a chinai nyelvre is. A természetes észjárásu köznép e tekintetben megszégyeniti egész nyelvtanitási rendszerünket. A nemzetiségek érintkezési pontjain nem felnőtt, legény korában adják a gyermeket idegen szót tanulni, hanem még 8—12 éves korukban már 3—4 nyelvet beszélnek. Hangsulyozom: beszélnek; a nyelvtan, mondattan, azután csekély eltéréssel minden nyelvnél egy kaptafára megy. Nem is tartanám aztán ily előkészités mellett helytelen eljárásnak, ha a magyar, latin, görög, német nyelvtant, mondattant egy tanár tárgyalná összehasonlitólag.

Ha egy egész évet forditanánk is a latin nyelv beszélésére és évenkint a szabályokat csak heti két órában tárgyalnók: volna tökéletes eredmény, anélkül, hogy több időt vett volna igénybe a latin nyelv. Itt azután egy kérdés merül föl, mely sarkpontját képezi az egész okoskodásnak: hogy melyik évben tanitsuk tehát a gyermekeket latinul beszélni?

Ujitásról levén szó, nem szabad megijednünk, ha az eddigi rendszert, melyet ugyis mindenki rossznak itél, kissé megbolygatjuk. Tudomárom van róla, hogy Tata-Tóvárosban a negyedik elemi osztály már annyiban előkészitő osztály a gimnáziumra, amennyiben a latin olvasást tanitják. Én azt tartom, hogy minden gimnázium mellett legyen ilyen előkészitő osztály, amelybe a gyermekeket már az elemi harmadik osztályból be lehetne venni. Az elemi három osztályban csak annyira kellene a gyermeket kiképezni, hogy becsületesen tudjon irni, olvasni és számolni a négy alapmüvelet szerint, — a hittanon kivül. Akik gimnáziomot szándékoznak végezni, azok átmehetnének ekkor az előkészitő osztályba, mig a többi a negyedik elemiben tanulhatná a kis nyelvtant, alkotmánytant, természettant, meg különösen az életben gyakran előforduló okiratok kiállitását, egyszóval mindazt, amire az életben szüksége lesz, ugy, hogy ez a negyedik osztály meg előkészités volna — az életre.

A gimnázium megmaradhatna nyolcz-osztályunak, a gyermekek nem járnának több iskolát, többet tanulnának nagy megerőltetés nélkül. Csak gondoljuk meg azt a roppant könnyitést, mely a heti négy óra eleséből származik; ne feledjük azt sem, hogy a latin nyelv nem is fog azután a deákok réme lenni.

A gimnáziumra előkészitő osztálynak természetesen olyan konviktusszerü intézetnek kell lennie, ahol egy-két, a latin nyelvet könnyedén beszélő tanár felügyelete alatt a gyermekek csakis latinul társaloghatnának. A komoly foglalkozásul könnyebb latin verseket, latin meséket lehetne tanitani.

Csak főbb vonásokban adtam elő a tervet; a részletek még akkor is kirajzolhatók, ha a tervnek sikerült magára vonni az illetékes férfiak figyelmét.

Dr. Patássy.

A patriárkák sirja.

Ujabb időben az érdeklődés mindegyre jobban odafordul a Kelet és hajdankor nagy embereinek sirja felé. Az utóbbi években Schliemann kiásta Tróját, Mykenét és Tyrinthet; nemrég pedig Nagy Sándor sirjának felfedezését ujságolták. Erről jut eszünkbe, hogy van Keleten egy sir, mely mindezeknél érdekesebb: a patriárkák sirja.

A Biblia szerint a zsidó nép őseit: Abrahámot, Izsákot és Jákobot Hebron mellett a Makpela barlangban temették el. Ez volt az ő családi sirboltjuk. Jákobról bizonyos, hogy bebalzsamoztatott és egyptomi módra temettetett el. Egyptomban Ábrahámnál 1000—1500 évvel régibb sirok és mumiák vannak, s igy semmi lehetetlen nincs abban, hogy a patriárkák sirja még ueglegyen. És csakugyan, a Makpela barlangban mai napig őrzik a patriárkák sirboltját, mely a mohamedánok előtt mint nagy szentély kiváló tiszteletben áll. A zsidók is mindenkor a legnagyobb kegyelettel viseltettek e hely iránt, a mit a keresztények is örököltek. Kr. u. a IV. században sz. Ilona császárné a barlang felett templomot emelt. A keresztes hadak alatt (1167—1187.) Hebronban püspökség volt.

A XII. században egy Arnoul nevü szerzetes állitólag behatolt a barlangba, s le is irja, hogy ott találta Jákob és a többi sz. patriárka csontjait. Mivel azonban ugy adja elő a dolgot, mintha egyszerüen a földből kaparta volna ki a csontokat és nem mondja, miről ismerte fel azokat, valószinü, hogy idegen csontokat tévesztett össze a patriárkák csontjaival.

A mohamedánok e barlangot féltékenyen őrzik. Ujabb időben mégis sikerült több utazónak és fejedelmi személynek a patriárkák sirja felett álló mecsetbe behatolni: de a barlangba csak alighogy bepillanthattak. 1843-ban dr. Fränkel, 1859-ben pedig Pierotti olasz épitész tolakodtak be pár lépésnyire a barlangba. Pierotti állitólag látta a fehér kő sarkophagokat; Fränkel erősiti, hogy még az aranybetüs héber és arab feliratokat is látta azokon. 1861-ben a Walesi herczeg Rosen jeruzsálemi porosz konzul társaságában látogatta meg e mecsetet, s utóbbi tapasztalatait le is irta. Az arab irók, kik e helyről beszélnek, rendesen a tényre szoritkoznak, hogy ott feküsznek a patriárkák, s dicsérik sirjuk pompáját, de semmit a mi a tudomány és kegyelet kivánosiságát kielégitené, nem mondanak. A történelem, a zsidók, keresztények és mohamedánok hagyománya egyhangulag tanuskodik, hogy e hely feldulva nem volt, s igy ott még nevezetes felfedezéseket várhatunk. —*y.*

*Talizmánom.**)

Tört szivemből kihalt minden remény,
A mult felett hasztalanul sírok,
Elszállt lelkem többé vissza nem tér —
Felejteni nem tudok, nem bírok! —

Láng-betükkel a szivembe vésve
Talizmánul hordozok egy nevet . . .
Hejh! e névnek birtokosa egykor
Megesküdött: hogy örökké szeret! —

—

Álmot szövök . . .

Álmot szövök — tündér álmot,
Fényesebbet még nem látott
Ennél senki sem! . . .
Szivem boldogsággal tele,
Képed veszi körül vele —
Édes kedvesem! . . .

—

Tedd a koporsómra . . .

Szakitsd ki a szivet,
Tépd ki kebelemből!
Ne fájjon, sajogjon
Olyan kegyetlenül! —
Tedd a koporsómra
Igért koszorúdat, —
Ejts reá egy könnyet,
Oh! — ne titkold el búdat:
Úgy mint én szeretlek,
Nem szeretett senki —
Én édes mindenem! —
S nem is fog szeretni!

Szedlarik Istvánné.

*) Szerzőnőnek sajtó alá rendezendő költeményeiből.

Milyenek a nők?

A feltámadásnak ünnepén nem időszerütlen e kérdés tárgyalása. Mert tudjuk mindannyian, hogy:

»Vasárnap virradóra néhány ájtatos asszony Jézus sirjához sietett, hogy a szent testet füszerekkel és drága kenetekkel megkenjék« s aztán ők vitték hirül a tanitványoknak az Ur feltámadását.

Ellenségeink, persze, szeretik a nők ezen szereplésében is kiváncsiságuk, meg csacskaságuk bizonyságát látni; de az »Irás« mást bizonyit. Ott vannak a nők minden világtörténeti eseménynél, akár megnevezve, akár látatlanul tartva az események szálait s szerep jutott nekik a kereszténység ama nagy ünnepén is, van tehát jogczim, hogy ma a nők tulajdonságairól cseveghessünk.

A nő mindenek előtt szubjektiv, kerülnöm kell tehát a magam nézetének nyilvánitását; csak összefüzöm a teremtés koronáihoz tartozó néhány nevezetesebb megfigyelőnek nézetét arról, hogy milyenek a nök.

Homértól Schoppenhauerig, Sakespeare-től Madáchig, vagy akár Moliére-től Csiky Gergelyig nagyon sokan és nagyon sokáig foglalkoztak a nők tulajdonságainak megfigyelésével s annek alapján a nő definicziójával. Valamennyien megegyeztek abban a nézetben, hogy igen nagy problemán törik a fejüket, mert nincs két egyforma nő a világon és mert a nő lénye kifürkészhetetlen.

»Az asszony mélységes titok, megoldhatatlan talány; fénylő, ragyogó napsugár, vagy homályos árnyék az élet éjszakáján; csendes tó vize hold fénytől megvilágitva, vagy viharos tenger orkántól korbácsolva; meghal szerelemtől, vagy gyilkol szerelemből; feldicsőül az eszményiségig, vagy lesülyed a porig.«

A legtöbb lélekbuvár abban is megegyezik, hogy a szellem jelenléte és finom észlelő tehetség sajátja a nőknek, melylyel tudományukat nagy könyvükből, a világból meritik s melyet kitünően fel tudnak használni az élet ezer esélye között; aztán megengedik, hogy:

»A férliak tán jobban tudnak az emberi sziv fölött bölcselkedni, de a nő viszont jobban tud a szivekben olvasni, a nő szellemdusabb, a férfi okosabb, nagyobb lángész.« Sőt beismerik azt is, hogy »A nő a bünnek ötször, a kétségbeesésnek háromszor ellenáll, mig a férfi egyetlen csapás alatt összeroskad.«

Valamennyi véleményen aztán átviláglik, hogy a nőnek valóban »kisebb az agya«, hogy a férfi mellett alárendelt szerepe van, hogy természeti hivatása a család gondozása, a háztartás. És a legtömegesebb része a nőknek szivesen vallja ugyanezt; gyengesége tudatában a férfi védelmére bizza magát, szépnek, magasztosnak tartja hivatását, nincs forróbb vágya, mint övéinek boldogsága . . . és ime rájöttünk, hogy a nő egyéniségének legfőbb jellemvonása a nőiesség. Ebben rejlik ereje, ebben varázsa.

A hány ház, annyi szokás, a hány szokás. annyifélekép alakul a nők közös jellemvonása, Ezért minden nő egyénisége egy-egy küfön kis világ. Bizonyos általános irányok, erkölcsök, kürülmények hatása azonban, az egyes országokban, bizonyos nemzeti jelleget kölcsönöz a nők egyéniségének, melyre nézve szintén érdekes adataik vannak a nőbuvároknak. Kétségkivül legérdekesebb adatokat szolgáltat az ókori történelem. Ott van a legönfeláldozóbb indus nő, a hőn szerető perzsa nő, a szenvedélyes egyptomi nő, a méltóságos római, a szorgalmas görög nő. De ezek már mesebeli alakok ma. Hadd lépjen elő nehány modern európai nő.

Az angol nő egyszerü, finom modoru, határozott fellépésü. Nagyon jól tudja, hogy homlokát a tudás nem rutitja el, az alapos ismeret nem homályositja szemei ragyogását. Érzi, hogy az igazi müveltség csak fokozza az erkölcsiséget. Tiszteletet gerjeszt, nem szereti az üres fecsegést, nyilt kártyákkal szeret játszani. Kis korától megszokja a munkát, szeret utazni. Szavaz. Részt vesz a közigazgatásban is. Az angol nők közül kerül ki a legtöbb iró és tudós.

Az orosz nő müvelt. Müveltségében tulszárnyalja a sokféle önkény által lenyügözött férjet. Fellépése merész; beszéde biztos, folyékony. Nagyon reális, sokszor haszonleső. Egyetemre jár s a legveszélyesebb vállalatokra is kész.

A franczia nő izlése mérvadó. Nagyon ért a piperéhez, a mellett lelkes honleány. Rajong a dicsőségért és szabadságért. Otthon házias, de pompakedvelő, szereti lovait, öltözeteit mutogatni. Minden szép iránt van érzéke. Áldoz müvészetért, irodalomért.

Az olasz nő forró vérü, mint a déli nap, mely hazájában süt. Szenvedélyes; legfőbb gondja a szerelem. Tép ugyan már a tudás hideg fájáról is leveleket, közhivatalokat is vállal, de közben kalandokon töri a fejét s a vértől sem irtózik.

A német asszony józan, takarékos, vallásos. Nem olyan tudős, mint az angol, de alaposan neveli gyermekeit, nem olyan hevesvérü, mint a franczia, de odaadóan szereti férjét meg — a sört.

A magyar nő büszke a nemzetségfájára s olyan mint a magyar nóta, majd fönn csapong magasan, lelkesedve, majd elábrándozik, elméláz a multakon. Keze folyton munkával van tele, gyarapszik, ragyog a ház körüle; nincs oly nehéz, mit el nem birna, nincs oly csekélység, mit nem tudna méltányolni. Együtt hordja férjével az élet gondjait s csillaga neki, ha napja lemegy. Örül a jó napoknak s agyonsirja sebzett szive keserveit. Aztán szeret. Szereti gyermekeit, gonddal beczézi őket. Vendégszerető s a koldust nem üzi el rossz szóval küszöbéről.

Hallom a patriotizmus, sóvinizmus vádját a magyar asszony eszményi képének leirására. Érzem, hogy tartoznám az ellentétes képet is megrajzolni, mert hisz a vázolt mérték a magyar asszonyok felére illik csak reá. Ámde minek rontsam ünnepi hangulatunkat.

Igazolhatom is magamat. Előbb a szorgalmas görög asszonyt emlitettem. Nos hát a jó, a hü, a szorgalmas Penelopét, Andromachét; s a csalárd, a hitszegő Helenáról nem emlékeztem.

Miért ne tehetnék ugyanigy a hazámbeli nőkkel? Csak azt kivánom még ünnepi üdvözletül a Tiszántúl vidékének: teremjen minél több Andromachéja s minél kevesebb szép Helenája.

Özv. Személy Kálmánné.

A feltámadás ünnepe.

— Rajz. —

Irta: **Kritsa Róza.**

Gyönyörü tavaszi reggel van; a természet most ébredt ujjá. Az üde illatos lég olyan jól eső érzéssel tölti el a keblet: ilyenkor az ember is egészen ujjá születve érzi magát! A messze tájról vissza jött fecskék hangos csicsergéssel igyekeznek kifejezést adni azon örömüknek, hogy haza térhettek, s a tavasz első kedvelt virágai: a kis ibolyák is, már teljes pompájukban ékeskednek. Minden örülni látszik az uj kikeletnek.

M. városka tornyaiban ünnepélyesen huzzák a harangokat. 10 óra van; az ájtatos nép siet a templomba a szent miséhez, hogy hálát rebeghessen az Ég Urának a mai szent naphoz.

Ma van a Megváltó feltámadásának ünnepe!

Minden háznál ünnepet ülnek, minden arczon öröm ül, csak ott, ama földszintes kis házban van mély szomoruság; ott láthatni egy fájdalomtól eltorzult sötét arczot.

Élte delén levő férfi ez; tömött fekete haja között már láthatni itt-ott csillogó fehér szálakat is. Összeránczolt szemöldei alól olyan rémesen villog a haragos szempár, a mi sárga, beesett arczát még visszatetszőbbé teszi. Izgatottan jár le s fel a szobában, néha érthetetlen szavakat mormogva fogai között, s kezét ökölbe szoritva, mintegy fenyegetni látszik valakit.

A szoba hátteréből jövő fájdalmas nyögésre ijedten rezzent össze a sötét gondolatokkal tépelődő férfi, s azon hely felé sietve, honnan a fájdalmas hangok jöttek, aggodalomteljesen hajolt a szenvedő fölé.

— Kivánsz valamit kedves leányom? — kérdé s gyöngéden megsimogatá a betegnek láztól forró homlokát.

— Papa — nyögé a kis 7 éves beteg — hol van a mama?

A férfi fájdalmasan szisszent föl:

— Anyád nincs többé gyermekem!

— Talán a jó Istenke viteté el őt is az angyalokkal, mint a kis Ellát és Aladárt? — kérdé fuldokló hangon a leányka.

— Kedves Idám — szólt a férfi, nem felelve a gyermek kérdésére — nézd, ezt a doktor bácsi küldte neked, hogy olyan jó gyermek vagy, s mindig beveszesz a gyógyszerből. Lásd, most csak egy kis kanálkával kell bevenned — s a gyermek elé vitt nehány tojást, s egy üvegcsével gyógyszert.

A leányka szemei egy pillanatra örömtől villantak föl, a szép tojások láttára s engedelmesen vevé be a gyógyszert. Ezután kissé elcsendesedni látszott. Atyja halkan távozott el az ágytól; az ablakhoz ült s fejét kezére hajtva, gondolatokba merült. Sötét multjából idézett elő képeket, a melyek átnézésénél időnként nehéz sóhajok törtek elő kebléből.

Oh e férfinak igen borus, gyászos élete van! Pedig mily boldog volt ő csak nehány rövid évvel ezelőtt családja körében . . . Kölcsönös szeretet volt közte s neje között, s ő oly örömmel dolgozott szerető jó neje s gyermekeiért; oly boldognak érzé magát, midőn hivatalos teendőit végezve, hazatérhetett kedves családjához. De boldogsága igen röviden tartó volt, mert erélytelen gyenge lelkénél fogva nem tudott ellentállani a kisértésnek . . . Már három kis gyermekben gyönyörködött a boldog házaspár, a midőn egy csábos szép hölgy tünt föl a kis városban, a ki a barátság leple alatt befurakodott a békés család körébe. A szép démonnak behizelgő mézédes modorával sikerült behálózni a tapasztalatlan nő szivét, ki osztatlan barátságával ajándékozá meg őt, s nem vevé észre, hogy az angyalbőrbe bujt vipera, férje szivét lassanként hálóba kerité . . . Gábor, a szép hölgy kaczér modora mellett, unalmasnak kezdé találni nejének szende. egyszerü magaviseletét, s elhanyagolva a jó asszonyt, minden szabad idejét a csábos hölgy körébeu töltötte.

Hányszor figyelmezteté Gábort édes anyja, hogy óvakodjék e nő társaságától, ki majd egykor megfogja mérgezni a békés családi szentélyt. Áh de az elvakult férfi a szülői jó tanácsra gorombasággal felelt és árva nővérét, ki egy nyilvános mulatság alkalmával a szép démon tolakodó barátságát megvetéssel viszonozta, ott a társaság előtt sértő szavakkal illette, s aztán végleg szakitott velök: többé még anyja háza felé sem ment.

A szegény özvegy nőnek végtelen sebet ejtett szivén az, hogy édes fia egy idegen ledér nő miatt, haraggal fordul el házától, holott oltalmazója kellene, hogy legyen anyjának s nővérének. Vége volt minden reményének, hogy az őrjöngő szerelmes, kötelességét szem előtt tartva, szakitana a csábitóval. Nagyon sajnálta menyét, ki csak árnya lett a réginek, a mióta világos lett előtte a vétkes viszony.

Gábor a szép csábitó miatt hivatalát is egészen elhanyagolta; nem is tudott már helyes munkát végezni, a miért hivatalától felfüggesztetett. Neje, nem birván már tovább is oly lealázó szerepet vinni oldalánál, haza ment atyjához, magával vivén egyetlen gyermekét, a kis Idát is, mert időközben két kisebb gyermeke: Aladár és Ella egy ragályos betegség áldozatai lettek . . .

A sötét gondolatokkal küzdő férfi kebléből kinos sóhaj tört föl.

— Hah, te voltál oka mindennek! — nyögé fájdalmasan. Te rombolád szét földi menyországomat, feldulád békés családi életemet! Oh én őrült! még mire vetemedém . . . . Csábszavaival rávett még arra is, hogy angyaljóságu nőmet elhagyva, kövessem őt egy messze városba. Hah, te vipera! — sziszegé fogai között — nemde, midőn már fogytán volt pénzem, más karjai közé menekültél? — Itt kinosan sóhajtott föl . . . Visszatérve ide, hogy mélyeu megbántott nőm bocsánatát kinyerni törekedjem: mit találtam? A sokat szenvedett nő hült tetemeit, ki megelégelvén a szenvedéseket, fényes hazájába költözött, s nehéz betegen elárvult kls Idámat. Oh Isten! tartsd meg őt nekem; támaszd föl betegségéből Megváltó szent Atyám!

De remélhet-e bocsánatot e férfi, ki nemcsak saját családi tüzhelyét dulta föl elvakult szerelme által, de összetörte a békét jó anyjával s nővérével is, kiknek vétségök abból állt, hogy a jó utra akarták terelni. Már nehány napja, hogy visszatért pénz nélkül s megbánással szivében s olyan jól esett volna lelkének, a jó édes anya lábaihoz borulva, feledést kérni a multakra tőle . . . De nem volt bátorsága ezt tenni, hátha a mélyen megsértett anya visszautasitólag tartaná kezét az engedetlen rossz gyermek elé . . .

Az utczáról behangzó zajra kiváncsian tekintett az ablakra, a lelkiismeret mardosásaival küzdő férfi. A templomból hazatéró néptömeg hullámzása okozá a zajt. Mily keserü irigységgel telten nézé a mosolygó vidám arczokat. Mily nagyon fájt szivének az összehasonlitás jelene és boldog multja között, a midőn ő is mosolygó vig arczczal, nyugodt lélekkel tölthette el a husvét szent napját . . .

E perczben kopogás hangzik ajtaján. Összerezzent: vajjon ki lehet a látogató? mert az orvoson kivül — ki pár órával ezelőtt járt a beteg gyermekhez — nem volt senki, kinek látogatását remélheté vala . . . A kopogás ismétlődött, s mielőtt ideje lett volna felelni, az ajtó feltárult s azon anyja és nővére léptek be.

— Anyám, édes jó anyám! — kiáltá Gábor, anyja lábaihoz borulva. — Eljövél hát a rossz gyermekhez, hogy megbocsásd neki azt a sok bántalmat, keserüséget, melyet vétkes könnyelmüsége által ejtett mindnyájatok szivén! Oh, fogadd szivedre a megtérő fiut, drága jó anyám, s te is édes jó testvérem bocsáss meg nekem. Vajha ne késtem volna meg igy a megtéréssel! Én mindent veszitek, de most, hogy titeket vissza adott nekem a Megváltó szent kegyelme, remény kél szivemben, hogy a ti gondos ápolástok alatt fel lesz támasztva betegségéből kis leányom, ki talán borus életemre egy kis derüt fog árasztani.

— Jer, jer szivemre édes Gábor — mondá a mélyen megilletődött anya, ki alig tarthatá vissza könnyeit. — S te azt hivéd, hogy nehezteltem rád? Oh, hisz az anyának soha sincs rossz gyermeke! . . . Az mindig menteni tudja gyermeke hibáit . . . Hát nem te taszitál-e el minket? De mi soha sem éreztünk haragot irányodban. Azonban boritsuk a multakra a feledés fátyolát . . . A templomból kijövet hallottam, hogy visszajöttél, s perczig sem késtem felkeresni téged. Azon örömemnek kifejezést adni meg sem kisértem, hogy könnyelmü tetteidet olyan nagyon megbántad. Légy nyugodt: mindent elfogunk követni, hogy a kis Ida virágzó egészségnek örvendhessen. Mihelyt a beteg állapota megengedi, át fogtok költözni hozzánk.

A Megváltó feltámadásának szent napján a Gábor szivében is feltámadott egy uj reménysugár jövőjét illetőleg.

Ilma.

Irta: **Bárczi házi Bárczy Margit.**

Hozzátok szólok, a reáliskor szülötteihez, kik szerelmet tettetve büszkén hirdetitek az érdek uralmát, a romantismus letüntét. Nem akarok czáfolatokba, hosszas tárgyalásokba bocsátkozni. Nem. Csak elfogom mondani a következő kis történetet, mely oly annyira meghatott, bájos egyszerüsége által.

*

Az 1890-dik év tavaszán történt, hogy hosszu szünet után ismét meglátogattam nagybátyámat, ki alföldi birtokainak egyikén lakott, már évek hosszu sora óta. Én akkor a kezdő s egetverő ambicziójn fiatal festők közé tartoztam.

Midőn ismételt sürgetésekkel teli levelét megkaptam, végre is rászántam magam a hozzá utazásra, részint mert tartottam az öreg ur haragjától, részint pedig, mert nem lévén pénzem a fürdőzésre, egy kis falusi üdülés sem volt megvetendő dolog rám nézve. Összeszedtem tehát csekély podgyászomat, első sorban a festő állványt, vásznat, festéket, ecsetet s a legközelebbi vonattal A . . .-ba utaztam.

Utam gyönyörü kies vidéken vezetett keresztül, s rövid 3 óra alatt már czélnál voltam. Mily nagy volt azonban meglepetésem, midőn kiszállva, nagybátyám, egy fiatal leány társaságában sietett elém.

— Az én kedves Ilma leányom, — mondta az öreg ur.

Első meglepetésemet csakhamar második követte.

Nagybátyám kastélyszerü lakában azelőtt Pató Pál-féle rend honolt. A régi nembánomság helyébe most jól eső tisztaság és rend lépett; rend, minőt csak női kezek képesek teremteni.

Nagybátyám egy Ilmára vetett tekintete mindent megmagyarázott. — Ilma tehát a ház őrangyala látszék lenni. S valóban ő azon elvétve található földi angyalokhoz hasonlitott, kik áldást és derüt szórva utjokon boldogan térnek meg az Örökkévalóhoz.

Karcsu, hajlékony alakjával, kibontott göndör hajával s nagy lelkes fekete szemeivel, inkább tündér, mint halandó ember gyermekére emlékeztetett. Azonban még mindég nem tudtam, mely események folytán van nagybátyámnál.

Kiváncsiságom ki lön elégitve, midőn a legközelebbi napok egyikén, egyedül maradva a feketekávé mellett, nagybátyám igy szólott:

— Ödön fiam, örömmel látom, hogy távolléted alatt egész ember lett belőled, s szorgalmas munka által visszaadod s növeled nevelésed kamatait, ezáltal biztosan haladva egy boldog jövő felé.

De nemcsak ezt akartam mondani. Tudod, mindig bizalommal viseltettem irántad, mivel erre mindenkor érdemesnek találtalak, azért is egész nyiltan szólok hozzád. Én a mint látod öreg ember vagyok, ide s tova megérem a 70 esztendőt — a pihenés idejét. Nem, ne mondj ellent, veté közbe, midőn észrevette tiltakozó mozdulatom. Tudom én, hogy igy kell annak lenni, de te jó fiu vagy; áldjon meg az Isten érte! Te és Ilma képezitek hátralevő napjaim vigaszát. Éppen ma reggel is reátok gondoltam s a közjegyzőnél helyeztem el végrendeletem, mely szerint összes vagyonomat reátok hagyom. Neked, hogy legyen az életben anyagi támaszod, Ilmának pedig hozományul, ha majd valamely jóravaló férfi megkéri. S épen ez az, a mi engem aggaszt; nem szeretnék meghalni, mielőtt boldogságát biztositva nem tudnám. Miattad nem aggódom, mert oly nő mellett, minő menyasszonyod, a szőke kis Ida, csakis boldog lehetsz. De Ilma — mi történik vele, ha én nem leszek többé? Kit hagyjak neki védőül? — Ekkor rád gondoltam. Légy neki igaz testvére, mert ha valaki, ugy ő megérdemli. Rajtam s rajtad kivül senkije sincs. Mint árva leányt hoztam el egy távoli rokonomtól, ki a saját családját is alig birta fenntartani. Ilma már egy év óta van nálam, de ezen idő alatt soha egy perczre sem bántam meg, hogy elhoztam. Ha majd jobban megismered, igazat fogsz nekem adni.

*

Azon pár hét alatt, mig nagybátyámnál időztem, bő alkalmam volt szavainak igazsága felől meggyőződni. Ilma gyöngéd, figyelmes nővérnek bizonyult. Fesztelen érintkezésünk alatt könnyen tanulmányozhattam őt. Nyilt és igazságot szerető valódi nemes lelket tanultam megismerni benne, józsággal párosult erély jellemzé tetteit, mig aranyos kedélye az örök vidámság forrásából látszék fakadni. Csak néha, midőn egyedül hivé magát, csak olyankor borult el arcza kimondhatatlan bánattól. Ilyenkor eltünt a mosoly, a pajzán kifejezés arczáról, fájdalmas vonaglásnak engedve helyet. Midőn először észleltem Ilmán ezen hirtelen változást — megdöbbentem. Hogyan, ezen nyugodt külső nem való? Ezen ártatlan mosolygó lélekben is lakozhat szomoruság? Ily fiatalon a szerelemben csalódott volna már? mert mi is volna bánatának oka, ha nem a szerelem, ezen ujkori Moloch, mely kivétel nélkül szedi áldozatait. Őszinte szivből jövő részvét fogott el. Szegény gyermek, mennyit szenvedhet, s mily önuralommal kelle birnia, hogy ne is sejtsék azt, mit oly gondosan őrzött szivében!

Váratlan felfedezésem annyira meghatott, hogy elhatároztam végére járni e talányszerü dolognak. Meg kelle tudnom Ilma viselkedésének okát, s lehetőleg enyhiteni, hauemha megszüntetni bánatát. Elhatározásomat a szerencsés véletlen segité, kiséré.

Ugyanis egy tikkasztón meleg, nyári est után — midőn már az éj csendjébe burkolódzott az egész ház, s minden pihenni látszék — én nem tudván aludni a nyitott ablakhoz léptem, remélve, hogy az alvó táj szemlélése az én szemeimre is álmot csal majd. Még nem álltam ott sokáig, midőn a kertben levő bokrok felől halk nesz ütè meg fülemet. Jobban figyelve emberi hangokat ismertem fel, de mesz-

szebb voltak, semhogy beszédjök értelmét kivehettem volna, nemsokára azonban léptek közeledtek, s a kibuvó hold fényénél két sötét alakot láttam felém jönni.

Szobám a földszinten feküdt s igy kényelmesen figyelhettem, különben is ujra sürü setétség takarta a tájat. Őszintén megvallva a két rejtélyes alak kissé nyugtalanitott, már már beakartam tenni az ablakot, midőn az ujból s most a közvetlen közelből felhangzó párbeszéd más határozatra birt. Állva maradtam tehát s figyeltem.

Először egy kellemes férfihang szólott:

— Már azt hittem, nem fogsz eljönni Erzsébet, mért késtél oly soká, talán csak nincs valami baja Ilmának, tudod mint aggódom érte. De senkinek sem szabad tudni erről mig nem eljövend a nap, melyen nyiltan lépjetek eléje s nyugodt jövőt biztosithatok számára. Hogy van Ilma?

Suttogó hang felelt:

— Épen miatta késtem; nem is gondolja uram, mennyit szenved szegény. Bár mások előtt vidám, én jól hallom mint sóhajtozik, sir, midőn esténként szobája előtt elhaladok. Ugy fáj a szivem ilyenkor, alig birom megállani, hogy el ne mondjak neki mindent, egy szóval boldoggá tehetném . . .

— Nem, a világért sem Erzsébet! csak ezt ne tedd. Gondolj arra, mit igértél nekem. Elképzelheted mennyire fáj nekem az, hogy ő engem hütlennek tart, de inkább ezt, mint a gyanut mások részéről, kik hozományvadásznak bélyegeznének. Amig Armód gróf szegény ember, addig nem vetheti szemét a gazdag Hortobágyi Ilmára. Perem már vége felé közeledik, éppen ma adtam be az utolsó föllebbezést; ha Isten ugy akarja, hogy az itélet javamra döljön el, már egy hét alatt megkérhetem Ilmám kezét. Ha pedig elveszteném vagyonom, ugy Ilma nem fogja megtudni soha, mily áldozat árán mondtam le róla. Mert a feleségem hozományából élni — nem, ezt nem tudnám megtenni sohasem! És most figyelj, a mit mondani fogok. Ha egy hét mulva nem hallasz hirt rólam, ez azt jelenti, hogy vagyonom elveszett, s oda hagyva ősi lakom, elmentem messze, dolgozni, s boldogságomat siratni. Igérd meg, hogy nem teszesz rólam említést előtte. Ilma fiatal, szép, gazdag; még megvigasztalódhatik. Én Istenem — tevé hozzá mély sóhajjal — a fiatal lányok hamar vigasztalódnak! Isten veled Erzsébet, légy hü hozzá!

A hold mintegy titkos óhajomnak engedve, ismét előtünt látni engedve egy távozó férfi délczeg alakját, s a ház felé sietö nőt, kiben Ilma öreg dajkájára ismertem.

A hallottak feletti izgalom végkép elüzte szemeimről az álmot, s a regg ébren talált szobámban.

*

Eltelt két hét. A mit oly hőn óhajtottam bekövetkezett. Ormód gróf megkérte és megkapta a kezét. Ilma tehát boldog lesz. Megérdemli. Midőn az örömhirt vele közölték, a szegény gyermek nem birva tovább uralkodni magán, zokogva borult nevelő apja vállára. Már javában folynak a menyegzöi előkészületek. A varrógép vigan zakatolva készíti a szebbnélszebb darabokat. . . . Ilma is tevékeny részt vesz az általános munkában. Vidámsága azonban nem a régi többé, komoly, sőt gondolkozónak látszik, mintha nagyon törné az eszét valamin, a mi nem akar eszébe jutni. Vőlegényével szemben is nagyon, de nagyon különösen viselkedett, csaknem szeszélyesnek látszott, mindezt azonban megbocsátottuk neki. Én Istenem, nem-e ilyen minden szerelmes fiatal lány? . . .

Mennél inkább közeledett az esküvő napja, Ilma annál szótlanabb lett, most már gyakran órák hosszat üldögélt magában álmodozva, tétlenül. Ha vőlegénye szólott hozzá gyöngéden, szerelmesen, felrázni akarván őt merengéséből, — ilyenkor idegenkedve nézett rá csöndesen rázva fejét:

— Nem, nem, tudom, hogy nem maga az, nekem nincs vőlegényem — a hütelen! S tovább mélázott.

Midőn kis vártatva magához tért, mire sem látszék emlékezni, mintha nem is ő lett volna. Ormódot lesujtá a bánat. D. orvos, kinek tanácsát kérte, nem itélte komolynak Ilma esetét. Véleménye szerint csak a váratlan öröm zavarhatta meg kissé elméjét, mert ugymond ő már annyira beleélte magát a lemondásba, a kesergésbe, hogy a váratlan események után elméje időnkint nem birja megkülönböztetni a jelent a multtól. Ezek azonban muló jelenségek. Minden az esküvő napjától függ. Ha majd rajta lesz a mennyasszonyi koszoru, ha lelke ekkor végre képes lesz felfogni a valót és evvel együtt egész boldogságát, ekkor ugy hiszi oszolni fog a köd is, mely elméjét fogva tartja. Igy reméltük mi is. De nem igy volt ez megirva.

*

Az esküvő napja elérkezvén, izgatottan vártuk az eredményt. Már a vendégek is megérkeztek, a pap a templomban várakozott, de Ilma még mindig nem jelent meg. Midőn végre bemehettünk hozzá, a tükör előtt találtuk álmodozva, szokás szerint. Meglátván magát a tükörben, fején a menyasszonyi koszoruval, kérőn fordult vőlegényéhez:

— Nem, ne vezessen oltárhoz, szánjon meg, nem tudnék hütelen lenni Ő hozzá, — bár Ő elhagyott — megrepedne a szivem belé!

Némán, mély megilletődéssel hallgattuk ezen beszédet, de Ormód oly meghatóan kérlelé, oly gyöngéd szavakkal bizonyitá szerelmét, hüségét, hogy Ilma eszmélni látszék. Mint ki fárasztó álomból ébred, akként látszék magához térni, kivánesian jártatva körül szemeit. Csodálkozva szemlélt bennünket, majd önmagát a tükörben, de midőn meglátta a mellette álló Ormódot, mindent megértett. Arcza kipirult, szeme fénylett, mig tekintetét kimondhatlan boldogsággal nyugtatta vőlegénye arczán. A következő perczben hangos jajjal kapott szivéhez s összerogyott. Minden élesztés hiunak bizonyult. Kicsiny szive megrepedt a nagy boldogságtól. — —

Lohengrin.

Irta: **Somogyi Béláné.**

Olcsvay Tihamér volt a vidéki M. város legfölkapottabb gavallérja, nem is volt az a lányos mama, ki hadjáratot nem inditott volna ellene s az a szép kis leány, ki sóhajtva ne rebegte volna álmatlan éjszakákon az ő nevét, E nagy varázs szép külseje — elegáns modora, de főleg százezreiben rejlett.

Nagy kópé voit ö, jól tudta, hogy a helyzet ura s iparkodott is azt mindenkép kiaknázni. — Ideáljáért, melyet egy saison alatt háromszor is változtatott, tudott lelkesülni, ha kellett gavalléros bravour stikliket elkövetni.

De bizton nem vállalkozott volna »Leander« szerepére, hogy kedveséért a »Hellespont« habjait át ussza, — hüsége hasonló volt a lepkééhez, — szimbolumát mindig nyakkendőjébe tüzve hordta, melyet a mamák nem szerettek ominózusnak tartani.

Csak egyet tudott szeretni öszintén, legjobb barátját Rékássy Palit, ki noha sokszor elitélte öntelt hiuságáért, de hibái daczára mégis ragaszkodott hozzá. Kasztor és Polluxként együtt jelentek meg mindenütt, a komoly Pali s csélcsap barátja nagyon jól harmoniáltak.

Föltünt már mindenkinek, még Palinak is barátja hosszan tartó lelkesültsége a szép Bóris Klára iránt, — az őszi napokat, ha az idő kedvezett, többnyire együtt sétálták át s szegény Palinak ilyenkor az elefánt szerep jutott. Elváláskor rendesen e nyájas szavakat hallá: »Kedves Olcsvay, a mielőbbi viszontlátásig« s a kis Klárika viszhangként sokat mondó pillantás kiséretében utána rebegte: »a viszontlátásig.«

Egyszer már mégis megsokalta, hogy a mama — valóságos anyai jó indulattal viseltetik iránta, nem állhatta meg, hogy hü elefántjának ne emlitse.

— Hallod Pali, nem jó lesz itt tréfálni, még elvétetik velem Klárikát, — multkor, midőn nélküled mentem, a szalonban a kis Ilike fogadott s képzeld, mulattatásomra nagy csacskán elbeszélte, hogy a mamáék a varrónövel vannak elfoglalva, ki a Klárika kelengyéjét fogja készíteni. Kérdésemre, hogy hát mit tud, kihez megy férjhez nővére? — végtelen naivsággal ezt a feleletet adta: »Hiszen Tihamér bácsi veszi el.« Ámulásomból a mama s Klárika léptei költöttek föl, kik végtelen szivélyesen fogadtak. Ő nagysága szörnyü módon bizalmaskodott, többször mondá: »nézzétek gyermekek,« »halljátok gyermekek« s kétségbeesésemből csak akkor tértem magamhoz, mikor a házon tul voltam, megesküdtem, hogy ily hosszan többé nem udvarolok senkinek.

*

Pali aznap, midőn nem elefántoskodott, nagybátyja, Rékássy ezredes látogatására sietett.

A klastrom-szerü épület előszobáján csengetve — egy bájos gyermek leány nyitott ajtót, nagy öröm és kaczagás között vitte őt a nappaliban visthező szüleihez, kik szemrehányással illették hosszas elmaradásáért, de a pajkos Katinka félbeszakitá, mondva, hogy csak visthezzenek, majd számon kéri ő Palit s jobban meginterpellálja, mint a legfogasabb fiskális.

Ő most elemében volt. — De hogy is ne? — máskor napjai oly egyformán mulnak, egyebet sem tesz, mint zongorázik s a kisasszonynak a franczia leczkét reczitálja — a külvilág zajáról mit sem hallva. — Elbeszélteti ilyenkor a kuzinjával összes élményeit; mindazt szent áhitattal hallgatva, csak néha-néha szakitja meg egy-egy kérdésével.

— Igaz! el is feledem kérdeni — hát az a te hóbortos barátod mit csinál?

Pali elmondá annak utóbbi viselt dolgait — mit a kis leány csodálkozva, megbotránkozással hallgatott, — emlité, hogy Klárikára a legutóbbi bálon már rá sem nézett s hogy ezek oda vannak a meghiusult parthie vadászat miatt — hanem barátom a bálon másnak udvarolt s azóta már vagy ötnek, szóval, most még csapodárabb, mint valaha.

A kis Katinka szeme csak ugy lángolt a haragtól s lelkéből kivánta — vajha megbünhődnék ez a csapodár ember — ez a leányok réme.

*

A farsang végével egy konczerttel egybekötött tánczmulatság adatott s Rékásséyk nagy bámulatára Katinkát kérték föl, hogy zongorázzon. A szülők eleinte nem adták beleegyezésüket, de az ő kis fejecskéje minden elfogadható érvet kitalált s még hozzá Pali is az ő pártjára állott s igy végre győztek.

Katinka, ki az ódon, klastromszerü ház csendjében — szülei s nevelőnőjétől környezve nőtt föl, társaságban részt nem igen véve, csodálatra méltó bátorsággal lépett a nyilvánosság elé — egy csöppet sem volt elfogult, midön játszott; látva az általános lelkesültséget, hallva a sok tapsot, mindezt oly önérzetes méltósággal fogadta, mintha már régtől szokva lett volna hozzá.

Csak egyetlen óhaja volt meg nem ösmerni azt a szörnyeteget, kit Olcsvay Tihamérnak hivnak.

Pali hüséges lovagjául szegődött s ki a köztük levő testvéri viszonyt nem ismerte, még azt hihette volna, hogy ez a kis boszorkány meghóditotta, — pedig nem. — Ő mint jó testvér környezte kis hugát s ép nem volt innyére, midőn Tihamér azon kérését hallotta, hogy mutatná őt be neki.

Katinka midőn az előtte álló szép fiatal ember nevét hallá, kissé elsáppadt, szemöldökét összehuzva oly szigoru arczkifejezéssel tekintett reá, ugy nézett ki, mintha ő lenne hivatva Tihamért összes büneiért számon kérni; — ki azt észrevéve nem a legkellemesebb benyomással távozott.

Alig várta, hogy méltatlankodásának Pali előtt kifejezést adhasson.

— Barátom! kis hugod a legbájosabb teremtés, kit valaha láttam, de az is igaz, hogy magaviselete nagyon elutasitó.

Pali jól tudta azt, honnét ered ez s titkon örült neki.

Tihamér folytatá.

— Különös kis teremtés lehet, Olcsvay Tihamért még igy sehol sem fogadták.

Katinka meg ezt gondolta.

— Megállj! leszek hát én, ki téged gyülölni foglak.

*

— ez idő alatt azzal mulatta magát, hogy megtekintgette az üveges folyosó apró szobor diszeit.

. . . Egy, kettő, . . . három Ámor; érdekes, csupa szerelem ez az egész ház . . .

Mikor az inas ajtót nyitott, egy tökéletes szalon gavallér jártasságával lépett a sikos parquettre, s a legkifogástalanabb meghajlással csókolta meg a feléje nyujtott kezecskét.

— Bocsánat titkár ur, hogy megvárakoztattam . . . mondá a méltóságos asszony, kissé fátyolozott hangon; mialatt biztató tekintetett vetett magamagára az óriási tükörbe, s megelégedve konstatálta magában, hogy arcza rózsaszine ujból megtért.

Ligethy mély meghajlással jelzé, hogy igen megtisztelve érezte magát, hogy szerencsés lehetett ő méltóságának ajtón állani, s elfoglalta a kijelölt helyet a kis szeglet kanapén.

— Hogy mulatott a »sport-bálon?«

— A »Sport«-bálon? . . . ismétlé a fiatal titkár a kérdést, mialatt tekintetük találkozott.

— A »Sport«-bálon? (Átkozott bálja . . . . hogy nem is tud rá olyan hamar visszaemlékezni. Még megesik rajta az a szégyen, hogy egy ilyen egyszerü thémánál belesül a conversatióba.)

Pedig dehogy is nem emlékezett; nem is a théma hozta zavarba, hanem annak a bolonditóan szép szőke asszonynak a tekintete . . . . fülig vörösödött.

A méltóságos asszony thémát cserélt.

— Ott volt a tegnapi premi ren?

(Furcsa kérdés; háromszor kapta le róla ez az asszony, — a ki a szembe lévő páholyban ült — a látcsövet, mikor észrevette, hogy ő odatekintett. De hát végre is felelni kénytelen.)

— Ott voltam méltóságos asszonyom.

— Nos, mit szól ahoz a remek keringőhöz? . . . apropos, foglalkozik a zenével?

— Igen. Zongorázom méltóságos asszonyom.

— Ah, hisz ez pompás én meg énekelek; lesz majd alkalma zongorán kisérni.

— Nagyon megtisztelve fogom magamat érezni — válaszolá Ligethy s egyuttal ugy érezé, hogy a hivatalos öt perez eltelt, tehát távozhatik.

Mikor kivül érezte magát az ajtón, rendezni kezdte gondolatait.

, . . Először is ugy találta, hogy restellnie kell magát, hogy olyan bátortalanságot tanusitott. Másodszor, hogy annak a szőke asszonynak átkozottul szép fekete szemei vannak, harmadszor, hogy ez az asszony talán egy kicsit kolondos.

. . . Megkérdezi, hogy mulatott a Sportbálon? s tudja jól, hogy éjfél után egy óráig az ő belépőjét kereste.

. . . A szinházban egymást csókolgatták a szemeik három álló órán keresztül; a tanácsosék jour-ján ő kisérte énekét zongorával s azt kérdezi tőle, hogy foglalkozik-e a zenével?

Különös . . . igazán különös.

A méltóságos asszony, a titkár távoztával egyedül maradt.

Először is mély sóhaj szakadt föl ziháló kebléből, a mely után ugy érezte magát, mintha óriási tehertől szabadult volna meg; aztán gondolkozni kezdett.

. . . Bolondokat . . . igaz, nagyon bolondokat beszéltem. Mit gondol ez az ember rólam? . . . Nem igy kellett volna. De hát Istenem mit tegyek, ha én ennek az embernek, semmit sem tudok mondani?

Óh, pedig mennyi mondani valója lett volna annak az embernek! . . . Talán jobban sikerülnének, mint a sablonszerü bál és szinházi conversatio.

, . . Vajjon sikerülnének? . . .

Ebben a pillanatban a tükörbe tekintett, s az arcza lángvörös volt. Megremegett. A szégyen lángja gyuladt ki orczáján.

. . . Nem, ilyenre nem gondolt, mikor a szinházban kaczérkodott a fiatal titkárral.

. . . Tegnap, . . . hiszen az egész ártatlan játék volt, s ma . . . ? — Szive még lázasabban kezdett dobogni. Ismét a tükre elé ment. Dobogó szivére tette két kis kezét, s a tükör előtt hangosan kérdést intézett önmagához:

— Bella! . . . Hát szereted te azt az uj titkárt? . . .

Ijedten tekintett szét szobájában a mint meghallotta, hogy a hangok elhagyták ajkait:

. . . Szent Isten! . . . a szó röpül! . . . a falnak füle van! . . . Beszoritotta tenyerével ajkait, nehogy beszéljenek. Eh! de mi az ajkak beszéde . . . a szemek beszédéhez? . . . Szemben állott önmagával s a felelet ott égett szemeiben:

— Igen, igen, ne is tagadd, te szereted azt az embert! . .

Edes anyja arczképe a consolun állott, ebben a pillanatban reá esett tekintete. Fölkapta a képet és elárasztotta csókja tengerével:

. . . Nem! . . . nem! . . . ne higyj édes anyám azoknak a hazug szemeknek. Asszonyszem az is . . . hazudik mint a többié. Bocsáss meg jó anyám; csak őrült képzelgés volt. Az elhagyatottság, az örök egyedüllét vitt reá. Ki, kiüzöm agyamból ezt az iszonyu gondolatot s én azzal az emberrel nem találkozom többé soha! Igérem. —

Délután egy órakor érkezett haza a méltóságos ur.

Ligethy névjegye még mindig ott hevert a himzőasztalon, reá esett tekintete.

— Elfogadta Ligethyt? kérdé a szokott, nyers, kimért hangon.

— El — felelé Bella röviden.

— Nos? . . .

Bella ugy tett, mintha nem hallaná a kérdést.

— A véleményét voltam bátor kérdeni, asszonyom.

Bella összeszedte magát:

— Uri embernek látszik.

A méltóságos ur indulatosan kapta le csiptetőjét:

— Ez megint olyan magára való vélemény. Az az örökké se hő se hideg. Ugy látszik, ma megint nagyon limonádé hangulatban van. Pedig az a fiatal ember megérdemli, hogy behatóbban foglalkozzanak vele.

Ezer szerencse, hogy e pillanatban nem nézett a felesége arczába. Ha látta volna ott kigyuladni azt a két tüzrózsát, talán ő is behatóbban foglalkozott volna a felesége nézeteivel.

— Különben — folytatá a méltóságos ur — lesz alkalma vele közelebbről megösmerkedhetni, felhatalmaztam, hogy bármikor fölkereshesse házamat.

Bella nem válaszolt semmit. Az inas jelentette. hogy tálalva van: leültek ebédelni.

Az ebéd egyhangu volt, — mint rendesen.

A méltóságos ur ujságot olvasott, a szép fiatal asszony pedig hol fölállt, hol leült, tett vett, mintha nem arra való lett volna az a libériába bujtatott inas.

Dehát mit tegyen? valamivel csak el kellett ölni azt az időt, mely a fogások között nyult el.

A tésztánál, — mikor a méltóságos ur már a hirdetéseket olvasta — megtörte Bella a csöndet:

— Jenő! . . . mi eddig nem vittünk nyilt házat.

— Ezután se viszünk, mert én nem szeretem a zaklatást; felelé a méltóságos ur föl sem tekintve az ujságból.

A szép szőke asszony egy pillanatig habozott: merje? . . . ne merje? . . . — Merte:

— Nem fogják különösnek találni, ha a titkár járni fog a házhoz?

— Ahoz senkinek semmi köze.

— Dehiszen, ön Jenő egész nap nincs idehaza. Hát ki fogja fogadni?

— Ön. — Ez nagyon röviden, de nagyon határozott hangon volt mondva.

Az asszony tovább merte:

— Én nekem ahoz semmi kedvem.

— Én nekem meg ahoz semmi közöm. Akarom — punktum.

Zsarnok volt ez az ember; méltóságos ur — de egyéb semmi.

Bella nem ellenkezett tovább.

Ebéd után a méltóságos ur eltávozott, az asszony ismét egyedül maradt. Azaz, hogy most nem volt egyedül: vele volt nőiességének sértett érzete, szív és lelki harcza.

. . . Nem, neki nem szabad azzal az emberrel találkoznia! Annak az embernek a két szeme őt megveri, a hangja elbóditja . . . a szerelme — megöli. Igy gondolta — igy érezte.

Egy óra mulva eljött a varrónéja.

— Vendége volt méltóságodnak; kezdé a varrónő hizelgő, konfiidens hangon.

— Honnan tudja?

— Az inas mondta csókolom kezeit, hogy itt volt az uj titkár.

— Itt.

Valamennyi varrónő. valóságos élő telegráf. Tudja ezt minden uri asszony, de azért mind bizalmaskodik velök. Dehát nem is lehet titkot tartani előttük. Ott vannak a családban, az asztalnál étkeznek, látnak, hallanak és — elfecsegnek mindent, Ez a kenyerük.

A varróné tovább bizalmaskodott:

— Roszul ebédelt méltóságod.

— Honnan gyanitja?

— Az inas mondta kezeit csókolom, — baj volt a titkár ur miatt . . . Méltóságos asszonyom!

— Nos?

— Én elmondanék méltóságodnak egy kis mesét, ha kegyeskedik meghallgatni.

— Hallgatom.

A varrónő felerösitette a plissirozó hengert, s aztán kezdett mesélni:

— Volt egyszer egy pesti jogász. Ott lakott az Üllői-uton egy női szabónál; ott volt a kosztja, kvártélya.

Volt annak a szabónak egy szép feketehaju, kék szemü leánya: Rózának hivták.

A szép Róza beleszeretett a csinos jogászba s titokban találkákra jártak. A jogász szépen tudott udvarolni, tüzesen csókolni, puhán ölelni; a leány meg . . . fiatal volt, könnyen hitt . . . a többit már érti méltóságod.

A titkos szerelmi viszonynak: egy kis fiugyermek lett a gyümölcse. Artatlan, piczi jószág, aki nem tehetett arról, hogy édes anyja gyalázatára kelle a világra jönnie.

Az egyszerü, de becsületes szabó család, talán meg sem gondolva mit tesz, elüzte a szerencsétlen leányt a háztól, sötét, zivataros éjnek idején. A kétségbeesett, gyámoltalan teremtés elbujdosott, hanem kis gyermekét, kivel nem tudva mitévő legyen, megtalálta a leány anyja másnap reggel, kis kosárba téve az ajtójuk küszöbén.

Mit tehetett a csöpp jószággal?

El nem dobhatta, és végre is egyetlen szerencsétlen leányának volt a gyermeke. Bevitte hát magukhoz, s szép csöndesen fölnevelték, mintha csak a saját gyermekök lett volna.

Hogy mi lett a szerencsétlen anyából, koldus-e, vagy halott? . . . azt nem tudták meg soha.

Tetszik tudni méltóságos asszonyom, az árvának gondját viseli a jó Isten.

Mire az öregek egymásután elhaltak, akkorra már ur lett a jogász gyerekből, a ki nem feledkezett meg hajdani szerelme gyümölcséről, a nyolcz-kilencz éves kis fiuról.

Kitanittatta és urat nevelt belőle.

Később méltóságos ur lett a hajdani jogász s akkor egészen magához emelte ezt a törvénytelen gyermeket, — a kinek ő Isten előtt az édes apja.

Az a plisirozó henger csak forgott egyhangu zakatolással, a mesemondó varrónő pedig csak hajtogatta alá a szövetet, a nélkül, hogy föltekintett volna a hallgatójára.

Óh, pedig, ha föltekintett volna! . . .

Láthatta volna ha föltekint, hogy változik annak a szép asszonynak az arcza szobor fehérré, s hogy hanyatlik az a szép arany fürtös fő hátra a szék támlányára?

Hanem mikor kis szünetet tartott, rátekintett, — akkor már késő volt.

Az a kis üvegese tartalma, melynek apró cseppeit olykor rendetlenkedő idegei elnémitására szokta használni az ideges asszony, igy nagy adagban elég volt arra, hogy pár percz mulva örökre elhallgattasson egy siró, fájó, meghasadni készülő — őrült, szerelmes szivet.

Odarohant, kiragadta kezéből azt az üveget.

— Mi ez? . . . beteg méltóságod?

A haldokló fő még érzett, gondolkozott és beszélt:

— Semmi, Marie — csak orvosság.

— Ez méreg, — ez morphium! . . . kiáltá a kétségbeesett asszony.

— Már csak volt, — mondá Bella csöndes, nyugodt hangon.

— Ne csapjon lármát Marie, ne fusson orvosért sem . . . már késő! . . .

... Vezessen a kanapéhoz, s ha a méltóságos ur haza jön, mondja meg neki, hogy a titkárjával jőjjön a koporsóm után.

A szerencsétlen varrónő, a ki gyilkosnak érzé magát e pillanatban, odarogyott mellé a kanapéra, s kétségbeesett zokogások között boritotta el csókjával az urnője testét.

Bella pedig lehunyta szép szemeit, s még egyszer utoljára — mosolygott.

Végső mozdulatával megsimogatta varrónője szétbomlott hajfürteit, s ebben a simitásban annyi melegség, annyi megnyugtatás rejlett, mintha csak azt mondta volna az a bájos halott:

— Ne sajnáljon, ne sirasson, jobban van ez igy ... Marie!

A XX. századból.

Ha ilyen rohamosan haladunk, s a szabadelvü párt addig él, a kötelező polgári házasság után okvetlenül a kötelező házasság következik. S az, ha a nők szempontjából vesszük, nem is lesz rosz. Mert az még sem járja, hogy a férfiak manapság csak akkor nősülnek meg, mikor már a hitelezők sem várnak tovább, vagy megunták a vendéglői kosztot.

Bájos hölgyeink jó része pedig férjül kapja azt az irgalmatlan zsarnokot, akit időnek hinak. E mellett feleségeskedni pedig a nők egyhangu véleménye szerint testet lelket sorvasztó.

De vigasztalódjatok XIX. század nagyreményü leányai, ha még elég fiatalok vagytok, a XX. században még jó parthiet csinálhattok! —

— — — — — — — — — —

... Czingár Elemér telivér XX. századbeli gavallér. A mostaniaktól csak abban különbözik, hogy nem a pap keresztelte meg, hanem az állami anyakönyvvezető. Ugyanazokkal a vékony lábszárakkal, kopaszodó fejjel s kiélt arczczal ékeskedik, mint a jelen század hóditó Robur-jai.

Hanyagul szivja czigarettáját, mely szájba véve magától meggyulad, s a sétányon kerékpározó hölgyeket szemléli.

Ő már kivénült ebből a sportból. Gyöngék a lábai, a dereka is fáj, azért megelégszik azzal az élvezettel, hogy nézi őket.

Fölséges egy látvány is volt! Azok az apró lábak, azok az agyszéditő mozdulatok s a felfel csengő kaczaj, mely tele pajzán tüzzel!

Elemérnek is feszülni kezdenek izmai. Nem tud ellenállahi a benső vágynak, hogy közzéjök ne menjen. Indulni készül, ah de jaj, fájdalmasan nyilal gerinczébe s nagy kinok között, miközben komikus grimászokat vág, elér a sétányra.

Kimerülten roskad egy padra.

— Átkozott reuma — szisszen fel fájón s kifujva magát, gukkerezni kezd.

— Elemér, maga itt? — hangzik mögötte egyszerre egy pajkos hang.

— Ah, jó napot Lóra kisasszony. Maga egy valóságos amazon —

— Ugy találja? —

— Épen a nézésébe voltam elmerülve Pompás costume! — Fürge lábak. Karcsu derék Egészséges csontok! — sóhajt föl Elemér s nagy delicziával szemléli az előtte álló lihegő leányt.

— Elemér, maga ma nagyon hizelgő — szólt Lóra s egy kaczér libbenéssel mellette termett.

— Azok a rugalmas izmok — folytatja nagy hévvel Elemér s majd elnyeli szemmel szomszédnőjét.

— Tán bizony melege van? —

— Szörnyen — s valami édes bizsergés csiklandozza ereiben a vért.

— Vegyen egy kis Tarnóczy-zuhanyt —

— Brrr —

— Hát hütse le magát valami mással — szól Lóra s hamisan Elemér elé tartja arczát.

Elemérnek fejébe száll az a kevés vére s felelet helyett megcsókolja.

Lóra meglepetve ugrik föl helyéről, de azért esze ágában sincsen elpirulni.

— Meggondolta ön, hogy mit csinál? — szólt s titkos öröm csillámlott föl szemeiben.

Elemér csak most eszmél föl kábultságából s szánalmasan savanyu képet vág.

— Ön engem compromittált — szól Lóra diadallal.

— Igen! — fohászkodott fel Elemér siró hangon s elszontyorodva felemelkedik ülő helyéből. Lóra kérdő pillantással méri végig, de midőn látja Elemér kétségbeesett arczát, jókedvüen fölkaczag.

— Rosszul érzi magát? —

— Kerülget a guta — feleli Elemér s alaposan megcsappant kedvvel tova ballag ...

Lóra pedig idegesen elneveti magát.

Másnap Czingár Elemér idézést kap a polgármestertől.

— Tudtam, hogy igy lesz — nyögi s elszántan a legrosszabbra indul a városházára.

— Ön ellen házassági kereset van bejelentve Tunikás Lóra kisasszony részéről. Keresetét arra alapitja, hogy ön őt megcsókolta. Ha ez áll, akkor ön köteles őt nőül venni, ellenesetben 10—10,000 frtig terjedhető birsággal sujtatik — e szavakkal adta tudtára ügyét a polgármester.

Elemér néma megadással fogadja a polgármester kijelentéseit.

— Beismeri?

— Igen. Nem tagadom.

— Kész ön őt nőül venni?

— Igen. Mást ugy se tehetek.

— Helyes. Ezennel felhivom önt, hogy harmadnapra jelenjék meg jegyesével s rájok adom áldásomat — fejezi be a polgármester hivatalos müködését. — Most pedig fogadja szerencsekivánataimat a szivből kötendő frigyhez — e szavakkal bucsúzik el Elemértől.

Félóra mulva a kisbiró dobszó mellett a következő ékesszavu hirdetést szavalja el a piacz-téren (Bánffy-stylusban):

»Tudtára adatik a t. cz. közönségnek, miszerint Czingár Elemér N. N. szülék közhivatali minőségben levő fia által X. Y. szülők tisztességes hajadon állományban álló Lóra leányuk a mai napon eljegyeztetett. Hirdettetnek először. Megjegyeztetvén, hogy a ki által valamely házassági akadály tudatik, tartsa azt becsületbeli kötelességének az illetékes hatóság előtt elhallgatni, ellenkező esetben annak tétetvén ki, hogy a nő hozzá feleségül tolonczoltatnék.«

Harmadnapra Elemér már férji állapotban leledzik.

Scipió.

A harangozó.

Estére jár az idő. A faluvégről hallatszik már a hazatérő mezei munkások nótája. Egész naphosszat izzadtak a fárasztó munkában, mégis olyan jó kedvük van, hogy no!

Bezzeg nincs Gulyás Józsinak, a fiatal harangozónak, egy garas ára jó kedve sem. A tornáczfán üldögélve várja a 8 órai gőzös füttyentését, hogy a harang érez szavaival esti imára szólitsa a község lakosait. Savanyu képet csinál szegény, mintha nem jutott volna neki dinnyeföld.

Pedig hát nincs oka buslakodni. Hiszen az ő harangozására megbillenti a kalapját Kalászoson minden jámbor hivő. Aztán meg gyönyörü kis felesége van, hogy olyat bizony nem igen adott a jó Isten senki másnak a faluban. Alig három hete esküdtek meg, már is szomorkodik a gazda? Hej! hogyne szomorkodnék, mikor holnapután be kell rukkolni nagy gyakorlatra, itt kell hagyni azt a drága kis feleséget. Vagy öt hétig haza se kerül, pedig hát »fiatal is szép is a menyecske,« a legények meg hamisak. Nagyon is sok oka van szegény Józsinak a szomoruságra!

De mintha elüzné a sötét gondolatokat, felemeli a csörgős korsót, jót iszik belőle, ingujjával megtörüli száját, aztán odaszól a menyecskének, kí épen egy csomó fával igyekszik a konyhába:

»Erzsi lelkem, honnan való ez a viz?«

»A Majorosék kutjáról; hát miért kérded?« — szólt a menyecske és félénken tekintett a kapu felé, — no de ezt az ura észre sem vette.

— Csak azért mondom, mer' nagyon furcsa ize van ennek a viznek, jobb vón', ha a tisztartóék kutjára járnál.

— Jól van lelkem, nekem az mindegy.

Közben elhangzott a gőzös füttyentése, Gulyás Józsi, kezében a templom-kulcscsal, megindult harangozni. Nehézkesen lépkedett és mindig a lába elé nézett, — mintha keresne valamit.

Elgondolkozott, ... az öreg Árváné azt mondta, hogy Majoros Ferke vasárnap a kútnál Erzsit megcsókolta; de ez nem lehet igaz. Nem olyan az ő felesége. Hiszen legénykorában ő reá is pletykáltak sok mivdenfélét ...

Jaj de össze-vissza szól az a harang! Hol jár az esze a harangozónak. Hol jár? Bizony épen nem a harangozáson. A fárasztó, hosszu gyakorlatokra gondol, meg arra, hogy mig ő oda lesz, itthon mi minden történhetik?

Mikor elvégezte a harangozást, oda ment a torony-ablakhoz, melyből épen az ő udvarára láthatott. Bár ne nézett volna ki rajta, de kinézett, mert látni akarta azt a nyugalmas kis fészket, melyben minden kincse, gazdagsága benn foglaltatik és melyből most neki hosszu időre távoznia kell. — Kinézett és mit látott? A szürke homályban egy ifju párt pillantott meg, egy ifju párt egymás karjaiban. Kik lehetnek ezek? Jól szemügyre vette a szerelmeseket, nagy nehezen felismerte őket és fogait csikorgatva susogta:

»Majoros Ferke, a másik meg, a másik, édes Istenem! Erzsi, az én feleségem!

Gulyás Józsi nem tudott hova lenni az ámulástól. Nyitva felejtette szemeit, nézett merően. Agyában egytk rémgondolat a másikat üzte, egyik pillanatban fagyos borzongás futotta vtgig, a másikban izzasztó meleg ömlött homlokára. Távoznia kell tehát, s az a »gazember« feldulja családi békéjét .... Egész bátran beszélgetnek oda lent, mintha senki sem figyelne rájok, még a jó Isten se.

Józsi reszketett, halvány volt, mint a fal. Elfojtott lélekzettel hallgatta a széltől elkapott szavakat: »Holnap után elmegy, — sokáig oda lesz, — gyakrabban.« — ... Félénken néztek a templom-ajtójára, aztán elváltak, egyik erre, másik arra.

Gyakrabban — mormogta Józsi fogcsikorgatva, — hiszen maga Erzsi mondta, hogy gyakrabban. Igaz hát, a mit Árváné beszélt? ... Oda tántorgott a haranglábhoz, a padozatról felemelt vagy három szál deszkát, görcsösen megragadta a nagy harang kötelét, ... nem akart harangozni, csak hurkot csinált, azt meg a nyakára illesztette ...

Egyet kondult a harang, azután elnémult. A kalászosiak nem tudták ezt mire vélni. —

Leander.

Hajsza egy százasért.

Irta: **Vix.**

Pompás ebédtől keltünk fel. Egyik barátom, ki egy nagyobb vidéki városban közjegyző volt, névnapjának tiszteletére nagy ebédet adott, melyre összes intim barátai hivatalosak voltak.

Barátom nagy inyencz hirében állott, ebédei városszerte hiresek voltak s azt beszélték róla, hogy senki sem tart jobb konyhát, mint ő. Az ebéd most is kitünő volt. Nem emlitem azt a levest, mely még egy haldoklónak is vissza tudta volna adni erejét, a pompás pirosra sült pulykrpecsenyét, a halakat, tortákat, sauceokat, tésztákat meg sem dicsérem, de nem hagyhatom megjegyzés nélkül az ebéd legjobb fogását: a malacz pecsenyét, melynek gyengéd rozsdaveresre sült finom bőre ugy pattogott evés köz-

ben az ember fogai alatt, mintha finomra metszett, vékony jégszeleteket ropogtattunk volna. Hát még a borok, melyek a legkülönfélébb változatokban ott álltak sorjában a fehér asztalon mint egy légió katona s a karcsu pezsgős üvegek, melyeknek tüzes habzó tartalmát a felszolgáló inasok nem győzték töltögetni a lapos uj divatu pezsgős-poharakba. Ugy, hogy mire a legutolsó édes fagylalt szeleteket elszopogattuk, s a házigazda jelt adott az asztalbontásra, már meglehetős szinben kezdtük látni a világot.

Átmentünk a dohányzó szobába s egy-egy drága havanna csutakra rágyujtva, helyet foglaltunk a puha kereveteken s lágy fouteuilökben s az illatos mocca szürcsölgetése közben elkezdtünk beszélgetni.

A bor megtette hatását. A hétköznapi tárgyakról, időjárásról, politikáról csakhamar áttértünk arra a tárgyra, melyre a beszéd okvetlen reáfordul egy társaságban, hol csupa férfi van jelen. Az asszonyokról beszélgettünk. Nem volt a társaságban senki, aki ne tudott volna legalább egy érdekes kis szerelmi kalandjáról beszélni. Köréje gyültünk mindnyájan az elbeszélőnek s épen Morvai Ferenczet hallgattuk, ki nagy Don Juanként volt ismeretes s kifogyhatatlan volt az e fajta történetek elmesélésében, hol természetesen a főhős mindig ő volt. Ekkor feltünt nekem, hogy Gyuri barátom, ki máskülönben roppant vidám bohó fiu volt, a társaságtól félrevonulva egy ablakhoz támaszkodva, bámult ki az utczára, nézve a leeső hópelyheket, melyek már délután szakadatlanul hullva lassanként az egész utczát bevonták puha selymes takaróval. Gyuri némán bámult kifelé, közbe-közbe hosszukat szippantva szivarából, s valami különös passzióval eregette ki szájából az illatos kék füstöt, mely tekergőzve szállott a szoba mennyezete felé, mig végre ott fenn szétoszolva összevegyült a többi füsttel s lassankint azzá a sürü felhővé kezdett alakulni, mely beveszi magát a függönyökbe, butorokba s olyan jellemző dohány illatot kölcsönöz az egész szobának, melynek hatása évtizedeken át is megmarad.

Hozzáléptem s beszédbe ereszkedtem vele, kérdezősködtem, hogy miért olyan boszus és komor.

— Ah, barátom, hadd el, a mi velem történt a mult héten, az valóban különös.

Érdeklődni kezdtem s addig faggattam, mig végre rászánta magát s a következőket mesélte el:

— Tudod jól, hogy mióta pénztárnok vagyok az iparbankban, gyakran van dolgom az állami pénztárakban, hol rendesen nagyobb összegü fizetéseket kell havonkint teljesitenünk, vagy viszont a mi részünkre utalványoznak nagyobb összegeket. A mult héten is 25,000 frtot kellett felvennem. Szokás szerint bementem a nagy pénztári helyiségbe s mivel sürgős dolgom volt, kértem a főnöktől, hogy a pénzt lehetőleg rögtön utalványozza ki, ő e kérésemet a legnagyobb készséggel teljesitette is. Tudod, hogy az ily intézeteknél mily pontosan történik a fizetés, én is annyira hozzávoltam már ehhez szokva, hogy most is szónélkül zsebredugtam a köteg bankót, s csak midőn már jó messze voltam az utczán, jött eszembe, hogy a pénzt megszámoljam. Leültem egy padra, összeszámoltam s észrevettem, hogy 100 frttal többet kaptam. Talán tévedtem, gondoltam magamban s még egyszer megszámoltam. Azután ujra. Hiába, ugy látszik a pénztárnok tévedett, mert ime egy százasom volt, mely még sem volt az enyim. Mit tegyek? Visszadjam? Efelől egy perczig sem tanakodtam. Visszafordultam tehát, csak amiatt mérgelődtem, hogy épen mikor sürgős dolgom van kétszer kell ugyanazon utat megtennem. Utközben azután gondolkodni kezdtem a következményekről. Kétségkivül majd egyik irodából a másikba fognak utasitani, a főnök elöhivatja az ellenőrt, megkérdik a pénztárnokot, szembesitik velem, kérdőre vonják, azután jönnek a magyarázgatások, szemrehányások, pirongatások, hogy miért történt a hiba stb. stb. Mennyi hühó egy nyomorult százasért.

Hátha vissza sem adnám?

Az igaz, hogy ez lopás lenne, de az állam kárára. De azt meg mindenki tudja, hogy az államut nem lehet meglopni. Mert ki az az állam? Én nem ismerem, Az állam nem egyébb mint egy csomó adózó polgár, azaz vagy 17,000,000 ember s itt most csak 100 forintról van szó, én tehát minden egyes honfitársamat csak 100 forintnak a 17 milliomod részével kárositom meg; mennyi is az? . . . talán semmi. — Igy gondolkoztam, mindég lassubb és lassubb léptekkel haladva, némelykor talán meg is álltam, nem tudom, mert a kérdés nagyon fogós volt minden tekintetben. Egyszerre csak hang zavar meg, gondolataim közben.

— Szegény foglalkozás nélküli ember vagyok, könyörüljön rajtam uram, három nap óta nem ettem.

Rongyos koldus állott előttem, kabátja, nadrágja czafatokban csüngött le összeesett alakjáról, helylyel-közzel látni engedve csupasz bőrét.

— Nincs munkám — éhezem, ismétlé.

Hirtelen egy emberbaráti gondolat czikkázott át agyamon.

Nem tartozik-e kárpótlással a társadalom azon tagja iránt, kinek nem tud kenyeret adni? Nem tartozik-e visszatartani a büntől, melyre az mintegy kényszeritve van a nyomor miatt?

Igen, egy pillantás elég volt, hogy e nyomorult embert látva, zsebembe nyuljak. Kihuztam tárczámat, de alig nyitottam ki, kihullott belőle az a százas, mely már annyi gondot adott nekem. — Egy gondolat s habozás nélkül markába nyomtam a szerencsétlennek a nagy kékhasu bankót.

Egészen megkönnyebbülve éreztem magamat.

A koldus rám nézett, majd egy hirtelen mozdulattal zsebre gyürte a pénzt s egy gyors »köszönöm«-félét mormogva, futva távozolt.

Figyelemmel kisértem, s láttam, mint lépett be a legelső pálinka mérő helyiségbe. Egy csalódással több. A kirakat nagy üvegtábláin keresztül észrevettem, mint lépett a söntés elé valami italt rendelt. A kereskedő valószinüleg nem nagy bizalmat érezhetett iránta, mivel ugy vettem ki, hogy előre követeli az ital árát. Az én koldusom benyul zsebébe s büszkén kivágja a százast. Száz forint egy rongyos koldusnál! Gyanus, ez bizonyára tolvaj. A kereskedő kilépett az utczára s egy füttyenésre rögtön ott termett két rendőr, kik egy pillanat alatt össze kötözték a koldus kezét.

A szegény ördög érezvén, hogy mily kelepczébe jutott, elkezdett szemeivel keresni, valószinüleg azért, hogy tanuságot tegyek mellette, hogy ő becsületes módon jutott a pénzhez.

Egy csepp kedvem sem volt, hogy most itt a járókelők előtt kezdjem magyarázgatni a 100-as történetét, azért megfordultam s gyors léptekkel távoztam. De ezzel még jobban elrontottam a dolgot, az egyik rendőr gyanusnak találván hirtelen távozásomat, utánam szaladt és kérdőre vont.

— Miért futott el? — kérdé.

— Nem futottam én, felelém, csupán sietős dolgom van, azért távoztam.

— Furcsa, felelé. — Ismeri ön ezt az embert?

— Nem ismerem, azaz, hogy nem tudom, hogy hivják?

— Igaz, hogy ön adta neki a 100 frtot?

— Igaz.

— Hogyan adhatott ön ily nagy összeget egy koldusnak?

— Hogyan? — Mit feleljek? Ennyi ember előtt . . .

— Miért adtam neki 100 forintot, mondám habozva, hát nagynn egyszerüen . . . csak azért, mert alamizsnát kért tőlem.

— Száz forintos alamizsna, furcsa, nagyon furcsa. Különben ne vesztegessük az időt, menjünk a rendőrségre ott majd ki magyarázhatja magát. Mit volt mit tennem, elmentünk a rendőrséghez. Az egész uton folyton azon gondolkoztam, hogy mikép magyarázzam ki magamat; a vége az lett, hogy a kapitány kereszt-kérdéseivel annyira zavarba hozott, hogy mivel a dolog nagyon gyanusnak látszott, fogságra ítéltek, mig bizonyitékokat tudnék szerezni ártatlanságom kideritésére.

Hogy micsoda kinokat állottam ki a börtönben, fekve a nedves szalmán, azt nem is emlitem, de az bizonyos, hogy folyton szidtam magamat, hogy mikép lehettem oly bolond, hogy 100 frtos alamizsnát adjak egy koldusnak.

Végre másnap kihallgattak. Feltették a szokásos kérdéseket. Mi a neve? Hány éves? Mi a foglalkozása? stb. végre, mennyi fizetése van önnek?

— 2000 frt fizetésem van, — felelém.

— Akkor bizonyára van egyébb vagyona is?

— Pár száz forintom vao a takarékpénztárban.

— Igen, hisz akkor 100 frt ön nézve nagy összeg s ön mégis egy koldus egyszerü kérésére képes rögtön 100 frtot kidobni. Ez nagyon hihetetlen egy dolog uram. Még egy kérdést. Élnek még szülei?

— Uram, — felelém, — 36 éves vagyok ugyan még csak, de szüleim már meghaltak

— Milyen halállal multak ki? — kérdé továbbá.

Boszankodni kezdtem és hallgattam.

— Uram ön ugy látszik, hogy bolond, mert nem tudja inditó okát adni, hogy mikép adhatott egy koldusnak 100 frt alamizsnát. Elszállittatom önt a megfigyelő osztályba.

Erre már felpattantam, öklömmel a rendőrkapitány asztalára vágtam, hogy onnan egyszerre lerepült papiros, toll, olló, a tinta hosszu fekete patakban ömlött végig a padlón.

— Egy szót sem felelek többet, kiáltám elvörösödve a haragtól, a dolog már kezd unalmassá válni.

Visszavezettek börtönömbe. Itt kinlódtam 4 napig, mig végre a rendőrség kisütötte teljes ártatlanságomat. De hatóság elleni erőszak miatt 200 frt pénzbüntetésre ítéltek és 84 frt 16 kr. eljárási költségek megfizetésére.

S mindez egy nyomorult százasért.

— Ah mondám, átölelve barátomat, ki még most is remegett a dühtől, felejtsd el a dolgot s jegyezd meg jól, hogy manapság már nem lehet megkárositani az államot. — —

A szép Nellike.

Nincs a világon talán lány, ki mikor a tükörben megelégedéssel legelteti szemeit magán, fel ne sohajtana: Istenem! csak ez a szeplő ne lenne rajtam, csak az orrom ne lenne épen olyan nagyon pisze! csak valamivel lennék magasabb! — Nem is csoda, egész élettörténetük: tetszeni vágyás. Nem lehet tagadni, a szépség vonz, magával ragad, de az is bizonyos, hogy a mily hamar oda lesz, épen oly muló a hatása is, és a mily boldogitó, ép oly veszedelmes. — —

Mikor hófehér ruhájában, szép thearózsa-csokorral a keblén, végig ment a sétatéren az alig 17 éves Nellike, mindenki utána nézett. — Üde volt, elragadóan szép volt, mint egy harmatos baraczk virág. Nyulánk, karcsu termete s még is telt idomai, az ábrándos süldő dandytől a kiélt agglegényig, mindenkinek mozgásba hozta a vérét. Csupa temperamentum, csupa tüz és élet volt az egész leány. Lebegő, hullámszerü könnyed járása, kifogástalan tartása mindenütt lebilincselték a figyelmet s akárhol megjelent, ő volt a központ. Ha az utczára lépett ki, ha sétájára ment, most egy fiatal ügyvéd, mérnök majd egy fess huszárhadnagy beszélték tele aranyos fejét bohóságokkal. — Ha mulatságra ment, minden tánczát elkapdosták már a bemenetkor a rendezők.

S ő élvezte szépségének, dicsőségének minden pillanatát.

Nem vetette meg az udvarlást, mindenkinek bókjait szivesen hallgatta, s csakugy szivta magába a szenvedélyes szavakat.

Egyszer aztán a könnyelmü lepke kelepczébe került.

Ha a szőke tanár mondott valamit, igen okosnak találta, ha a fess ügyvéd, azt meg igen üresnek, de ha a szép huszárhadnagy beszélt, mintha tulvilági zene csodás varázsa kötné le érzékeit . . .

A szép Nellike többé nem volt a vidám kis angyal. Egyszerre igazi nagy leány lett. Komoly, ugy szólva komor volt mindig. Nagy sötétkék szemei csak akkor ragyogtak vidáman, ha a kardcsörgés zaja után a hadnagyot megpillanthatta. Halvány arcza rózsapirt váltott s szive hangosabban dobogott.

Szenvedélyes szivének egész hevével szeretett. A mi aztán csakhamar feltünővé vált, az volt, hogy egy idő óta sehol sem mutatta magát.

Mindenki azt suttogta, hogy a szép Nellikét valami különös érhette . . .

Nehány hónap mulva már csak ugy beszéltek róla: nagyon könnyelmü volt a szegény gyermek . . . kár érte! . . . nagyon szép leány volt . . .

Tibullus.

*Csak kaczagjunk.**)

Csak kaczagjunk, csak nevessünk,
Hogyha sirni volna kedvünk.

Higyjük el az okosoknak,
Hogy bolondok, kik zokognak.

Kik siratnak olyan álmot,
A mi régen sirba szállott.

Higyjük el, hogy szép az élet,
Csak mi látjuk azt sötétnek.

Hazudjunk mosolyt az arczra,
S kaczagjunk a vig szavakra.

Soha senki meg ne sejtse,
*Mi van **ott bent** eltemetve.*

Nevessünk, ha sirni vágyunk,
— Büszkeség a mi világunk!

Boldogság lesz igy az élet,
Ha százszor is semmivé lett.

Bár a szivünk meg-megsajdul:
— Az elrejtett fájdalomtul;

Bár oly kinos még se volna,
Ha a köny szabadon folyna;

S bár egy könycsepp többet érne,
Mint a világ büszkesége: —

Csak csapongjon széles kedvünk.
Csak kaczagjunk, csak nevessünk.

Ifj. Kocsán János.

*) Mutatvány szerzőnek sajtó alatti verseiből.

Az aranyhaju Ceres.

— Elbeszélés. —

Irta: **Veress Zsigmond.**

I.

Az izzó nap heve elül félre menekülve egy előkelően öltözött férfi jár le s fel a schönhauseni királyi palota parkjában, a lombos fák árnyékában. Az udvari személyzethez tartozónak látszik. Nem épen deli termetét gazdag franczia ruha födi. Mozdulatai teljes fesztelenséget árulnak el, azonban ez, mint nagyon könnyen észre vehető, nem az izmok erősségének, hanem inkább bizonyos könnyelmüségnek volt az eredménye. Ajkai husosak, szemei fényesek s most különös lázas fényben égtek. Arczvonásai nem voltak szépek, de rutak sem. Sima redőtlen arczáról következtetve, melyeken nem a gondok, de a tulságos szenvedélyek némi nyoma látszott, alig lehetett többre következtetni életkorát tekintve a 26—28 évnél.

Néha, néha egy türelmetlenséget elárulo ráncz jelenik meg homlokán.

Türelme látszólagosan mindjobban és jobban elfogy s haragos pillantásokat vet a fa sor tulsó vége felé, mintha várna valakit.

— Na végre! — mondá félhangosan, midőn azon irányból, a merre folyton nézegetett, egy magas termetü férfi közeledett.

Midőn már tiz lépésre volt az ujonnan érkezett mélyen hajtotta meg magát s udvarias bókolás közben mondá:

— Fönség! Bocsánatot kérek, hogy várakoztattam. Átkellett öltöznöm.

— Se baj, csak hogy itt van. Nos mi az eredmény?

— A lehető legjobb. Julia ugyan vonakodott kezdetben elhagyni csendes magányát, de elszegényedett rokonai mindent meg tettek, hogy elfogadtassák vele az előnyös ajánlatott, s ez aztán nagyban előmozditotta munkámat.

— Tehát elfogadta?! — kiálltott fel a fönségnek szólitott s félig örvendve, félig kérdőleg.

— El.

— S mikor jön ide?

— Arra vonatkozólag határozott feleletet nem kaptam, de nem fogja sokáig várakoztatni fönségedet.

— S hogy néz ki?

— Ah fönség! Juliánál elragadóbb jelenetet nem szemlélhet az ember. Gyönyörü kék szemei; páratlan szép aranysárga haja, mely gazdag gyürükben hullámzik alabástrom nyaka és vállai körött, a magas homlok, görög szabásu arcz és orr párosulva egy angyal ártatlanságával, tisztaszivüségével és elbájoló szendeségével őt csak ugyan egy második Ceressé teszik.

A főherczeg arczán kellemes mosoly játszadozott, szemei fénylettek s határtalan vágy volt kifejezve bennök az ujjon érkezett által ecsetelt lányt birni.

— Valóban — mondá ezután a fönség — már maga a kép és a rövid tudósitás is meg lepett, s hát a valóság milyen lehet?

Gondolatokba merült s szórakozottan járkált le s föl.

— De valjon — mondá. mint egy gondolatait folytatva — ő ki oly jámbor, ki oly tiszta szivü, ki már az udvar nevének említésére is elpirul, fog-e engedni az én kérésemnek? Nem utasit-e el megvetően, mint egy kéjenczet?

— De hogy fönség! — ki az a nő, kí egy trónörököst, ki néhány nap vagy hó mulva király leend, visszautasitson?

— Jó, jó, ön igen bizik s állásomnak nagyobb sulyt tulajdonit, mint kellene. Azért, hogy a trónörökös vagyok, még nem bizom a sikerben.

Még nehány bizalmas szót váltottak; a trónörökös megköszönte a fáradságot, melyet érdekében végzett s azzal elváltak egymástól. A trónörökős előbbi helyén maradt s mély gondolatokba merülve sétált s csendesen ábrándozott jövő boldogságáról, vagy boldogtalanságáról.

Elmélkedéseiben könnyed léptek zavarták meg.

Rietz kisasszony, a porosz udvar akkori hirhedt udvarhölgye s a trónörökös kedvese volt, ki fölött korlátlan hatalmat gyakorolt, mig a trónörököst nem figyelmeztették Vosz Juliára, ki távol a világ zajától, családja körében élte napjait.

Rietz kisasszony a legmerészebb szabásu ruhát viselte, mely kecseit épen nem rejtette el. Dus, hajporral behintett fürtei vastag csigákban hullottak vállára. Arcza keskeny, de szép; ajkai vékonyak s nevetés közben szorosan fogaira lapulók. Orra szabályos német orr. Ezekhez számitva a szép szemeket s a szépitő szerek leggondosabb használatát, a másképen is szép nőt valósággal hóditónak lehetett mondani.

De a belső a külsőnek tökéletes ellentéte volt.

A pórnőből udvarhölgygyé lett kisasszonyban a legdurvább érzékiségtől a legfukarabb fösvénységig s az alatvalókat vérig lázitó kegyetlen zsarnokságig minden összpontosult. S ha a trónörököst hosszu ideig le is tudta érzékisége által bilincselni, — mert a trónörökös kora legkicsapongóbb emberei közé tartozott — mégis lelki romlottsága utálatott keltett fel benne is.

Rietz kisasszony, a mint a trónörökös közelébe ért alázatos mosoly közepett nyujtotta feléje kis fehér kezét. A nem várt találkozás kellemetlenül hatott a trónörökösre s csak kedvetlenül fogadta el a feléje nyujtott kezet.

— Mily régóta nem láttam fölségedet, mondá Rietz kisasszony, mint egy szemre lányolag, hogy az ezelőtt szokásos mindennapi látogatást már több nap óta elmulasztotta.

— Nem rajtam mult s ép azért remélhetem bocsánatát is nemde? — kérdé a trónörökös erőltetett udvariassággal.

— Nem tudok fönségednek megbocsátani. Ön szivemet elrabolta s azt távol tartja tőlem.

A kisasszony a trónörököst figyelmeztetni akarta a viszonyra, mely köztük fennállott s egyszersmint szivét is akarta érinteni, mely mint ő is nagyon jól tudta már távolodni kezdett.

— Ismétlem nem én vagyok az oka, folytatá a trónörökös.

— Ha tudná kegyed mennyit dolgozom! Bátyám a király a kormányzást csaknem egészen átadta nekem s nagyon elvagyok foglalva.

— Mintha nem volna kivel helyettesitenie magát.

— Ha pontosan akarok utánna járni mindennek, nem helyettesithetem magam; nekem kell dolgoznom.

— Brr! A trónörökös dolgozik! — kiáltott fel Rietz kisasszony gunyolódva.

Szerette volna a munkát a trónörökös előtt utálttá tenni, mert azt nagyon jól tudta, hogy ha a trónörökös komolyan dolgozni kezd, s a bódító testi gyönyörök mámorától szabadulva helyzete s kötelessége felül komolyan gondolkodhatik: azonnal felismeri a káros hatást, melyet rá s igy az egész Poroszországra gyakorolt.

Ettől félt legjobban s még sem tudta ezt megakadályozni, ámbár több éven keresztül valóságos rabja volt a trónörökös. Ez idő alatt Rietz kisasszony minden rendü alattvalóktól a legnagyobb mértékben érdemelte ki a megvetést, a mit a nép azzal tüntetett ki, hogy elnevezte *„a porosz föld piózáját“*-nak.

A trónörököst pedig részint nem volt a ki figyelmeztetni merte volna, részint pedig a figyelmeztetés nem használt volna semmit, mert ő az élvezeteket többre becsülte a komoly munkánál s a nép érdekénél.

Törvényes nejét elhanyagolta; betegeskedő bátyja, Nagy Frigyes, által rábizott kormányzást kedvesére s hizelgő, ön hasznukat kereső kegyenczeire bizta. Jellemének leggyöngébb oldala, az álhatatlanság a legnagyobb részben kifejlődött. Majd ez, majd amaz volt kegyencze s a változások csak az ország kárát idézték elő.

Még Rietz kisasszonyhoz sem volt állandóan hű, s majd az egyik, majd a másik udvarhölgyet aljasitotta kedvesévé, mi által az udvarban a legnagyobb erkölcstelenséget honositotta meg.

— Nincs miért gunyolódnia kisasszony! — mondá kis szünet után a trónörökös. — A munka nem szégyen. Szégyen a hanyagság, a kötelesség mulasztás. S az igazat megvallva szégyelhettem én is magamat.

— De fönség — mondá Ritz kisasszony kedvetlenül — ha ön minden idejét a munkára szenteli, ugy nekem nem marad semmi. S ez nem világos jele-e elhidegülésének?

— Nincs igaza. Én kegyed iránt most is oly osztatlan rokonszenvvel viseltetem, mint eddig.

— Ha ugy volna! de sajnos ép az ellenkező áll. Fönséged már több nap óta nem volt nálam.

— Nem, mert az összegyült munka akadályozott.

— De hogy higyjem én ezt?

— Jó, ha nem akar hinni egyszerü szavamnak, bebizonyitom. Őszinte rokonszenvem kifejezéséül ezennel kinevezem kegyedet Lichtenau grófnőjévé. Az okmányt rövid időn átszolgáltatom.

Mielőtt Rietz kisasszony bámulatából magához térhetett volna, melyet a hirteleni ajándékozás idézett elő, a trónörökös sok dolgáról téve említést udvarias, de hideg üdvözlés után távozott.

— Lehetséges volna, hogy a herczeg még most is szeressen? — kérdé önmagától a mint a trónörökös eltünt.

— Ah! látok mindent! Az uj udvarhölgynek készíti az utat s hogy engem könnyebben lerázzon a nyakáról, kifizet egy grófsággal. Nem rosz, de jobb lett volna, ha ő marad nekem.

Leverten haladt végig a fasorok között. Ajkai félhangosan mormogták:

— Ez bukásom csalhatatlan jele. Ki vagyok fizetve s mehetek. Nincs s nem lehet több követelésem. De rettegj te angyal képbe bujt démon, mert ha későre is, de bukni fogsz, csufosabbul mint én!

II.

Julia némán ült az előteremben egy karszéken. Várta fenséges asszonya rendelkezéseit.

Ő volt a legfiatalabb és legszebb udvarhölgy a porosz udvarnál. Alig néhány hónapi ott tartózkodása alatt rabjává tette az összes férfiakat, de mégis távol tartották magokat, mert tudták, hogy a trónörökösnek tervei vannak vele.

A trónörökös neje, kihez szolgálattételre be volt osztva, önkénytelenül vonzódott hozzá

Nemes lénye, okos, szellemes társalgása, de mindenek fölött tiszta ártatlansága, melylyel az udvarhölgyek fölött messze kimagaslott bűvöletként hatottak a fenséges asszonyra.

A csend, s a félhomály, mely körülvette ábrándos lelkét, mélyen megindità. Visszagondolt arra a rövid időre, melyet itt, az udvarnál eltöltött s szép arczán a kedvetlenség, a bánat kifejezése jelent meg.

Majd egy könnycsepp gördült végig arczán; majd több és több.

Mélyen sóhajtott.

— Istenem, hát miért kellett nekem idejönnöm!

E perczben csengetés hanzott a belső termekből.

Könnyeit gyorsan felszáritá s belépett a trónörökös nejének a szobájába.

— Ma már nincs szükségem kegyedre kisasszony, — szólt a fönséges asszony s szemeit jóságosan emelte Juliára.

— Mi lelte magát, hogy oly levert? — szólalt meg egszerre látva Julia szomoruságát. — Talán még sirt is?

Julia hallgatott mélyen lesütötte fejét, hogy urnője ne nézhessen a szemeibe, melyekben a könnyek ujbol gyülni kezdtek.

A fönséges asszony fölkelt a bársonyszékről. Oda lépett Jnliához s részvéttel fogta meg kezét.

— Gyermekem, — biztatá a részvét igazi hangján, — mondja mi baja van? Miért sir? Bántotta talán valaki?

— Nem fönség, — válaszolt Julia s alig tudta visszatartani könnyei árját.

— Vagy talán nem vagyok elég jó magához?

— Oh fönség!

— Vagy szülői jutottak eszébe, haza vágyik?

— Fönséged oly jó hozzám, mint a legjobb anya.

— De hát akkor mit jelentsenek e könnyek? Már többször vettem észre, hogy ön busul, sir, rontja szép szemeit. Legyen őszinte, mondja meg mi nyomja szivét s én ugy meg fogok tenni önért mindent, mint akár az anyja.

— Meg vagyok győződve fenséged jóindulatáról, de...

Habozva hallgatott el.

— Nos? Folytassa.

— Nem tudom, ha szabad-e szólnom... én... esedezem fönség... nem vagyok bünös.

S többé nem birva magán uralkodni hangos zokogásba tört ki.

A fönséges asszony homlokát összeránczolta, kutatólag nézett a kétségbeesetten zokogó udvarhölgyre. Majd a bársony kerevethez vezette s mondá:

— Üljön le kedves gyermekem. Szedje össze magát, száritsa fel könnyeit s beszeljen.

A fönséges asszony szelid, jóságos beszéde bátoritólag és megnyugtatóan hatott Juliára. Finom csipke kendőjével könnyeit felszáritva határozatlanul bámult maga elé. Majd beszélni kezdett.

— Esedezem, fönséges asszonyom, ne haragudjék rám. Én nem vagyok bünös. Csak annyiban, hogy idejöttem az udvarhoz. Jobb lett volna nekem honn maradnom, — folytattá bánatosan. — most nem kellene magamért aggodnom, s nem szereznék a fönséges asszonynak roppant szivfájdalmakat.

— Mit beszél?! — kiáltott föl a trónörökös neje ijedten.

— A trónörökös ő fenségéről van szó, — világositotta fel Julia alig hallható bátortalan hangon.

— Mi van férjemmel? — lihegte aggódva a fönséges asszony.

— De Istenem... s mély pir boritotta el arczát, — szabad beszélnem?

— Óhajtom, sőt parancsolom! — szólt türelmetlenül a trónörökös neje.

— Nem, fönséges asszonyom, nem fogok beszélni. — változtatta meg Julia hirtelen elhatározását. — Annyit sem lett volna szabad mondanom, mint amennyit elmondtam, de fönséged oly jó hozzám, s én oly igen, igen boldogtalan vagyok.

— De hát beszéljen már s ne vonjon kinpadra.

— Ha fönséded jó akar lenni hozzám, csak azt az egyet kérem, hogy bocsásson el szolgálatából, hogy mehessek haza a mi csendes kis várunkba, hol oly boldog voltam addig mig ide nem jöttem.

— Mi mindent össze nem zavar maga. A trónörökösről beszél, majd meghaza akar menni. Hát hol itt az összefüggés.

— Fönség, esedezem, ne kérdezzzen. Nem szólhatok, hiszen oly jó volt hozzám fönséged.

A fönséges asszony egy gondolattól megkapatva hevesen ugrott föl helyéről.

— Igen, most már értem, ön menekülni akar a trónörökös elül.

Julia némán bólintott. Aggódva leste a fönséges asszony arczát. Azt hitte, hogy a megcsalatás keserüsége valami borzasztó módon fog nyilvánulni.

De csalódott.

Igaz, hogy a fönséges asszony szemeiben látszott némi nyoma az aggodalmak, de azért nyugodtan fogta föl a helyzetet. S tulajdonkép nem is magáért, de ezért az ártatlan leányért aggódott.

Közte és a trónörökös közt már akkor meg volt a szakadás. Ismerte jól férjét s ismerte ledér életmódját. Arról is biztos tudomása volt, hogy Rietz kisasszonynyal benső viszonyt folytat.

Most csak egy foglalkoztatja őt: hogy lehetne meg menteni Juliát a trónörökös kéjvágyától.

— Szegény gyermek, — szólalt meg résztvevő hangon s finom kezeivel szeliden megczirogatta Julia szép arczát. — Ne aggódjék. Én fogok önre vigyázni. Most meg menjen szobájába s pihenje ki magát.

Julia hálásan csókolta meg a fönséges asszony felé nyujtott kezét s távozott.

A trónörökös neje homlokán ránczok képződtek. Férjének ez ujjabb ledérsége melyen bántotta.

— Nem engedhetem, hogy ezt az ártatlan lánykát is kéjvágya zsákmányává tegye.

S jó szive nem azért sajgott, hogy férje, őt, hitvesét megcsalja, de azért, hogy ujból egy áldozata lesz határtalan ledérségének.

Gondolt arra, hogy el fogja távolitani Juliát az udvartól, de erről a tervről le kellett mondani, mert tudta, hogy a Julia szegény családja épen azért hozta őt az udvarhoz, hogy általa a családon is legyen segitve. De meg annyira hozzá nőt az ő szivéhez is azon rövid idő alatt, melyet szolgálatában eltöltött, hogy nem tudott volna megválni tőle.

— Itt fog maradni s én megfogom védeni!

III.

Vosz Julia több mint egy éve van már a schönhauseni udvarnál, melyet bámulatos szépsége által forrongásba hozott.

A trónörököst teljesen elbűvölte. A hatás, mit rágyakorolt, mindenkit bámulatba ejtett, mert azt senki volt képes megérteni, hogy II. Frigyes Vilmos több mint egy éven át egy platonikus szenvedélynek hódoljon, hogy oly tiszta, változatlan szerelmet érezzen valakivel — mint Vosz Juliával szemben, hogy csak azért, hogy egy nő őt társaságában megtürje, lemondjon minden eddigi kicsapongásairól, élvezeteiről s hogy ép oly szigoruan tartsa meg az udvariasság előirt szabályait, mint bárki más.

Juliát ugyszólva a trónörökös hozta az udvarhoz, hogy féktelen szenvedélyeinek áldozatát egygyel ujból szaporitsa.

De csalódott.

Talán Julia nem is tudott volna magában sikeres ellentállást kifejteni, de ott volt mellette mindig fönséges urnője, a trónörökös neje, ki ugy oltalmazta Juliát, mintha saját leánya lett volna.

S ez a védelem hatalmas volt: a nő védelmezte férje ellen.

A trónörökös azt gondolta kezdetben, hogy könnyü lesz neki Juliával szemben a helyzete. De alig ejtett el egy-két kétes czélzó szót, alig hogy Julia tudatára ébredt annak, hogy tulajdonkép miért kellett neki az udvarhoz jönnie, félénken, de határozottan szált szembe a csábitóval. S mikor még a fönséges asszony is megigérte támogatását, akkor bátorsága is megjött.

Lépten-nyomon éreztette a trónörökössel megvetését.

Még csak szóba sem állt vele.

Nyiltan megmondta neki, hogy nem azért jött az udvarhoz, hogy becsületét áldozatul dobja oda a hatalmas úrnak, de különben is mig a mostani életmódot folytatja a trónörökös, addig meg se kisérelje vele szóba állani.

Azt hitte Julia, hogy a trónörökös haragját fölkelti ez által s talán rövid időn, mint kegyvesztett, kénytelen lesz távozni az udvartol.

Ez volt egyedüli vágya.

De nem ugy történt.

Valami szokatlan volt a trónörökös előtt Julia ellenkezése, de még szokatlanabb az, hogy valaki neki szemére merte lobbantani összes büneit.

S ettől fogva a trónörökös megváltozott.

Nem mernők állitani, hogy talán a Julia szavaira fölébredt benne a lelkiismeret s jobb énjére hallgatva tért a javulás utjára, de azt sem, hogy talán csak tervszerü csel volt, hogy ez által Juliát megnyerje. Lehet, hogy mind a kettő közremüködött azon változás előidézésére, mely a trónörökösön végbement.

E változást látta az ország, látták az alattvalók s tudták, hogy mindennek Vosz Julia az oka. De féltek attól az eshetőségtől, ha a trónörökös kifáradva a hosszas és eredménytelen ostromlásban ismét előbbi életmódjához tér vissza s a már kegyvesztetté lett Lichtenau grófnő karjaiba dől.

Csak az a rövid idő is, melyet a trónörökös a Julia hatása alatt átélt jelentékeny átalakulást hozott az országra. S ez átalakulás ugy erkölcsi, mint anyagi dolgokban mutatkozott.

Mindenki ugy tekintett Vosz Juliára, mint Poroszország védőangyalára. S általános volt a meggyőződés, hogy az országra nézve jelentékeny veszteség volna, ha az udvarnál ujból a Lichtenau grófnő befolyása jutna érvényre. Ez okból érthető volt az az általános óhaj, mely Vosz Juliát az ország érdekében a trónörökös kedvesének óhajtotta volna látni, mert csak ezt az egyet találták olyannak, mely a trónörököst eddigi kicsapongó, erkölcstelen életmódjától s a Poroszország pióczájától — Lichtenau grófnőtől visszatartóztathatná.

Nem csodálkozhatni tehát, ha mindenki, a ki csak Juliával bizalmasabb viszonyban állott egy olyan erkölcsileg végzetes lépésre törekedtek rábeszélni. Azonban a gyermetegségig ártatlan Julia elborzadt e gondolatra s még jobban meggyökerezett benne a gondolat, hogy el fog távozni az udvartól.

IV.

Az ellenkezés, melyet Julia a trónörökössel szemben kifejtett egész mást eredményezett, mint azt gondolni lehetett volna.

Igazán beleszeretett Juliába, ha ugyan a trónörökös ingatag jelleme mellett valami állandó érzelemről nála beszélni lehet.

Nagy terveket forgatott elméjében, melyekkel — ugy hitte — meg fogja nyerni a Julia beleegyezését is.

Csakhogy nem tudott Juliával szóba állani sem. Valóságos hajtóvadászatot rendezett rá mig egy alkonyat alkalmával, mikor Julia esti sétáját végezte, elsiphette a parkban.

— Jó estvét kisasszony! — állt elibe hirtelen egy kanyarulatnál.

— Jaj! Istenem! — sikoltott föl Julia s hirtelen megfordulva, elakart szaladni.

A trónörökös gyorsan megragadta kezét.

— Julia! az Istenre kérem, hallgasson meg.

— Engedjen el fönség, — kéré Julia majdnem siró hangon.

— Legyen nyugodtan. Nem lesz bántódása. Hallgasson meg. Ez utolsó kisérletem, hogy kegyedet megnyerjem. Kérem, könyörgök!

Julia meggondolta magát.

— Hát jól van; meghallgatom fönségedet. De eresszen el.

A trónörökös Julia minden erőlködése daczára ajkaihoz emelte a kis finom kezet s aztán elengedte.

— Ne nehezteljen, hogy itt zavarom. De kegyed annyira fél tőlem, annyira rejtőzik előlem, hogy kénytelen voltam itt magára lesni. Higyje el, szivem ugy vonzódik kegyedhez, hogy nem állhatok ellen azon leghőbb óhajomnak,

hogy kegyedet egészen és teljesen magaménak mondhassam,

— Fönség, csak szerelmi ömlengéseitől kiméljen meg. Azokat nem hallgathatom meg.

— Oh Julia, hisz ha tehetném, hogy hallgassak, szerelmemről örömest hallgatnék, de nem lehet. De hát miért nem akar meghallgatni? — kérdé türelmetlenül a trónörökös azon kedvetlenség láttára, melyet a Julia arcza elárult.

— A mióta fönséged szerelmi vallomásaival üldöz, már többször elmondtam okaimat.

— Oh azok az okok mindjárt megszünnek, ha nem ragaszkodik hozzájuk.

— Fönségednek is csak le kellene mondania.

— De ha nem tudok! Megkisérlettem már, ha valahogyan szabadulhatnék a kegyed hatalma alul, de nem tudok! Be kell vallanom, hogy én magamtól szégyenlem, hogy egy szende lányka ekkora hatalmat gyakorol fölöttem. De hasztalan minden. Csak a kegyed birása tud engem kielégiteni!

Utolsó szavai szinte meghatottan csengtek a tiszta esti levegőben, de Julia rendületlen maradt.

A trónörökös kipirulva állott Julia előtt. Szemei lángban égtek s vágyakozóan tapadtak Julia kecses termetére. Keble hevesen hullámzott.

Csak egy kis engedékenység a Julia részéről s mindenről megfeledkezve, hevesen karolta volna át, de az a lelki fönség, mely Julia minden mozdulatában nyilvánult, a trónörököst mindentől visszatartotta s szenvedélyeinek gátat vetve, azokat szivébe fojtotta.

— Engem pedig fönséged nem fog magáénak mondhatni soha! — válaszolt Julia határozottan.

— Julia ne tegyen őrültté! A kétségbeesésig visz. Kegyed lássa a mi jönni fog!

Julia rémülve hátrált. Látta ezelőtt is a trónörököst szenvedélytől elvakultan maga előtt de azt nem, hogy fenyegetőzött volna.

Nem látott menekvést. Vagy buknia kellett, vagy az udvart elhagynia. S tiszta szive inkább kész volt megsemmisiteni jövőjét s rokonai reményét, melyet ő hozzá kötöttek, mint sem egy kéjencz élvvágya kielégitésére odadobja magát.

— Fönséged mai viselkedése meggyőzött arról, hogy tovább nem maradhatok az udvarnál. Elhatároztam magam ép e perczben, hogy távozni fogok.

— El akar menni? Az nem fog megtörténni a mig én élek! Kegyednek enyémnek kell lennie!

— De ugyan hogy legyek a fönségedé? Tán kedvessévé akarna alacsonyitani? Ez nem fog sikerülni!

Villogó szemeivel mérgesen nézte végig a trónörököst.

— Oh mily isteni! — kiálltott föl a trónörökös lelkesedve.

Julia semmit sem válaszolt. Lassan megindult a kastély felé.

A trónörökös nem tudott a szép nő alak szemléletével betelni.

A madarak utolsó nótáikat fütyörészték a park fáin, lassan alkonyodott. A langyos meleg bóditó illattal terhelt levegőt enyhe szellő hozta mozgásba. A néma csendet semmi sem zavarta csak a léptek halk kopogása a finom porondal behintett utakon.

A trónörökös lelkét egyszerre komoly gondolatok lepték meg.

Elvonult lelki szemei előtt mindama élvezet, melyeket Julia miatt elutasitott magától. Látta Rietz kisasszony élvsovár alakját, mely mindig uj és uj élvezetekkel csábitgatta. Eöltünt neje komoly szemrehányó arcza s hasonlitgatásokat csinált. De mindig csak Julia volt a győztes, gondolatai csak benne összpontosultak.

— Várjon még egy kissé — szólt a trónörökös. — Valami fontos mondani valóm van.

— Szerelmét illetőleg? Akkor nem hallgatom meg.

— Hát lehet-e nekem más gondolatom?

— Már mondtam, — hogy nem hallgatom meg.

— Meg kell hallgatnia! Be akarom bizonyitani, hogy a legtisztességesebb szándék vezet.

— Hát jól van, meghallgatom. De kérnem kell fönségedet, hogy végezzünk hamar. — Már sötétedik.

— Azzal gyanusitott kegyod, hogy kedvesemmé akarom tenni. Ez tölem távol áll. Én csak szerelmét akarom megnyerni. Itt állok kegyed előtt, mondja szemembe, ha nem kerültem a kegyed társaságában, mindent a mi tiszta lelkét sérthetné. Adtam-e okot csak egyszer is arra, hogy elpiruljon? Nem mindig a legtisztább szerelmet tanusitottam-e kegyed iránt?

— Ez tagadhatlan, — válaszolt Julia. — De hát mit akar? — kérdé s füléig elpirulva sütötte le szemeit.

— Nyiltan felelek. Ne ütközzék meg. — Nőmmé akarom tenni!

— Mit? — kiáltott föl Julia meglepetten, — ön engem nejévé akar tenni?

— Igen nőmmé.

— De hiszen önnek van neje.

Hangja remegett az izgatottságtól. Valami meg mozdult benne. Egy perczre valami jóleső melegség öntötte el szivét. Szerelem vagy büszkeség? Ki tudná azt megmondani. Ki tudna egy, ha még oly egyszerü is, de mindig komplikált asszonyi sziv rejtelmeiben eligazodni? Talán csak a tisztességes czim hiánya volt az a mi Juliát érzelmei nyilvánitásában gátolta? Asszony volt ő is. A magas állás a hova jutandó volt, egy pillanatra elkábitotta. De csak egy pillanatra s ismét a régi hideg tartózkodó lányka volt. Tisztán látott minden nehézséget, minden akadályt, ami ez álom megvalósulásának utjában állott.

— Hogy van nőm, az nem tesz semmit Elválunk. Ugy is tudja mindenki, hogy nőmet ki nem állhatom. Nincs semmi nehézség. Csak a pápistáknál lehetetlen a válás.

Julia becsületes lelke felháborodott ez egykedvüségen, melylyel a trónörökös az elválásról beszélt.

— Mi biztosit engem, ha neje lennék, hogy nem igy fog-e velem tenni? — kérdé önmagától.

De döntő befolyással volt elhatározására azon őszinte rokonszenv, melyet fönséges urnője iránt érzett.

Hát azzal hálálja meg önfeláldozását, melylyel a trónörökös üldözései elől védte, hogy elrabolja férjét?

— Nem, nem! — tört ki hevesen Julia, — igy még inkább nem! Én annyit köszönhetek urnőmnek, mint senkinek az udvarnál. Ő volt az én egyedüli gyámolitóm s aztán értem szenvedjen? Ezt nem tudnám elviselni?

— De mit tartozik a mi boldogságunkhoz a mások boldogtalansága?

— Ne beszéljen igy. Ha nem akarja szivemből kiölni az ön iránt érzett tiszteletem utolsó csiráját is, ugy ne beszéljünk erről többé.

— De Julia! . . . könyörgött a trónörökös.

— Semmi sem. Még hallani sem akarok erről többé.

A trónörökös lesujtottan hallgatott egy kis ideig.

— Még egyszer kérem . . .

— Egy szót se. Elvégeztük.

S némán hallgatva értek a kastély elé. A trónörökös szomoruan nyujtotta bucsura kezét, melegen szoritotta meg a remegő kis kezet s távozott.

Julia imbolygó léptekkel haladt föl a lépcsőkön szobája felé.

V.

A trónörökösnek Juliával való utolsó találkozása óta két hét telt el.

Julia szobájában kis női társaság volt. Nagynénje, egy éltes, de tiszteletet parancsoló alak s több udvarhölgy.

Mig a társaság többi tagjai zajos mulatozással töltötték az időt, Julia nagynénjével és egy barátnőjével egy ablakmélyedésbe huzódva beszélgettek.

Társalgásuk jó ideig közönyös dolgokról folyt, de később szóba hozták a Julia helyzetét.

Julia, amint a kérdést szóba hozták, nyugtalanul mozgolódott s egész viselkedése elárulta, a dolog kellemetlenül érinti. De midőn nagynénje még sem ejtette el a beszéd tárgyat békétlenkedve mondá:

— Oh hagyjuk ezt néném! Ezzel ne is foglalkozzunk.

— Hát már belenyugodtál helyzetedbe, hogy még beszélni sem akarsz róla? — kérdé nénje.

— Dehogy nyugodtam! De fölösleges már erről beszélni, mert eltávozom az udvartól.

E szavakra barátnője hevesen kapta föl fejét s mintegy hihetetlennek tartva a mit Julia mondott, kételkedve bólintgatott fejével.

— Ugyan hogy is jöhetsz ilyen gondolatra? — kérdé barátnője a rosszalás kifejezésével hangjában.

— Nem Julia, — szólt közbe nénje szeliden, — te nem fogod elhagyni az udvart. Sok beszédre és alaptalan gyanura szolgáltatnál okot.

— De hát mit tehetek mást? A trónörökös folyton üldöz, kér, könyörög. Szivem már a megrepedésig tele van. Megvallom nyiltan, hogy már-már elgyöngülök. Alig tudok magamon uralkodni. A folytonos ostrom nem hagyta érintetlenül szivemet. De hát miért is kellett nekem idejönnöm!

Julia elkeseredett nyilatkozata különféle hatást keltett hallgatóiban.

Nénje önelégülten mosolygott s mint egy azt látszott gondolni: tudtam, hogy az én Juliám nem enged.

Barátnője közönyös arczot mutatott, de belül kárörvendően mosolygott küzdelmein. De ez nem gátolta, hogy sorsa feletti részvétének adjon kifejezést.

Julia a legkétségbeesettebb arczot mutatta. Szeretett volna sirni, szeretett volna szivén könnyiteni, de most nem lehetett. Tán a mit mondott az is sok volt, mert gondolhatta, hogy a trónörökösnek mindent besugnak.

— Ne türelmetlenkedjél Julia — csillapitá nénje. — Még lehet a dolgon segiteni egy kis áldozattal.

— Akármily áldozatot meghozok, csak tisztességes legyen s innen szabadulhassak, — tört ki Julia hevesen.

— A mit én kivánok, az elég tisztességes ugyan, — folytatá nénje, — de egy kissé nehezedre fog esni.

— Óhajtom hallani. Készen vagyok mindenre.

Szemében a bátorság tüze égett. Bátran nézett nénjére, bár el volt készülve, hogy nem valami kellemeset fog hallani. Erősen föltette magában, hogy bárminő legyen az ajánlat csak sértő és lealázó ne, elfogadja.

— Férjhez kell menned. Dohna gróf hajlandó volna kezedet megkérni. Nem volna kedved hozzá menni?

Julia meghökkent. Ezt nem várta. Barátnője gunyosan nevetett. Egy darabig kétségben volt, habozott. Önkénytelenül visszariadt a gondolattól, hogy olyan öreg emberhez kösse ifju, virágzó életét. De azért elfogadta az ajánlatot.

— Elfogadom, — szólt Julia határozottan.

— Az Istenért, Julia! — kiáltott fel barátnője. — Mit akarsz tenni?

— Ne nehezitsd helyzetemet, — válaszolt Julia. — Előttem csak az lebeg, hogy innen szabaduljak. Elhatároztam magam s ezen nem változtatok.

— Tehát végeztünk. Dohna gróf legközelebb meg fogja kérni kezedet.

A helyzet ilyen változásán Julia kezdetben kissé busongott, de kissé később még örvendett. Becsületes ember neje lesz, mint becsületes nő. Nincs semmi, mit a világ szemére vethetne. Szivébe visszaszállt a nyugalom s már szabadnak érezte magát a trónörökös támadásaitól.

A társaság még egy ideig együtt volt, de aztán lassankint eltávoztak.

Julia magára maradt.

Az uj helyzet, melybe oly váratlanul került, izgatta. Nyugtalanul járkált szobájában. Gondolatai önkénytelenül is mindig leendő házasságával foglalkoztak. Bármennyire is törekedett magát rábeszélni, háborgó lelkét megnyugtatni még sem sikerült.

Mindent feláldozott volna szivesen, hogy becsületét megmentse, csak egy czél lebegett előtte, hogy a trónörököstől megszabaduljon s mégis, mégis, ott szive mélyén valami nyugtalan, megmagyarázhatatlan érzelem motoszkált.

Szerelem volt az, vagy bánat? Azt sajnálta, hogy még a reményétől is meg van fosztva, hogy valaha olyan magasan tündököljön, mint azt néha nagyravágyása, hiusága sugta, vagy tán ha le akarta is tagadni, ha küzdött is ellene, mégis valami rokonszenv félét, vagy tán épen szerelmet érzett a trónörökös iránt?

A női sziv örök rejtélyessége, határozatlansága feljogosit azon következtetésre, hogy ezt még Julia maga sem tudta bizonyosan.

Merengéséből komornája belépte zavarta föl, ki a trónörököst jelentette be.

Egy pillanatig habozva állott. Elutasitsa? Elfogadja?

— Várom, — szólt komornájához, elhatározva magát.

Néhány másodpercz mulva belépett a trónörökös.

— Mi történt? — kérdé a trónörökös észrevéve Julián a szokatlan izgatottságot. — Valamivel vigabbnak látszik s mégis oly igen izgatott.

— Nagyon egyszerü annak az oka. Férjhez megyek, — válaszolt Julia röviden.

A trónörökös visszahökkent. Elsáppadt s előbb még nyugodt arczán rettentő felindulás tükrözött vissza.

— Ki az a vakmerő, ki az én istennőmet akarja elülem elrabolni? — tört ki rekedt, a felindultságtól elfojtott hangon.

— Az Istenért, főnség, ne izgassa föl magát.

— De hát ki az a vakmerő?

— Gróf Dohna.

— Az a vén ördög?

— Kérem fönség! Ő leendő férjem.

— Hogy az lenne a kegyed férje? Nem Julia. Esküszöm a kegyed szépségére, erényére s mindenre a mi létezik, hogy Dohna nem lesz soha a kegyed férje! S kegyed beleegyezett?

— Mindenesetre. Örülök, hogy végre meg leszek kimélve fönséged folytonos üldözésétől. Férjem lesz oltalmam jövőre!

— Oh Julia! Minő igazságtalan velem szemben. Ha tudná, hogy milyen igazán szeretem, bizonyára nem bánna igy velem. Kegyed nem akar rám hallgatni, nem akarja tervemet elfogadni, kegyed bennem csak üldözőt lát, nem imádót; kéjenczet s nem egy tiszta szándéku hódolót. Kegyed félre ismer engem, pedig számtalanszor mondtam s mondom, hogy kegyedben a szellemességet, a páratlan finomságot s az előttem megmagyarázhatlan erkölcsi fönséget és tiszta erényt bámulom.

Julia meghatottan szegezte szemeit a trónörökös lázas izgatottságban égő arczára. Az a lelkesedés, az az őszinte érzelem, melyet szavai elárultak, mondhatatlan keserüséget okoztak szivének.

Már, már alig tudta visszatartani magát, hogy a trónörökös lábai elé, ne boruljon s oda ne kiáltsa neki: itt vagyok előtted, emelj föl, vagy taposs szét, itt vagyok, rendelkezz velem!

Mélyen meg volt hatva. Nem jött egy szó sem ajkaira csak könnyek törtek elő szeméből.

A trónörökös látva, hogy Julia könnyezik, megindultságát biztató jelnek vette s egy utolsó erős támadást intézett.

— A multkor elutasitott azzal a tervemmel, hogy nőmtől elválok s kegyedet teszem nőmmé. Sokat gondolkoztam a fölött, hogy mivel nyerjem meg kegyedet. Mert én elhatároztam s e határozatomat keresztül is fogom vinni, hogy kegyed az enyém lesz. Most van egy uj tervem. Legyen bal kézről feleségem.

Julia nem válaszolt semmit.

— Hát szóljon, — könyörgött a trónörökös. — Mondja beleegyezik.

— Fönség ne kinozzon, — esengett Julia. — Láthatja, hogy a kimerültségig izgatott vagyok. Legyen kegyelmes s hagyjon magamra.

— Nem, addig nem megyek, mig határozott feleletet nem ad.

— De hogy határozzak ilyen izgatott állapotban egy annyira fontos dologban? Hagyjon magamra, hogy gondolkozhassam.

— Hát jól van, gondolkozzék. Hiszem, remélem, hogy inkább engem fog választani, mint Dohna grófot. Oh, mily boldogok leszünk!

S reménykedve hagyta magára Juliát, ki félájultan rogyott az ottománra.

VI.

Dohna gróf, egy 50 éven felüli öreg ur, csakugyan megkérte Juliát. Az udvarnál mindenki a legnagyobb megütközéssel beszélt a gróf küszöbön álló házasságáról. De a legjobban a trónörököst háborította föl, ki el volt határozva a végletekig menni inkább, hogysem Julia a gróf nejévé legyen.

De nem kellett sokáig harczolnia uj ellenfelével. Az öreg gróf lojalis ember volt. Ő maga ijedt meg a legjobban mikor megtudta, hogy a trónörökös dühös rá azért, mert a Julia kezét megkérte. Neki jó formán fogalma sem volt arról, hogy a trónörökös őrültként szereti Juliát.

Csak valami tisztességes ürügyre volt szüksége, hogy visszalépjen a házasságtól. S erre nagyon alkalmas volt az a bizalmas küldetés, mely őt hosszabb időre Rómába kötötte.

Az öreg grófot elküldték Rómába diplomácziai tárgyalásokra s Julia várhatott, mig azoknak vége szakadt.

Nem sokkal azután, hogy Dohna gróf Rómába ment, II. Frigyes meghalt.

Alig adta meg II. Frigyes Vilmos nagy elődjének a végső tiszteletet, ismét régi szenvedélye keritette hatalmába. Egész hévvel csüngött Julián. Szenvedélye nem ismert határt, nem gátot. S annál jobban fájt neki, hogy Julia még mint uralkodót is visszautasitja.

Türelme elhagyta, lázadó vére szenvedélyét az őrjöngésig fokozta. Az az előnyös változás, melyet a Julia ismeretsége előidézett a trónörökösön kezdett eltünedezni. Kénytelen volt minden reményét feladni s elkeseredettségében országa és népe javáról megfeledkezve örült kicsapongás között keresett enyhülést.

De a mitől a legjobban féltek az udvarnál s az egész országban, az az volt, hogy Lichtenau grófnő napról napra jobban és jobban közeledett az uralkodó felé.

Elég volt meggondolni azt, hogy a grófnő miket vitt véghez akkor, mikor még csak trónörökös volt II. Frigyes Vilmos, hogy elképzelhessék, mit fog tenni most, mikor az uralkodó kedvesse lesz.

Ez okból az udvar jobbjai a királynéval élükön egy szövetséget alkottak, hogy Lichtenau grófnőnek az udvarhoz való visszatérését minden áron meggátolják. Erre a legbiztosabb eszköz az lett volna, hogy Juliát birják rá, hogy legyen az uralkodó balkézről való nejévé.

De éppen ez volt a mit a legkevésbé mertek remélni. Csak egy volt a mi mégis a siker némi reményével kecsegtette a szövetséget, hogy maga a királyné vállalta magára a Juliánál való közben járást.

A királyné maga kereste fel Juliát saját lakosztályában.

Julia meglepetten sietett urnője elé, kit hódolat teljesen fogadott.

— Gyermekem — szólalt meg a királyné remegő hangon — igen fontos ügyben óhajtok önnel beszélni. Remélem meg fog hallgatni nyugodni.

— Rendelkezzék velem fölséges asszonyom.

A királyné rövid ideig gondolkodni látszék, majd igy folytatá:

— Ön nagyon jól tudja, hogy férjem a király minő viszonyban volt Lichtenau grófnővel. Mindenki elkeseredéssel s bánattal gondolt arra, mert az országra roppant károkat hozott. Alig hogy ön, gyermekem, ide jött az udvarhoz, a király megváltozott. Rendes, munkás ember lett belüle s még irányomban is nyájasabbá lett. Azt hiszem, mindez ön előtt sem titok, hiszen épen ön volt, ki ezt a változást előidézte. De most, midőn kétszeresen szükség van rá, hogy az uralkodó távoltartsa magát attól az átkos hölgytől, mindent végveszély fenyeget. A király megunta az ön makacs ellenállását. Országunk pióczája, Lichtenau grófnő nem sokára visszanyeri a király fölötti teljes hatalmát. Csak ön, gyermekem, csak ön képes a királyt az örvény felé vivő uton megállitani, csak ön képes az országot megmenteni. Én kérem kegyedet, én az uralkodó neje, hogy mentse meg az országot! Most nem az erényes nőtől, de a hon leánytól kérek áldozatot! Ismélem mentse meg az országot!

Könyörögve emelte feléje össze kulcsolt kezét. Szép nagy bánatos szemeiben könnyek csillogtak, a bánat és kétségbeesés könnyei, mert érezte, hogy minő óriási áldozat ez igy könyörögni s tudta, minő óriási áldozat e kérést teljesiteni.

Julia lelkileg megrendülve hallgatott. Az a bánatosan kétségbeesett könyörgő hang szivét, lelkét marczangolta.

— Fölséges asszonyom, mit kell tennem? — kérdé alig hallhatóan ejtve ki a töredezett szavakat.

— Legyen az uralkodó balkézről való felesége!

— Istenem! Mit csináljak? Nem, nem tehetem!

— Julia! — sikoltott föl a királyné. — Ne utasitsa el, nem szabad elutasitania kérésemet! Hiszen ön szeret engem s én jó voltam ön iránt mindig.

Julia némán hallgatott. Lelkében óriási küzdelem fejlődött ki.

— Gyermekem! Gondolja meg, hogy én kérem önt. Én ki ez által törvényes férjemet veszitem el. Én könyörgök ön előtt, én az ön királynője!

A királyné ez utóbbi szavai végleg megtörték Juliát. Csak azt látta, hogy királynéja az ő jóságos urnője könyörög előtte. De nem tudott szólni, csak könnyei eredtek meg.

— Julia, visszautasithatja-e a haza kérelmét? Ön arra van hivatva, hogy meg mentse Poroszországot. Tudom jól, hogy ez nagy áldozat, de nem akkora-e szintén az az áldozat, a mit én hozok? Szóljon hát, beleegyezik?

Julia halálsáppadt volt. Nedves szemeit eltakarva szótlanul bólintott.

— Gyermekem! Julia! — tört ki tuláradó örömmel a királyné, s keblére ölelte a megtört üldözött galambot.

Julia nem mert ránézni. Arczát szégyenkezve temette királynéja ruháinak bő ránczaiba s mind a ketten sirtak sokáig.

De ki mondhatná meg melyik hozott nagyobb áldozatot s melyiknek volt nagyobb oka a sirásra?

*

Nehány nappal később végleg elintézték a házasság ügyét.

A királyné irásban adta beleegyezését a házasságba. Lichtenau grófnőt számüzték az udvarból. S a király balkézre ünnepélyesen kelt össze Juliával. Ugyan ekkor kapta Julia az imgenheimi grófságot is, mely a leendő gyerekek örökségeül volt szánva, minthogy a trónhoz való minden jogból kizárattak.

*

Az uj pár boldog volt. Julia jól volt a királynővel valamint a többi főranguakkal, kik őt mély tisztelettel környezték. Nem zavarta semmi boldogságukat, sőt azt még fokozta a sors, midőn Julia egy évre rá egy szép fiunak adott életet.

De a boldogság nem tartós.

Lichtenau grófnő ezután is csábitgatta a királyt, a ki nem volt barátja a csendes boldogságnak. Csakhamar unni kezdte második nejét.

Julia pedig mindig az maradt a mi volt: csendes odaadó nő, ki nem tudta ingatag férjét lekötni, minthogy nem értett a csábitáshoz. Ő csak szeretni tudott.

A király egy alkalommal vadászni volt, leesett lováról s a lábát eltörte.

Ekkor állott be a forduló pont. II. Frigyes Vilmos nem Juliához vitette magát, hanem Lichtenau grófnéhoz s ez lesujtólag hatott a csendes nőre.

Két évig volt boldog ő s boldog Poroszország: mig II. Frigyes Vilmos Juliához hü volt.

A halál a legjobb barát, igen gyakran akkor szabaditja meg az embert az élettől midőn az ép elviselhetetlenné vált, de mikor még az illuzió nincs tönkre téve teljesen.

Julia nem tudta férje hütlenségét elviselni s bujában meghalt.

Sirját egyszerü sirkővel diszitették, melyen e mondat áll:

»Soror optima, amica patriae erat«.